

વાર્ષિક લવાજમ રૂ. ૧૫૦/-

વર્ષ : ૪૪મું
ઓક્ટોબર - ૨૦૧૯
અંક : ૪૯૭

મંગલ મંદિર • સ્વચ્છ ભારત - ૨૦૧૯ • ૧
(કુલ પાના : ૬૮)

મંગલ મંદિર

શ્રી કચ્છી જૈન સેવા સમાજ - અમદાવાદનું માસિક મુખપત્ર

एक कदम स्वच्छता की ओर

: મુખ્ય કાર્યાલય :

શ્રી કચ્છી જૈન સેવા સમાજ - અમદાવાદ

માતુશ્રી સાકરબહેન સ્વપ્ન મોરારજી લાલન (ગોડાચ-સુપીસ્વાળા)

શ્રી કચ્છી જૈન ભવન

૪૩-૪૪, વ્યાજવા મિત્રમંડળ સોસાયટી, પાલડી, એલિસબીજ, અમદાવાદ-૩૮૦ ૦૦૬

ફોન : (079) 2657 8892, 2658 1501, 2657 9469 ફેક્સ : (079) 2658 2060

Email : kjssmangalmandir@gmail.com • website : www.kuthijainahd.org

ગલાર્

INSPIRED BY PERFECTION

**A 3 BHK AND MUCH MORE,
JUST FOR ₹81 LAKHS***

READY TO MOVE IN* 3 BHK APARTMENTS
AT DRIVE-IN ROAD

NO
GST

AVAIL FREE HOUSEHOLD APPLIANCES WITH EACH APARTMENT

Split AC

Refrigerator

TV

Washing
Machine

Microwave
Oven

Cooktop

RO Water
Purifier

 ETERNIA
HAPPINESS FOREVER

Call: +91 81416 70000 | 95860 70000

Site Address: Gala Eternia, Drive-in Road, Ahmedabad - 380052. | Email: perfection@galainfra.com | www.galainfra.com

Reg. No. PR/GJ/AHMEDABAD/AHMEDABAD CITY/AUDA/RAA00144/140917 | gujra.gujarat.gov.in

*Conditions apply | Offer valid till 30th November, 2019.

**DEEP
Industries
Limited**

**Oil & Gas Exploration
Production & Services**

- **EXPLORATION AND PRODUCTION OF OIL AND GAS BLOCKS**
- **EXPLORATION AND PRODUCTION OF COAL BED METHANE**
- **NATURAL GAS COMPRESSION SERVICES**
- **OIL & GAS PROCESSING EQUIPMENT**
- **WORK OVER AND DRILLING RIGS**
- **HIGH PRESSURE MOBILE AIR COMPRESSION**
- **NATURAL GAS BASED POWER GENERATION**
- **GAS DEHYDRATION UNIT**

● **CONTACT DETAILS** ●

Deep Industries Limited

Address : 12A & 14, Abhi Shree Corporate Park,
Ambli Bopal Road, Ambli, Ahmedabad-380 058, Gujarat, INDIA.

Phone # : +91-2717-298510 **Fax # :** +91-2717-298520

Website : www.deepindustries.com **E-mail :** info@deepindustries.com

**ALL KIND OF
LADIES
PREMIUM
NIGHT
WEAR**

**Alpine : Aline,
Plit, Zip
PV : Aline, Plit, Zip
Cotton : Aline, Plit
Fancy, Kaftan,
Mother Nighty,
Two Pcs.,
Three Pcs.,
Five Pcs,
Seven Pcs.**

AUTHO. : ARIHANT ENTERPRISE

**G-6/13-15, NAVRANG COMPLEX, SWASTIK CHAR RASTA,
NAVRANGPURA, AHMEDABAD-9. PH.: (079) 4895 1613, 2640 1612**

છેલ્લા ૪૩ વર્ષથી દર મહિનાની ૫ તારીખે નિયમિતપણે પોસ્ટ કરવામાં આવતું

“શ્રી કચ્છી જૈન સેવા સમાજ -

અમદાવાદ”નું

મુખપત્ર

“મંગલ મંદિર”

મુખ્ય કાર્યાલય

શ્રી કચ્છી જૈન ભવન,

૪૩-૪૪, શ્રી બ્રાહ્મણ મિત્રમંડળ સોસાયટી, પાલડી, એલિસબ્રિજ,

અમદાવાદ-૩૮૦ ૦૦૬.

ફોન : (૦૭૯) ૨૬૫૭૮૮૯૨, ૨૬૫૮૧૫૦૧

ફેક્સ : (૦૭૯) ૨૬૫૮૨૦૬૦

ઈ-મેઇલ : kutchijainamd@gmail.com

વેબ-સાઇટ : www.kutchijainahd.org

તંત્રી

પ્રતાપ નારાયણ દંડ

અંકમાં પ્રસિધ્ધ થયેલ લેખો તથા અન્ય વિભાગની માહિતીઓ સાથે તંત્રીમંડળ સહમત છે તેમ માની લેવું જરૂરી નથી. રજૂ થયેલ વિચારો જે તે વ્યક્તિના હોય છે, જેની નોંધ લેવા વિનંતી.

લેખકોને નમ્ર વિનંતી

‘મંગલ મંદિર’માં પ્રગટ કરવા માટે વિપુલ પ્રમાણમાં લેખ સામગ્રી અમને મળતી રહે છે અને એટલે સ્વીકૃત કૃતિઓને પ્રગટ કરવાનું પણ સ્વાભાવિક રીતે વિલંબાય. મંગલ મંદિરના ધોરણને ધ્યાનમાં લઈ, પોતાની રચના મોકલતી વખતે લેખક સ્વવિવેક દાખવે તેવી વિનંતી છે.

એક સાથે એકથી વધુ કૃતિઓ ન મોકલવા વિનંતી.

ભાષાદોષ અને લાંબા લેખો અસ્વીકાર્ય બનશે તેની નોંધ લેવા વિનંતી. લેખમાં એકની એક વાતનું પુનરાવર્તન (રિપિટેશન) ટાળવું જરૂરી છે. કૃતિની હસ્તપ્રત સ્વચ્છ અને સુવાચ્ય હોવી જોઈએ. આશા છે કે, આ બાબતમાં લેખક મિત્રોનો સહકાર અમને મળી રહેશે.

- મુખ્યતંત્રી

અનુક્રમણિકા

તંત્રી લેખ :

- ચંદ્રયાન - ૨ - વહ સુખહ કભી તો આયેગી... ૭
- આગામી કાર્યક્રમોની એક ઝલક ૮
- અગત્યના દિન : રાષ્ટ્રીય અને વિશ્વ ૯

મિશન મૂલ

- ચંદ્રયાનની રચના, ભ્રમણ અને તેનાં નિયમન સંબંધી માહિતી .. સંકલન : દિનેશ આર. મહેતા ૧૦

દીપશીખા

- જીવનમાં જરૂરી પાંચ સ્થાન..... સ્વામિ સચ્ચિદાનંદ ૧૧

પ્રાસંગિક

- ગાંધી આજે પણ યાદ આવે છે ડૉ. યાસીન દલાલ ૧૨
- હિંદ પાસે દુનિયાની દ્વેષધર્મની જગ્યાએ પ્રેમધર્મ શીખવાડવાનું એક મિશન છે ડૉ. કિશોર સાધુ ૧૨
મદદનીશ પ્રકાશન અધિકારી
(ગુજરાત રાજ્ય, સહકારી સંઘ)

- ગાંધીજીનો કચ્છ પ્રવાસ..... હરેશ ધોળકિયા ૧૭
- મહાત્માજીની જીવન તવારીખ અને મહાત્મા ગાંધીજીએ કરેલા ઉપવાસ..... સંકલન : દિનેશ આર. મહેતા ૧૮
- નવરાત્રિ જેવા ઉત્સવો નવી પેઢી માટે મનોરંજનનો પ્રસંગ થઈ ગયો છે..... ડૉ. મિહિર એમ. વોરા ૨૨
- વિશ્વ સંસદ ‘યુનો’ અને તેની પેટા સંસ્થાઓ ભરત ‘કુમાર’ પ્રા. ઠાકર ૨૪

કચ્છ

- નર્મદાના વધારાના પાણી અને કચ્છ બાબુભાઈ મેઘજી શાહ ૨૮
પૂર્વ નાણામંત્રી
- હસ્તકલા ક્ષેત્રે કચ્છી કારીગરોની કુશળતા અને કરામત..... પ્રા. સૂર્યકાંત ભટ્ટ ૩૦

અવસર

- મેં એને જોયો છે! ડૉ. આઈ.કે. વીજળીવાલા ૩૧

પરમાત્મા

- સત્ય, પ્રેમ અને કરુણા ચંદ્રકાંત પટેલ ‘સરલ’ ૩૨

આરોગ્ય

- “મારો સ્વજન થોડા સમયથી બહુ જ બોલે છે,..... ડૉ. મણિલાલ ગડા, મનોચિકિત્સક ૨૯
ના પાડવા છતાં અટકતો જ નથી” - (૫) : સારવાર - ૩ ડૉ. દિપ્તી શાહ (ગડા), મનોચિકિત્સક તથા બાળ મનોચિકિત્સક

સંસ્થા વિશેષ

- ઈસુની સેવા અને મહાવીરની કરુણા વરસાવતો બિલીમોરાનો મહાવીર વૃધ્ધાશ્રમ કિરણ ચાંપાનેરી ‘સેતુ’ - ફીલાન્સ પત્રકાર ૩૫

શ્રી કચ્છી જૈન સેવા સમાજ - અમદાવાદના
“પદાધિકારીશ્રીઓ”

મેનેજિંગ ટ્રસ્ટી

શ્રી પ્રતાપ નારાયણ દંડ

ઘર : ૦૭૯- ૨૬૪૦૫૦૪૭ મો. ૯૪૨૬૭ ૨૫૬૧૯

ઉપપ્રમુખ-૧

શ્રી મનુભાઈ ગોવિંદલાલ શાહ

ઘર : ૨૬૪૪ ૬૪૧૩, ઓ. ૨૬૪૦ ૧૧૫૦

મો. ૯૮૨૫૦ ૩૧૫૨૮

ઉપપ્રમુખ-૨

શ્રી શાંતિલાલ મુળજી સાવલા

ઘર : (૦૨૭૧૭) ૨૩૪૪૫૫ મો. ૯૮૨૫૦ ૪૮૬૪૫

માનદ મંત્રી

શ્રી પ્રદીપ સૂરજલાલ મહેતા

ઘર : ૨૬૬૧૨૦૮૮

મો. ૯૮૨૫૦ ૬૧૧૬૦

સહમંત્રી

શ્રી રોહિત સંઘવી

ઘર : ૨૬૬૨૨૧૮૮

મો. ૯૮૨૪૦ ૦૬૬૪૮

ખજાનચી

શ્રી ચંદ્રકાંત દામજી શાહ

ઘર : ૨૬૬૦૫૨૨૫

સહ ખજાનચી

શ્રી રવજીકાંત ઘરમશી પારેખ

મો. ૯૮૯૮૦ ૫૩૫૨૧

શ્રી કચ્છી વિશ્રામ ગૃહનું સરનામું :

શ્રી કચ્છી જૈન સેવા સમાજ - અમદાવાદ
સંચાલિત

શ્રી કચ્છી વિશ્રામ ગૃહ

અરિહંતનગર દેરાસરની સામે,

ગાંધી વિદ્યાલયની ગલીમાં, રચના સ્કૂલની પાછળ,

રાજસ્થાન હોસ્પિટલ પાસે, શાહીબાગ,

અમદાવાદ-૩૮૦ ૦૦૪.

ફોન : ૦૭૯-૨૨૮૮૪૫૪૭

સેવા ભવનનું સરનામું :

શ્રી કચ્છી જૈન સેવા સમાજ - અમદાવાદ સંચાલિત

માતૃશ્રી કંકુબહેન કાનજીભાઈ રવજી (નાની ખાખરાલા) સેવા

ભવન, એસ. ટી સ્ટેન્ડ પાસે,

સત્કાર ગેસ્ટ હાઉસની સામે, રૂગનાથપુરા,

અમદાવાદ-૩૮૦ ૦૨૨. ફોન : ૦૭૯-૨૫૪૬૧૨૭૦

‘મંગલ મંદિર’ના અંકો સમાજની વેબસાઇટ

www.kutchhijainahd.org

ઉપર... ઉપરાંત...

www.hellokutchis.com

ઉપર વાંચી શકાય છે.

વાર્તા

- અણમોલ ભેટ..... સુનિતા એ. શાહ.... ૩૭

માતૃપ્રેમ

- ભીમનાથનો ઓવારો..... ડૉ. સુધીર પી. મોદી.... ૪૦

માહિતી (સંકલિત)

- ૨૩ સપ્ટેમ્બર : ઈન્ટરનેશનલ સાઈન લેંગ્વેજ ડે ● દરવાજે સ્માર્ટ ડોરબેલ!..... ૪૧
- અમદાવાદમાં કાંકરિયા તળાવ પાસે નગીનાવાડી ● વોઈસ કન્ટ્રોલથી કામ કરતી સ્વિચ..... ૪૨
- ભાષાની ચિંતા કરશો નહીં. ● ઈન્ટરવ્યૂ આપવા માટે જવાથી પહેલા તૈયારી..... ૪૨
- જાહેર રજાના દિવસોમાં સ્ટેચ્યુ ઓફ યુનિટી માટે ફક્ત ઓનલાઈન ટિકિટ..... ૪૩
- નવી દિલ્હી ખાતે ગુજરાત ભવનનું લોકાર્પણ થયું..... ૪૩

વૈવિધ્ય

- આંજો કાગર..... ૪૪
- કચરો ખંખેરતા શીખો..... પ્રેષક : ગુલાબચંદ ડી. સાવલા.... ૪૪
- ‘અલિબાબા’ના ચેરમેન જેક મા વિશે..... ૪૫
- ઈન્સાન કા ઈન્સાન સે હો ભાઈચારા ● મગજને સતેજ રાખવાની ટીપ્સ..... ૪૬
- ગેમ્સ ગેલેરી : અજબ સવાલના રમૂજ જવાબ..... ભાવના એ. ઝવેરી.... ૪૭
- જ્ઞાન ગમ્મત..... કિરણબેન પી. ઠક્કર.... ૪૮
- આ ૧૦ ગુણો કોઈપણ કર્મચારી પાસે હોવા જરૂરી છે..... ૫૦

YOUTH CLUB

- Some Golden Rays..... ૫૧

મનોરમ્ય

- ભુજમાં છૂટ છે : રવજીકાંત ઓગા ● અવિશ્વાસુ ભક્ત : પ્રા. સૂર્યકાંત ભટ્ટ..... ૫૨
- માતની બોલ : અરવિંદ સોમૈયા ● મુંબઈ જો રમખાણ : રતુ (ભાચ્છા)..... ૫૨
- ટીવા દાંડી : કૃતિ ડી. ઠક્કર..... ૫૨
- સંભારણાં : સુનિતા એ. શાહ ● નથી રહેતી ★ અનંતે વિરામ : ‘આરસી શાહ’..... ૫૩
- કચ્છી હાઈકુ : અરુણ અરુણ ઠક્કર..... ૫૩

નિયમિત વિભાગો

- બાલુડેં જ્યું ગાલિયું..... સંકલન : ગુલાબચંદ ધારશી રાંભિયા.... ૫૪
- Nano Nine શબ્દ રમત-૧૫૬ ● Nano Nine Sudoku (ક્રમાંક : ૧૧૧૪) સંકલન : રવજીકાંત પારેખ..... ૫૫
- વલોવતન..... સંકલન : દિનેશચંદ્ર જગજીવન શાહ..... ૫૯
- શ્રી કચ્છી જૈન સેવા સમાજ - અમદાવાદ
વાર્ષિક સ્નેહ મિલન, સ્વામિવાત્સલ્ય તથા સરસ્વતી સન્માન કાર્યક્રમ : અહેવાલ..... ૬૧
- પરિવાર સમાચાર..... ૬૨
- સંસ્થા સમાચાર..... ૬૩

તંત્રી લેખ

ચંદ્રયાન - ૨

વહ સુબહ કભી તો આયેગી....

કેટલાક લોકો અત્યાર સુધી ઇસરોનું નામ માત્ર જાણતા હતા. એ હવે ચંદ્રયાન-૨ થકી ઇસરોની ઉમદા કામગીરી જાણતા થયા છે. ચંદ્રયાન-૨ અગાઉ પણ ઇસરોએ અનેક સિદ્ધિઓ હાંસલ કરી છે. જેની વૈશ્વિક સ્તરે યોગ્ય નોંધ પણ લેવામાં આવી છે. પરંતુ આ બધી વૈજ્ઞાનિક કામગીરીઓ આમ પ્રજાના અમુક વર્ગ સુધી જ સીમિત હતી. જે ચંદ્રયાન-૨ના કારણે દેશના ઘર-ઘર સુધી પહોંચી ગઈ છે. શાળાના બાળકો હોય કે સ્કૂલ - કોલેજનો યુવાવર્ગ હોય એ તમામ આ વિષય પર ડિબેટ કરતા થઈ ગયા છે. આ રીતે જોઈએ તો વૈજ્ઞાનિકોએ ચંદ્રયાન-૨ થકી આખા દેશને એક કર્યો છે. બીજી તરફ, ઇસરોના કારણે સમગ્ર દેશ ગૌરવવંત થયો છે.

આ અગાઉ ચંદ્રયાન-૧, મંગળયાન, રાષ્ટ્ર અને વિદેશના ઉપગ્રહો છોડવા, સૌથી વધુ ઉપગ્રહો એકસાથે છોડવા જેવા અનેક વિક્રમો ઇસરોએ સ્થાપિત કર્યા છે.

તા. ૭-૯-૨૦૧૯ના રાત્રે એક વાગ્યાથી જ ભારતના મોટા ભાગના લોકો ટી.વી. સામે ગોઠવાઈ ગયા હતા. દરેકની નજર ટી.વી.ના સ્ક્રીન પર ચોંટી પડી હતી. ચંદ્રયાન-૨ના ચંદ્ર ઉપર લેન્ડિંગ થવાની ભવ્ય ક્ષણની આતુરતાપૂર્વક સૌ રાહ જોઈ રહ્યા હતા. ઇન્ડિયન સ્પેસ રીસર્ચ ઓર્ગેનાઈઝેશન (ઇસરો)ના જણાવ્યા મુજબ ૯૭૮ કરોડ રૂપિયાના બજેટમાં તૈયાર થયેલું ચંદ્રયાન-૨ ઇતિહાસ રચવા સક્ષમ હતું.

હકીકતમાં ચંદ્રયાન-૨નો માહોલ ૨૨ જુલાઈ, ૨૦૧૯ના લોન્ચિંગથી જ બની ગયો હતો. ચંદ્રયાન-૨થી અલગ થઈને લેન્ડર વિક્રમ ચંદ્રની સપાટી ઉપર ઉતરવા સજ્જ થયું હતું. તેના કાર્યક્રમ મુજબ ૭મી સપ્ટેમ્બરના રોજ વિક્રમ ચંદ્રના દક્ષિણ ધ્રુવ ઉપર ઉતરીને પ્રજ્ઞાન નામનું રોવર ચંદ્રની સપાટીમાં ભ્રમણ કરીને મહત્વપૂર્ણ માહિતી પૃથ્વી ઉપર મોકલે તેવું સમગ્ર આયોજન વૈજ્ઞાનિકોએ ખૂબીપૂર્વક કર્યું હતું. ચંદ્રની પાંચમી ભ્રમણકક્ષા ભેદવામાં સફળ થયેલા ચંદ્રયાન-૨માંથી લેન્ડર વિક્રમ પ્રજ્ઞાન રોવર સાથે અલગ થયું હતું. ચંદ્રના દક્ષિણ ધ્રુવ ઉપર પૃથ્વી ઉપરથી આ પ્રથમ મિશન હોવાથી સમગ્ર વિશ્વના અવકાશ વિજ્ઞાનીઓની નજર આ મિશન ઉપર હતી.

ચંદ્રયાન-૨ના લેન્ડિંગનું દૂરદર્શન પર મોડી રાતના ૧.૧૦ વાગ્યાથી જીવંત પ્રસારણ કરાયું હતું. ઉપરાંત ઇસરોની વેબસાઈટ પર વેબકાસ્ટ પણ થયું હતું. ફેસબુક, ટ્વિટર અને યુ-ટ્યુબ જેવા મીડિયા માધ્યમ પર લાખો લોકો વિક્રમ લેન્ડરના સફળ ઉતરાણની ક્ષણ નિહાળવા આતુરતાથી મીટ માંડીને બેઠા હતા. પરંતુ વિક્રમ લેન્ડર ચંદ્રની સપાટીથી માત્ર ૨.૧ કિ.મી. દૂર હતું ત્યારે ઇસરોનો સંપર્ક તૂટી ગયો હતો.

ઇસરોના વૈજ્ઞાનિકોએ શરૂઆતમાં જ કહ્યું હતું કે વિક્રમના ઉતરાણની છેલ્લી ૧૫ મિનિટ ખૂબ જટીલ રહેશે. ઇસરો દ્વારા નિર્ધારિત રૂટ પર વિક્રમ આગળ વધી રહ્યું હતું. દેશના વડાપ્રધાન અને વિવિધ શહેરોની શાળાના બાળકો ઇસરોના સેન્ટર પર રાત્રે દોઢ વાગ્યે ચંદ્રયાન-૨ના લેન્ડિંગની રાહ જોતા હતા. પરંતુ અચાનક વિક્રમ લેન્ડરે તેનો નિર્ધારિત રૂટ બદલ્યો હતો. આથી વૈજ્ઞાનિકો સ્વાભાવિક રીતે ચિંતાતુર બન્યા હતા અને તેમણે વિક્રમ તરફથી મળતા ડેટાનું વિશ્લેષણ હાથ ધર્યું હતું. છેવટે ઇસરોના ચેરમેન કે. સિવાને વિક્રમ સાથે સંપર્ક નહીં થતો હોવાની માહિતી આપી હતી. આ સમયે ત્યાં ઉપસ્થિત વડાપ્રધાને ઇસરોના ચેરમેન તથા તેમના સાથી વૈજ્ઞાનિકોને સાંત્વના આપીને તેમનો ઉત્સાહ વધાર્યો હતો. ભારતના મહત્વાકાંક્ષી મૂન મિશન ચંદ્રયાન-૨ સાથેનો સંપર્ક કપાઈ જતાં સમગ્ર દેશ નિરાશ થયો હતો.

ચંદ્રયાન-૨નું મિશન સંપૂર્ણપણે સફળ નથી રહ્યું, તેમ છતાં ઓર્બિટર કામ કરવામાં સફળ રહ્યું છે. એવું પણ નથી કે ભારતને જ આ પ્રકારની નિષ્ફળતા મળી હોય. અગાઉ વિશ્વના અનેક મહાન દેશોએ પણ આ જ પરિસ્થિતિનો સામનો કર્યો છે. ચંદ્ર પર પગ મૂકવાને ૫૦ વર્ષ થઈ ગયા છે પરંતુ તમામ વિકસિત દેશો માટે પણ ચંદ્રને સ્પર્શ કરવો રહેલો નથી. અમેરિકા જેવા દેશોને પણ ચંદ્ર પરના અનેક મિશનમાં નિષ્ફળતાનો સામનો કરવો પડ્યો છે. આવી સ્થિતિમાં ભારતના વૈજ્ઞાનિકોએ જે પ્રયાસો કર્યા તેના વૈશ્વિક સ્તરે વખાણ થયા છે. મિશન માટે બધું જ ખતમ નથી થયું. આ મિશને ભવિષ્યની અનેક સિદ્ધિઓનો પાયો નાખ્યો છે અને સમગ્ર દેશ અવકાશમાં આગામી મોરચાઓ પર આગળ વધવાની રાહ જોઈ રહ્યો છે. ઈસરોના વૈજ્ઞાનિકોની સખત મહેનત અને સમર્પણ ભારતને અવકાશ ક્ષેત્રે પ્રભુત્વ ધરાવતા દેશોમાં મહત્વનું સ્થાન અપાવ્યું છે અને નવી પેઢીને તારાઓ સુધી પહોંચવા પ્રેરણા આપી છે. ખાસ વાત એ પણ છે કે ચંદ્રયાન-૨ મિશન વિશ્વના બીજા કોઈ ઓર્બિટરની સરખામણીમાં ખૂબ ઓછા ખર્ચે મોકલવામાં આવેલું ઓર્બિટર છે. પ્રત્યેક મુશ્કેલી ભાવિ સફળતા માટેના પગથિયા સમાન છે. નિષ્ફળતા પાછળ મહાન સફળતા છુપાયેલી હોય છે.

ઈસરોની અત્યાર સુધીની તમામ સિદ્ધિઓ બદલ પ્રત્યેક ભારતીયોને ગર્વ છે. ઈસરો સાથે સંકળાયેલા તમામ વૈજ્ઞાનિકો અને સમગ્ર સ્ટાફવર્ગને સેલ્યુટ. ઓલ ધ બેસ્ટ! વહ સુબહ કભી તો આયેગી!

સંબંધોનું સરોવર

મનુષ્ય ઈચ્છે કે ન ઈચ્છે તો પણ એની આસપાસ સંબંધોની એક સૃષ્ટિ એના જન્મ સાથે જ રચાય છે. આ સૃષ્ટિનો પ્રારંભ માતા-પિતાથી થાય છે. લોહીના કેટલાય સંબંધો પણ આપમેળે બંધાય છે. માણસ તો અંતે સામાજિક પ્રાણી છે. એની આસપાસ સંબંધોના અનેક વર્તુળો રચાય છે અને વિસ્તરતા રહે છે. આ બધા સંબંધો ગતિશીલ છે. એ બંધાય પણ છે અને બદલાય પણ છે. સંબંધોના સરોવરમાં કમળ હોય છે અને વમળ પણ હોય છે. દરેક સંબંધો કાયમી નથી હોતા. બધા સંબંધો અંતે તો ઋણના સંબંધો હોય છે. ઉત્તમ સંબંધોના અર્થ બંધન નહીં પણ મુક્તિ હોય છે અને વ્યક્તિત્વ હોય છે. સંબંધો મનુષ્યનું અંગત અને સામાજિક સ્વરૂપ છે. સંબંધના જુજવાં રૂપ હોય છે.

સંસારના સંબંધોના સામાજિક સીમાડા ઓળંગી જઈએ પછી આપણા જીવનો ભગવાન સાથે સંબંધ બંધાય છે. બધા જ સંબંધો ઓસરી જાય પછી આપણા આત્માનો સંબંધ પરમાત્મા સાથે બંધાય ત્યારે સંબંધોનું સરોવર માનસરોવર બની જાય છે.

સંકલન : ચંદ્રકાંત દામજી શાહ (કે.ડી. શાહ) - અમદાવાદ

આગામી કાર્યક્રમોની એક ઝલક....

તારીખ - સમય	સ્થળ	કાર્યક્રમ - આયોજનકર્તા	કાર્યક્રમની વિગત
● રવિવાર, તા. ૧૭-૧૧-૨૦૧૯ સાંજે ૪.૦૦ વાગ્યાથી	શ્રી કચ્છી જૈન ભવન - પાલડી	શ્રી કચ્છી જૈન સેવા સમાજ - અમદાવાદ વયસ્ક સમિતિ	(૧) વાર્તાવાપ (૨) અંતાક્ષરી, હાઉસી અને વિવિધ રમતો.
● રવિવાર, તા. ૧૭-૧૧-૨૦૧૯ સાંજે ૪.૦૦ વાગ્યાથી	શ્રી કચ્છી જૈન ભવન - પાલડી	શ્રી કચ્છી જૈન સેવા સમાજ - અમદાવાદ બાળ કલ્યાણ સમિતિ	બાળકો માટે હાસ્ય અને બૌદ્ધિક પિક્ચર શો.
● તા. ૦૩-૧૨-૨૦૧૯થી તા. ૧૪-૧૨-૨૦૧૯	પ્રસ્થાન : અમદાવાદ	શ્રી કચ્છી જૈન સેવા સમાજ - અમદાવાદની યુવા વિકાસ સમિતિ	શિખરજી પંચતીર્થી ભાગલપુર સાથે બનારસ યાત્રા પ્રવાસ
● તા. ૨૦-૧૨-૨૦૧૯થી તા. ૨૨-૧૨-૨૦૧૯	પ્રસ્થાન : શ્રી કચ્છી જૈન ભવન - પાલડી	શ્રી કચ્છી જૈન સેવા સમાજ - અમદાવાદની યુવા વિકાસ સમિતિ	જવાઈ ડેમ ટ્રેકિંગ એન્ડ એડવેન્ચર ટુર
● દર મહિનાના બીજા રવિવારે સવારે ૯ થી ૧૨	શ્રી કચ્છી જૈન ભવન - પાલડી	શ્રી કચ્છી જૈન સેવા સમાજ - અમદાવાદની શિક્ષણ તથા સર્વાંગી વિકાસ સમિતિ	કરિયર કાઉન્સેલર પ્રો. જયરાજ પંડ્યા દ્વારા વિદ્યાર્થીઓને ઉપયોગી કરિયર કાઉન્સેલિંગ

નોંધ : ઉપરોક્ત કાર્યક્રમોની વિગતવાર માહિતી સંસ્થા સમાચાર વિભાગમાં જે તે સમિતિના અહેવાલમાં ઉપલબ્ધ છે.

ભારત : અગત્યના રાષ્ટ્રીય દિન

માસ : ઓક્ટોબર

- ૦૨ મહાત્મા ગાંધી અને લાલબહાદુર શાસ્ત્રી જન્મદિન
- ૦૮ ભારતીય વાયુસેના દિન
- ૦૯ પ્રાદેશિક સેના દિન
- ૧૦ રાષ્ટ્રીય ટપાલ દિન
- ૧૧ જયપ્રકાશ નારાયણ જન્મદિન
- ૨૪ 'સંયુક્ત રાષ્ટ્ર' દિન (યુએન ૩)
- ૩૧ રાષ્ટ્રીય એકતા દિન (ઈન્દિરા ગાંધીની પુણ્યતિથિ)
સરદાર પટેલ જન્મદિન

માસ : નવેમ્બર

- ૦૭ રાષ્ટ્રીય કેન્સર જાગરુકતા દિન
- ૦૯ રાષ્ટ્રીય ન્યાયિક સેવા દિન
- ૧૧ શિક્ષા દિન
- ૧૪ બાલ દિન (જવાહરલાલ નેહરુ જન્મદિન)
- ૧૬ રાષ્ટ્રીય પત્રકારિતા દિન
- ૨૦ બાળ અધિકાર દિન
- ૨૪ એન.સી.સી. સ્થાપના દિન
- ૨૬ રાષ્ટ્રીય કાયદા દિન

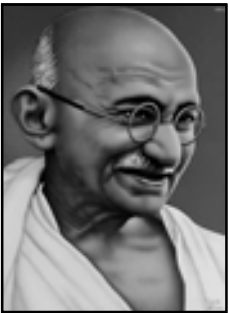
વિશ્વ : અગત્યના દિન

માસ : ઓક્ટોબર

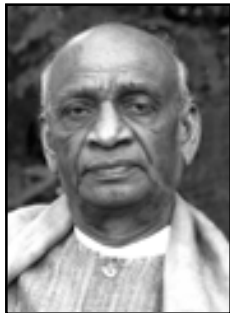
- ૦૧ વિશ્વ સંગીત દિન, વિશ્વ પ્રૌઢ દિન
- ૦૨ વિશ્વ અહિંસા દિન
- ૦૩ વિશ્વ પશુ દિન, વિશ્વ નિવાસ દિન
- ૦૪ વિશ્વ વન્ય જીવ દિન
- ૦૫ વિશ્વ રહેઠાણ દિન
- ૦૬ વિશ્વ શાકાહાર દિન
- ૧૦ વિશ્વ ટપાલ દિન
- ૧૪ વિશ્વ સ્ટાન્ડર્ડ્સ દિન
- ૧૬ વિશ્વ ખાદ્ય (અન્ન) દિન, બોસ ૩
- ૧૭ વિશ્વ ગરીબી નાબૂદી દિન
- ૨૪ 'સંયુક્ત રાષ્ટ્ર' દિન (યુએન ૩)
- ૩૦ વિશ્વ ભયત દિન

માસ : નવેમ્બર

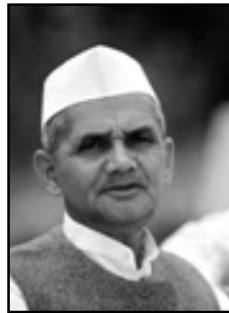
- ૦૯ વિશ્વ ઉર્દૂ દિન
- ૧૪ વિશ્વ ડાયાબિટીસ દિન
- ૧૯ વિશ્વ શૌચાલય દિન
- ૨૦ વિશ્વ બાળ અધિકાર દિન
- ૨૭ વિશ્વ મહિલા હિંસા નિવારણ દિન

મહાત્મા ગાંધી

સરદાર વલ્લભભાઈ પટેલ

લાલ બહાદુર શાસ્ત્રીજી

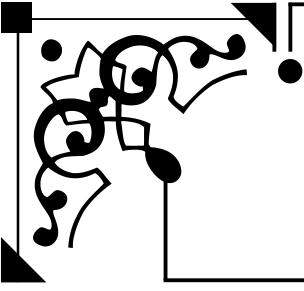

ઈન્દિરા ગાંધી

જયપ્રકાશ નારાયણ

માનવીના મુખનું સમતોલપણ જળવાઈ રહે એટલા માટે તો કુદરતે હોઠ ઉપર હાસ્ય અને આંખોમાં આંસુ મૂક્યાં છે. જુદી જુદી બે આંખો મૂકીને પ્રભુએ સાબિત કરી બતાવ્યું છે કે ભેદમાં અભેદભાવ છુપાયેલો છે. આંખો બે છે પણ તેથી બંને વસ્તુઓ જુદી જુદી દેખાતી નથી. બંને આંખો વડે એક જ વસ્તુ દેખાય છે. આંખની વચ્ચે ભેદ છે પણ નજર સામે જે વસ્તુ દેખાય છે એમાં ભેદ નથી.

ચંદ્રયાનની રચના, ભ્રમણ અને તેના નિયમન સંબંધી માહિતી (સંકલિત)

દિનેશ આર. મહેતા

● મિશન મૂળ

- ★ ચંદ્રયાન-૨ નું લેન્ડર વિક્રમ ૧,૪૭૧ કિલોનું જ્યારે તેનું રોવર પ્રજ્ઞાન ૨૭ કિલોનું હતું.
- ★ લેન્ડર વિક્રમ અને રોવર પ્રજ્ઞાનની લાઇફ સાઇકલ ૧૪ દિવસની હતી.
- ★ ઈસરોએ ચંદ્રયાન-૨માં તામિલનાડુના બે ગામોની માટીનો ઉપયોગ કરીને રૂ. ૨૫ કરોડ બચાવ્યા હતા.
- ★ ઈસરોએ ગત જુલાઈના દિવસે બાહુબલી નામકરણ પામેલા જીએસએલવી એમ.કે.-૩ રોકેટ દ્વારા ચંદ્રયાન-૨ ને અવકાશમાં રવાના કર્યું હતું.
- ★ ચંદ્રયાન-૨ ના લેન્ડરનું નામ ઈસરોના સંસ્થાપક ડૉ. વિક્રમ સારાભાઈના નામ પરથી રાખવામાં આવ્યું હતું.
- ★ વિક્રમ લેન્ડર લેન્ડિંગ માટે તે ચંદ્રની સપાટી પર રવાના થયું ત્યારે તેની સ્પીડ લગભગ ૨૧,૬૦૦ કિ.મી. પ્રતિ કલાક હતી. લેન્ડિંગ સમયે તેની સ્પીડ ઘટાડીને ૭ કિ.મી. પ્રતિ કલાક સુધી લાવવાની હતી.
- ★ વિક્રમ લેન્ડર અને પ્રજ્ઞાન રોવર સમગ્ર ચંદ્રયાન-૨ મિશનના માત્ર પાંચ ટકા હિસ્સો જ હતા. મિશનનો ૯૫ ટકા હિસ્સો ચંદ્રયાન-૨ ઓર્બિટરનો છે.
- ★ ધાર્યા મુજબ વિક્રમનું સફળતાપૂર્વક લેન્ડિંગ થયું હોત તો ત્રણ કલાક બાદ તેમાંથી પ્રજ્ઞાન રોવર બહાર નીકળીને ચંદ્રની ધરતી ખૂંદવા નીકળી પડત.
- ★ ચંદ્ર વિશે જાણકારી પ્રાપ્ત કરવા માટે તેમાં ૩-ડી તસવીરો લેતો ટેરેન મેપિંગ કેમેરા ગોઠવવામાં આવ્યા હતા.
- ★ ચંદ્રયાન-૨ ત્રણ ભાગ ઓર્બિટર, લેન્ડર વિક્રમ અને રોવર પ્રજ્ઞાનમાં વિભાજિત હતું.
- ★ મિશન મૂળ : રશિયાના ૩૩માંથી ૨૬ અને અમેરિકાના ૩૧માંથી ૧૭ નિષ્ફળ રહ્યા હતા.
- ★ છેલ્લા ૬૦ વર્ષમાં વિશ્વભરના ૪૦ ટકા મિશન નિષ્ફળ રહ્યા છે.
- ★ ૨૦મી જુલાઈ, ૧૯૬૯ના દિવસે એપોલો મિશન મારફતે અમેરિકાએ પ્રથમ વખત ચંદ્ર ઉપર પ્રવેશ કરીને વિશ્વભરમાં ડંકો વગાડ્યો હતો.
- ★ ૨૦૦માં ચીને માનવયુક્ત મિશન મોકલીને સફળતા મેળવી હતી.

ચંદ્રયાન ઓર્બિટરની ગતિવિધિઓ પર નજર રાખતું કંટ્રોલ મથક - બ્યાલાલુ

- ★ ૨૨ જુલાઈ, ૨૦૧૯ના રોજ ચંદ્રયાન-૨ નું મિશન શરૂ થયું એ પૂર્વે જ બેંગ્લોરથી ૪૦ કિ.મી. દૂર આવેલા નાના ગામ બ્યાલાલુમાં હલચલ મચી ગઈ હતી.
- ★ ઈન્ડિયન સ્પેસ રિસર્ચ ઓર્ગનાઇઝેશન (ઈસરો)ની ૧૨૫ એકરની પ્રોપર્ટીથી ૯મી એપ્રિલ, ૨૦૦૮ના રોજ ખેતી અને પશુપાલન પર નભતું અજાણ્યું ગામ બ્યાલાલુ દુનિયાના સ્પેસ ટેકનોલોજીના નકશા પર મૂકાઈ ગયું છે.
- ★ ૩૦૦ ખોરડાવાળું ભરવાડોનું ગામ બ્યાલાલુ ઈસરોના ચંદ્ર મિશન પર ગયેલા અવકાશયાનનું કંટ્રોલ સેન્ટર છે.
- ★ ઈસરોએ બ્યાલાલુ ઉપરાંત ક્ષારાટકના હસન ખાતે પણ કંટ્રોલ સ્ટેશન બનાવ્યું છે જે ૩૬,૦૦૦ કિ.મી.ની ઊંચાઈએ જિયો સ્ટેશનથી ઓર્બિટ (સ્થિર ભ્રમણકક્ષા)માં ધૂમતા ઉપગ્રહોનું નિયમન કરી શકે છે.
- ★ બ્યાલાલુના સ્થળને ઈન્ડિયન ડીપ નેટવર્ક કેમ્પસ (IDNS) માટે પસંદ કરાયા બાદ ૨૦૦૪ના ઓક્ટોબર મહિનામાં બાંધકામ શરૂ થયું અને ૨૦૦૮માં પૂર્ણ થયું.
- ★ ઈસરોનું ચંદ્ર મિશન શરૂ થયું તે પૂર્વે જ આ મૂળ વિલેજમાં બે વિશાળ એન્ટેના લાગી ગયા હતા. પહેલા એન્ટેનાનો

વ્યાસ ૧૮ મીટર અને બીજાનો વ્યાસ ૩૨ મીટર છે.

- ★ આ જ સ્થળે ઈન્ડિયન ડીપ સ્પેસ નેટવર્ક કેમ્પ અને ઈન્ડિયન સાયન્સ ડાટા સેન્ટર સ્થાપવામાં આવ્યા. અહીં ટેકનિશિયનો લેપટોપની મદદથી ડિઝાઇન યોગ્ય વળાંક આપતા રહે છે.
- ★ ચંદ્રયાત્રા નિર્ધારિત સમયે પાર પડે એ માટે તમામ યંત્રોનું નિયમન એ સેન્ટરોથી થયું હતું.
- ★ અવકાશ કાર્યક્રમમાં ખૂબ જ ઉપયોગી ૩૨ મીટર એન્ટિના નિર્માણમાં ઈલેક્ટ્રોનિક્સ કોર્પોરેશન ઓફ ઈન્ડિયાને ભાભા એટોમિક રિસર્ચ સેન્ટરનો સહયોગ સાંપડ્યો છે. જ્યારે ૧૮ મીટરનું એન્ટિના જર્મન બનાવટનું છે.
- ★ પૃથ્વી પરના કમાન્ડ સેન્ટરથી ચંદ્રયાન સુધી મોકલાયેલા સિગ્નલ અને ત્યાંથી વળતા પ્રત્યાઘાત રૂપે પાછા ફરેલા સિગ્નલ ઝડપવાની કામગીરી માત્ર અમુક સેન્કડોમાં પૂરી થઈ શકે છે.
- ★ આમ છતાં, ચંદ્રયાન-૨ મિશન પર દેખરેખ રાખવા બ્યાલાલુ ખાતેના મથક ઉપરાંત અન્ય ગ્લોબલ નેટવર્ક દ્વારા પણ તકેદારી રાખવામાં આવી હતી.

૩૦૨, મર્લિન અર્હમ્, ૧૧, વિશ્વકુંજ સોસાયટી,
નારાયણનગર રોડ, પાલડી, અમદાવાદ-૩૮૦ ૦૦૭. મો. ૯૯૨૪૩ ૪૨૬૨૮

જીવનમાં જરૂરી પાંચ સ્થાન

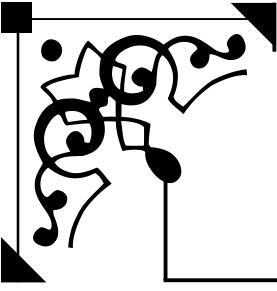
— સ્વામી સચ્ચિદાનંદ

પ્રત્યેક વ્યક્તિના જીવનમાં પાંચ સ્થાનો હોવા જોઈએ :
(૧) હસવાનું, (૨) રડવાનું, (૩) સલાહ લેવાનું, (૪) તડાકા મારવાનું અને (૫) આશ્વાસનનું.

૧. જીવનનું સૌથી મોટું વિટામિન હાસ્ય છે. જે હસે છે, હસાવે છે, તે લાંબું જીવે છે. પણ હસવું લાવવું ક્યાંથી? જો તમારી પ્રકૃતિમાં જ હસવું ના હોય તો મનહુસ થઈને જીવતા જ રહેશો. પહેલાં રાજા મહારાજાઓ હસવા માટે દરબારમાં વિદૂષક રાખતા, જે તેમને નિર્દોષ હાસ્ય આપ્યા કરતા. આપણે કોઈ વિદૂષક ન રાખી શકીએ તો કાંઈ નહીં, **એવી એકાદ જગ્યા રાખીએ કે જ્યાં હળવાશથી મન મૂકીને હસી શકીએ.** હા, તે માટે તમારે તમારી મોટાઈનો મહાનતાનો ભાર ઉતારી દેવો પડે.
૨. એક જગ્યા રડવાની પણ હોવી જોઈએ. એવું કદી બને જ નહીં કે જીવનમાં રડવાનું આવે જ નહીં. સંબંધોની દુનિયામાં રડવાના નાના-મોટા કારણો આવતા જ હોય છે. રડવા વિના પણ ઘટનાના આઘાતને પાર કરી શકાતો નથી અને આવું કરે તો તે મહાપુરુષ છે. પણ તેથી તેમના જીવન પર અનાવશ્યક દબાણ વધી જતું હોય છે. આઘાત કફ જેવો છે. જો તમે તેને ખાંસી ખાંસીને બહાર ના કાઢો તો છાતીમાં અંદર ભરાયા કરે. એ તકલીફ કરે. શાંતિ ન લેવા દે. **આઘાતને ઘુસકે ઘુસકે રડીને બહાર કાઢી નાખો તો હળવાશ થઈ જાય.** પણ રડવું ક્યાં? બાળકને રડવા માટે જગ્યા મા છે, પણ મા ક્યાં રડે? પતિના ખભા ઉપર. પણ પતિ ક્યાં રડે? ક્યાંય નહીં. કોઈ જગ્યા જ નથી. કોઈ અત્યંત વિશ્વસનીય જગ્યા હોય તો રડી શકાય. નહીં તો ભગવાન આગળ પણ

રડી લેવાની જગ્યા રાખવી.

૩. **એક સલાહ લેવા માટેની જગ્યા પણ રાખજો.** પણ શકુનિ જેવી નહીં, કૃષ્ણ જેવી. ગમે તેટલા બુદ્ધિશાળી હોવ તો પણ સલાહની તમારે જરૂર રહેવાની જ. મોટા કામો કદી પણ સલાહ વિના ન કરાય. જેને કોઈની સલાહની જરૂર નથી હોતી તે ઘમંડી છે. તેનો નાશ થશે. પણ ડાહ્યા માણસોને તો સાચી સલાહની જરૂર હોય જ છે. આવી એક સલાહ લેવા માટેની જગ્યાની જરૂર પણ રહે.
૪. એક તડાકા મારવાની જગ્યા રાખજો. **તડાકા એટલે હળવાશથી હળવી વાતો કરવી તે.** ઊંડામાં ઊંડો સમુદ્ર પણ કિનારે છીછરો હોય છે. તેમ તમે પણ ગમે તેટલા મોટા હો, મહાન હો, પણ કિનારે તો છીછરા જ થજો. પત્ની, બાળકો, મિત્રો વગેરેની સાથે ઊંડાઈ ન શોભે. ત્યાં છીછરાપણું જ શોભે. જેથી તેમાં તેઓ નાહી શકે. નહીં તો તમારાથી દૂરના દૂર જ રહેશે. પણ તડાકાનો અર્થ કોઈની નિંદા કે ચાડીચુગલી ન સમજવું.
૫. એક આશ્વાસન મેળવવાની જગ્યા રાખજો. તમે ગમે તેટલા કુશળ અને મહાન હશો પણ જીવનમાં ઘા તો લાગવાના જ છે. **દુઃખ વિનાનું કે ઘા વિનાનું જીવન નથી હોતું.** ઘા રુઝાય તેવો મલમ લગાડી દે તેને આશ્વાસન કહેવાય. જ્યારે ઘા વાગે ત્યારે એવી કોઈ જગ્યા રાખજો જે તમારા ઘા ઉપર મલમ ચોપડી આપે. ઘા વાગવા કરતાં ઘા રુઝાય નહીં તે દુઃખદાયી છે. જેને જૂના ઘા રુઝાયા વિનાના પાક્યા કરે છે તેને ભલા શાંતિ ક્યાંથી હોય? ઘા રુઝવી આપે તેને સંત કહેવાય. **કોઈ સાચા સંતનો સાથ રાખજો. આશ્વાસન અને રુઝ બંને મળશે.** બાળક રમતાં રમતાં પડી જાય અને રડવા લાગે ત્યારે માતા કે પિતા છાતીએ લગાડે ત્યારે બાળક શાંત થઈ જાય છે કેમકે તેને આશ્વાસન મળી જાય છે અને પછી તે પાછું ખુશ થઈને હસવા લાગે છે.

પ્રાસંગિક

ગાંધી આજે પણ યાદ આવે છે

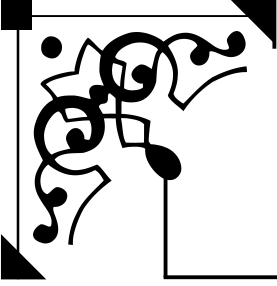
ડૉ. યાસીન દલાલ

એકવાર ટી.વી. ઉપર એક અદ્ભુત ફિલ્મ જોવા મળી. 'ટોવર્ડ સંગમ' નામની આ ફિલ્મમાં અદ્ભુત રીતે ગાંધીજીનો સંદેશ વણી લેવાયો છે. ફિલ્મની વાર્તા અલ્હાબાદમાં આકાર લે છે. અલ્હાબાદમાં ગંગા, જમુના અને સરસ્વતી નદીનો ત્રિવેણી સંગમ રચાય છે. ફિલ્મની વાર્તા ત્યાં ગાંધીજીના અસ્થિના વિસર્જનની આસપાસ વણાય છે. મૂળ વાત એવી છે કે ઓરિસ્સામાં ગાંધીજીના કેટલાક અસ્થિ હજી સચવાયા છે અને ગાંધીજીના પૌત્ર તુષાર ગાંધીએ ઓરિસ્સા સરકાર સાથે પત્રવ્યવહાર કરીને એ અસ્થિ મંગાવ્યા છે. એ અસ્થિ અલ્હાબાદમાં લવાય છે, ત્યાં એક મોટું વાહન ભાડે કરવામાં આવે છે. એ વાહન સરખું રાખવાની જવાબદારી પરેશ રાવલ ઉપર આવે છે. ફિલ્મમાં પરેશ રાવલ એક મુસ્લિમ ગેરેજ માલિકની ભૂમિકા ભજવે છે. દરમિયાન અલ્હાબાદમાં એક બૉબઘડાકો થાય છે અને એ બદલ સંખ્યાબંધ દોષિતોને પકડવામાં આવે છે. જેમાં મોટો ભાગ મુસ્લિમોનો હોય છે. મુસ્લિમ જમાતના પ્રમુખ સભામાં પૂછે છે કે, ખબર નથી પડતી કે દરેક ઘડાકા વખતે આપણને જ કેમ પકડવામાં આવે છે. આપણા ઘરે ઘરે જઈને દરોડા પાડવામાં આવે અને મહિલાઓ તથા બાળકોને પણ હેરાન કરવામાં આવે એ ક્યાંનો ન્યાય? નક્કી થાય છે કે પકડાયેલાઓને છોડાય નહીં ત્યાં સુધી ગામના મુસ્લિમો બંધ પાળશે. પણ મુશ્કેલી અહીં સર્જાય છે. પરેશ રાવલનું ગેરેજ બંધ રહે તો અસ્થિ વિસર્જનના વાહનનું શું થાય. શહેરમાં પરેશ રાવલ જેવો કુશળ મોટર મિકેનિક બીજો કોઈ નથી. પરિણામે એ એના મિત્રોને કહે છે કે હું હડતાલમાં નહીં જોડાઉં. મિત્રો અને જ્ઞાતિના આગેવાનો એને મેણા મારે છે અને કોમ સાથે આવી ગદારી ન કરાય એમ કહે છે. પરેશ રાવલ જવાબમાં કહે છે કે મારું વાહન ગાંધીના અસ્થિના વિસર્જનમાં જવાનું છે. **ગાંધીજી એ વ્યક્તિ હતા કે જેણે હિંદુ મુસ્લિમ એકતા માટે શહીદી વહોરી લીધેલી.** ગોડસે એમ માનતો કે ગાંધીજી ભાગલા વખતે પાકિસ્તાનને પચાસ કરોડનું લહેણું ચૂકવી આપવું એવા મતના હતા. જો કે એ વાત સાચી નહોતી. ગાંધીજીની હત્યાના બે પ્રયત્નો થઈ ચૂક્યા હતા.

પરેશ રાવલ ઉર્ફે મોટર મિકેનિકને સગાવહાલા અને જ્ઞાતિજનો તરફથી ભારે અવરોધોનો સામનો કરવો પડે છે. એક દિવસ એ ઓમપુરીને મળવા જાય છે. ફિલ્મમાં ઓમ પુરીનું

નામ કાદરી બાપુ હોય છે. ઓમપુરી ભાગલામાં ખૂબ સહન કરી ચૂક્યો હોય છે. એનું ખેતર અને બીજી જમીન ભાગલા વખતે લુંટાઈ ગયેલી હોય છે. એ આ બધું યાદ કરતાં કહે છે કે હું એ બધું ભૂલી શકું એમ નથી એટલે હું અસ્થિ વિસર્જનની યાત્રામાં નહીં આવી શકું. પરેશ રાવલ સામી દલીલ કરે છે અને કહે છે કે આપણા ભાઈઓએ પણ ક્યાં ઓછા જુલમ કર્યા હતા. કલકત્તામાં ગાંધીજીએ ઉપવાસ કરેલા ત્યારે ગણત્રીના કલાકોમાં જ પાંચ હજાર હિંદુઓને મારી નાખેલા. પછી કહે છે કે ઝીણાએ એકવાર અંગ્રેજ સરકારને લખેલું કે હું પાક્કો મુસલમાન નથી. હું નમાજ પઢતો નથી. મેં પારસી સ્ત્રી સાથે લગ્ન કર્યા છે. એણે આમ એટલા માટે લખ્યું હતું કે મુંબઈમાં એની મિલકત પત્ની અને દીકરીને મળે એમ એ ઈચ્છતા હતા. ઝીણાએ માત્ર ૨૦% મુસ્લિમોને પૂછીને ભાગલા પડાવેલા. પ્રશ્ન એ છે કે બાકીના ૮૦% મુસ્લિમોની ઈચ્છાનું શું? ભાગલા દેશના નથી પડ્યા પણ ઉપખંડના મુસ્લિમોના પડ્યા છે. ભાગલા ન પડ્યા હોત તો ઉપખંડમાં મુસ્લિમોની વસતી ૫૦ કરોડ હોત અને **અત્યારે બંને દેશો ગરીબી અને બેરોજગારી નાબૂદ કરવા પાછળ પૈસો ખર્ચવાને બદલે મિસાઇલ અને બૉબ બનાવવામાં ખર્ચો નાખે છે. ભાગલા ન પડ્યા હોત તો દેશમાં આટલી ગરીબી અને બેરોજગારી હોત જ નહીં.**

દલીલ સાંભળીને ઓમપુરી કહે છે કે હું હાજર રહેવા વિશે વિચારીશ. દરમિયાન જ્ઞાતિની બેઠક યોજાય છે એમાં પરેશ રાવલની ગેરહાજરીની નોંધ લેવાય છે અને એમાં એ હાજર રહે છે અને પડકાર ફેંકતા કહે છે કે મેં ગાંધીજીના અસ્થિનું વિસર્જન કરતાં વાહનને રીપેર કરવા માટે સમય કાઢ્યો છે અને મેં કોઈ ગુનો નથી કર્યો. છતાં પણ જ્ઞાતિ દ્વારા એનો બહિષ્કાર કરાય છે અને રાત્રે એના ગેરેજમાં એ હાજર રહીને કામ કરતો હોય છે ત્યાં કેટલાક ટપોરીઓ આવીને એના ઉપર હુમલો કરે છે. એનો દીકરો એને બચાવે છે. દરમિયાન પોલીસ ગોળીબારમાં એક મુસ્લિમ યુવકનું મોત થઈ જાય છે. એની દફનવિધિમાં એ હાજર રહે છે. ત્યાં પણ એને હાંકી કાઢવામાં આવે છે. ગામના મુખી એની સાથે દલીલો કરે છે. પરેશ કહે છે કે ગાંધીજીના અસ્થિનો રથ રીપેર કરવો એ ગુનો નથી. ગાંધીજી તો આપણા રાષ્ટ્રપિતા હતા. આ જ રીતે ઝીણાના અસ્થિ વિસર્જનની વાત હોત તો તમે શું

પ્રાસંગિક

વિશ્વ અહિંસા દિન નિમિત્તે ખાસ

**હિંદ પાસે દુનિયાને દ્રેષધર્મની જગ્યાએ
પ્રેમધર્મ શીખવાડવાનું એક મિશન છે**

ડૉ. કિશોર સાધુ
મદદનીશ પ્રકાશન અધિકારી,
ગુજરાત રાજ્ય, સહકારી સંઘ

દેશ અને દુનિયામાં પરિવર્તનોની પરંપરા શરૂ થઈ છે. અનેક પરિવર્તનો થયા છે. રોજ નવા નવા પરિવર્તનો થઈ રહ્યા છે. એક તરફ વિશ્વશાંતિની વાતો થાય છે, બીજી તરફ વિશ્વ હિંસાનું તાંડવ જોઈ રહ્યું છે. હિંસાનો સંચાર વધી રહ્યો છે. સાયન્સની દૃષ્ટિએ માનવ દિવસે દિવસે પ્રગતિશીલ બની રહ્યો છે. સમાજની દૃષ્ટિએ તે હિંસક બની રહ્યો છે. એક તરફ સંપત્તિના ઢગલા છે તો બીજી તરફ ભૂખ અને દુઃખમાં ટળવળતી જનતા છે. સવાર-સાંજ ટી.વી., રેડિયો કે અખબારોના સમાચારોના કવરેજમાં હિંસા, અપરાધ, યુધ્ધ અને વિપત્તિની વેદનાઓ સિવાય નવું ખાસ કંઈ જોવા મળતું નથી. સાઉદી અરેબિયાના અરાકોમ પર થયેલા ડ્રોન હુમલો તેનું તાજું ઉદાહરણ છે. આજના આધુનિક યુગનો કેવો વિકાસ છે, જે અલ્પશાંતિ તરફથી અશાંતિ તરફ લઈ જઈ રહ્યો છે. કોઈનું પણ મૂલ્યવાન જીવન સુરક્ષિત નથી. માનસિક અશાંતિ, કલેશ, પરાયાપણું, વિચ્છિન્નતા અને અસંતોષ વધી રહ્યા છે. માણસ ઉચાટ, રઘવાટ અને રિપ્રેશનમાં ફર્યા કરે છે. આર્થિક ચક્રથી જોડાયેલ આજના વિશ્વમાં એક સાંધો ત્યાં તેર તૂટે છે. તેની પ્રત્યક્ષ અને પરોક્ષ બંને અસરો ખૂબ અસહ્ય અને પીડાદાયક છે. એક ક્ષણમાં મિત્રો સાથે હસીખુશીથી વાતચીત કરતો માણસ બીજી ક્ષણે સ્પર્ધાત્મક યુગમાં માનસિક તાણમાં સરી પડે છે. વિકસિત કહેવાતા દેશોમાં માનસિક રોગીઓની સંખ્યા વધી રહી છે. આઠ અબજની વસ્તી વચ્ચે આજે માનવી એકલો અટલો છે. આ માટે જરૂર છે પરિવર્તનની! ઘરમૂળથી પરિવર્તનની!

૮ જૂન, ૨૦૧૬ના રોજ લંડનમાં આઈ.ઈ.પી. દ્વારા વૈશ્વિક શાંતિ સૂચકાંક ૨૦૧૬ પ્રકાશિત કરવામાં આવ્યો. તેનો મુખ્ય વિષય છે : ‘શાંતિ માપનના દસ વર્ષ.’ આ સૂચકાંકમાં ૧૬૩ સ્વતંત્ર દેશોને તેમના દેશની શાંતિના સ્તર મુજબ રેન્કિંગ આપવામાં આવેલ છે. આ રેન્કિંગમાં આપણા દેશનો નંબર ૧૪૧મો છે. ૨૦૧૪-૧૫માં આપણો નંબર ૧૪૩મો હતો. તેમાં સુધારો થયો છે. શાંત દેશોમાં ડેન્માર્ક, ઓસ્ટ્રિયા, ન્યુઝીલેન્ડ, પુર્તગાલ, સ્વિટ્ઝરલેન્ડ, કેનેડા, જાપાન, ભુટાન, આઈલેન્ડ પ્રથમ દસમાં આવે છે. સીરિયા, પાકિસ્તાન, અફઘાનિસ્તાન વગેરે દેશો અશાંત દેશોમાં આવે છે. ત્યારે અર્થતંત્ર, ઉદ્યોગતંત્ર,

રાજતંત્ર, સમાજતંત્ર, માનવ કઈ રીતે શાંત રહી શકે? ઈન્ટરનેટથી હજારો કિલોમીટર દૂર માનવી વાત કરે છે. અવકાશની ઉથલપાથલથી માનવી જોડાય છે. પણ ઘરમાં જ પોતાના માતા-પિતા, ભાઈ-બહેન, પત્ની, પુત્ર, ભાઈ સાથે છુટો પડી રહ્યો છે. એ અંગે વિચારવું પડશે! માનવને કેન્દ્રમાં રાખી સમાજની રચના કરવી હોય તો શું કરવું? આ અંગે રસ્તો બતાવે છે ગાંધીવિચાર!

સંયુક્ત રાષ્ટ્ર સંઘે ગાંધીજીના અહિંસાના સંદેશને પ્રસારિત કરી “અહિંસાના સિધ્ધાંતની વૈશ્વિક સુસંગતતા, શાંતિ, સહનશીલતા, સમજ અને અહિંસાની સંસ્કૃતિને સુરક્ષિત કરવા તેની સામાન્ય સભાના ઠરાવ એ/આરઈએસ/૬૧/૨૭૧ દ્વારા ૨ ઓક્ટોબર, ૨૦૦૭ના રોજ ગાંધીજીના ૧૩૮મા જન્મ દિવસને ‘વિશ્વ અહિંસા દિન’ તરીકે જાહેર કર્યો. ત્યારે ભારતના વિદેશ પ્રધાન શ્રી આનંદ શર્માએ ૧૪૦ સહ-પ્રાયજકો વતી મહાસભામાં ઠરાવ રજૂ કરતા જણાવ્યું હતું કે, ઠરાવની વિશાળ અને વૈવિધ્યસભર પ્રાયોજકતા મહાત્મા ગાંધી અને તેના વૈશ્વિક આદરનું પ્રતિબિંબ છે. તેમના દર્શનની સ્થાયી સુસંગતતા છે. મહાત્મા ગાંધીબાપુના શબ્દો ટાંકીને તેમણે કહ્યું : “અહિંસા એ માનવજાતના પ્રશ્નોનો નિકાલ કરવાની સૌથી મોટી શક્તિ છે. તે માણસની ચાતુર્ય દ્વારા ઘડવામાં આવેલા વિનાશના સૌથી શક્તિશાળી શસ્ત્રથી પણ વધુ શક્તિશાળી છે.” ગાંધીજીએ ‘અહિંસા’ની કલ્પનાને સાકાર કરવા માટે જીવન ખર્ચી નાખ્યું. આઝાદીની લડતમાં અહિંસાના વ્યાપક ઉપયોગથી મોટી અસર ઊભી કરી હતી. સામાજિક પ્રતિસાદના આ અહિંસક સ્વરુપે છેલ્લી સદીમાં આખી દુનિયામાં અસર ઊભી કરી હતી.

આંતરરાષ્ટ્રીય અહિંસા દિવસે “ગાંધી વિચાર, શિક્ષણ અને લોક જાગૃતિ વધે તે ખૂબ જરૂરી છે. દુનિયાના અનેક દેશોના ચિંતકો શા માટે ગાંધીજી વિચારોમાં આટલો બધો રસ ધરાવે છે? તેવું મનમાં થાય. ત્યારે જાણવું જોઈએ કે, ગાંધી એ કોઈ વ્યક્તિ નહીં પણ વિચાર છે. તે માટે ૨૦૦૭માં યુનાઈટેડ નેશન્સ દ્વારા જાહેર કરવામાં આવેલા આંતરરાષ્ટ્રીય અહિંસા દિવસ પર ભારતીય કાર્યકર્તા મહાત્મા ગાંધીના પ્રભાવ પર અને પાછળના વર્ષોમાં તેમણે અહિંસક વિરોધનો વિકાસ કેવી રીતે કર્યો છે તેના પર નજર કરવાની છે.

આધુનિક યુગમાંથી માનવ અનુ-આધુનિક યુગમાં પ્રવેશી વૈશ્વિકીકરણ અને ઉદારીકરણની ભ્રમજાળમાં માનવતાના અસ્તિત્વને જોખમમાં મૂકી રહ્યો છે. વિલાસિતા, ઊડાઉ બરબાદી, તોતિંગ લશ્કરી ખર્ચ, બેફામ ઉપભોગતાવાદ, ખુદ પોતાની અને બીજી નબળી પ્રજાના શોષણ ઉપર મૂડીવાદીઓની વધી રહેલી પકડ માણસજાત અને સૃષ્ટિને જોખમમાં મૂકતા હોઈ વિચાર નથી કરતી. તેની રહેણીકરણી સૃષ્ટિને એટલું નુકસાન કરે છે કે સેકન્ડો વર્ષ સુધી ભરપાઈ નથી થઈ શકતું. જીવાતા જીવનના દરેક ક્ષેત્રને એ જીવનશૈલી ભરખી જાય છે. સામાજિક સંબંધોનો વિચાર કરીએ તો ટેકનોલોજીને લીધે દુનિયા જેટલી નાની બની, તેટલી શાણપણવાળી નથી થઈ. કુટુંબ કલેશથી લઈ આંતરરાષ્ટ્રીય અથડામણો તેની સાબિતી છે. જાતિ, સંપ્રદાય, ધર્મ, વંશ કે વર્ણભેદો જરાય ઓછા થયા નથી, ઉપરથી આતંકવાદ, ભ્રષ્ટાચાર વગેરે વધ્યા છે. આજથી એક સદી પહેલા ગાંધીજીની આર્ષદૃષ્ટિએ આ સંકટને જોઈ લીધું હતું. હિંદ સ્વરાજ પુસ્તક દ્વારા તેમણે ભારત અને વિશ્વને ચેતવ્યું હતું.

ભારતની સ્વતંત્રતા પ્રત્યે ગાંધીજીની કટીબધ્ધતા અને તેમની આંદોલનની પધ્ધતિઓ સમગ્ર વિશ્વમાં નાગરિક અને માનવાધિકારની પહેલનો પાયો છે. સરળ શબ્દોમાં કહીએ તો, શાંતિપૂર્ણ આઝાદી પ્રાપ્ત કરવા માટે ગાંધીજીને હિંસાનો ઉપયોગ કરવો તે સંપૂર્ણપણે અતાર્કિક લાગ્યું હતું. તે કહેતા કે, **“સાધ્ય માટે સાધનશુદ્ધિ હોવી ખૂબ જરૂરી છે. સાધનશુદ્ધિ હોય તો તેનો અંત પણ સારો આવે છે.”** અહિંસાનું આચરણ માત્ર વ્યક્તિગત રીતે જ નહીં, સામૂહિક રીતે પણ થઈ શકે છે તથા સામાજિક પ્રશ્નોના ઉકેલની દિશામાં અહિંસાનો માર્ગ કારગત નીવડી શકે છે. એટલું ગાંધીજી દુનિયાને બતાવી શક્યા હતા. દ્વેષધર્મની જગ્યાએ તેઓ પ્રેમધર્મ શિખવાડી ગયા. આ એક બોધપાઠ છે, જે આપણે બધાએ ધ્યાનમાં લેવો જોઈએ. તેમણે બ્રિટીશ રાજ પાસેથી આઝાદી મેળવવાની ભારતની ચળવળને દુનિયાના નકશા પર મૂકી. **તેમના આદર્શો ભારતમાં અને અન્ય દેશોમાં પણ શાંતિમય પરિવર્તનની ચળવળ માટે પ્રેરણાદાયક રહ્યા છે.**

અહિંસક સવિનય કાનૂનભંગનો જે ખ્યાલ તેમણે લિયો ટોલ્સ્ટોય અને હેન્રી ડેવિડ થોરો પાસેથી મેળવ્યો હતો, તેના ઉપયોગ દ્વારા તેમણે બ્રિટીશ રાજની હકાલપટ્ટી કરી ભારતને સ્વતંત્ર બનાવ્યું. આમાંથી પ્રેરણા લઈ ઘણાં પ્રદેશના લોકોએ પોતાના દેશની સ્વતંત્રતા માટે બ્રિટીશરો સામે લડાઈ આદરી અને ક્રમશઃ બ્રિટીશ સામ્રાજ્યનો વિસ્તાર ઘટીને ફક્ત તેમના પોતાના દેશ બ્રિટન (અને સ્કોટલેન્ડ) સુધી સીમિત થઈ ગયો. આમ, ગાંધીજીની પ્રેરણાદાયી લડતને કારણે ફક્ત ભારત પર બ્રિટીશ શાસન જ નહીં પણ જેના રાજ્યનો સૂરજ કદી આથમતો નહોતો તેવી બ્રિટીશ સલ્તનત ખુદ આથમી ગઈ અને કોમનવેલ્થ

દેશોનું અસ્તિત્વ ઊભું થયું. ગાંધીના સત્યાગ્રહનો આદર્શ માર્ટીન લ્યુથર કિંગ જુનિયર જેવા લોકશાહીના પ્રખર હિમાયતી અનેક આંદોલનકારીઓ માટે નવો રસ્તો ઊભો કર્યો. માર્ટીન ઘણી વખત કહેતા કે ગાંધીજીના આદર્શો સરળ હતા તેમજ તે પારંપરિક રીતે હિંદુ સંસ્કૃતિ સાથે સંકળાયેલી સત્ય અને અહિંસા જેવી માન્યતામાંથી તારવેલા હતા. **ગાંધી માર્ગે જ માર્ટીન લ્યુથર કિંગ અમેરિકા અને નેલ્સન મંડેલા દક્ષિણ આફ્રિકામાં જે કરી ગયા તે વિશ્વસ્તરના ઉજવવાળ ઉદાહરણો છે.**

૨ ઓક્ટોબર, ૨૦૧૯ – ગાંધીજીની ૧૫૦મી જન્મ જયંતી – ૧૩મો આંતરરાષ્ટ્રીય અહિંસા દિન. આ પ્રસંગ હર્ષ ઉલ્લાસનો નહીં પરંતુ આત્મચિંતન - મનનનો છે. ભારત અને વિશ્વ પર ગાંધીવિચાર અને જીવનની શું અસર થઈ તે અંગે વિચાર કરવાની તક પૂરી પાડતો પ્રસંગ છે. **ગાંધીજીની મૂર્તિઓ મૂકવાની નહીં પણ તેમના વિચારોને જીવનમાં મૂર્તિમંત કરવાની જરૂર છે.** ગાંધીવિચાર ક્રાંતિકારી વિચારધારા છે. વિશ્વની આંખ ખોલે તેવી વિચારણા છે. ગાંધીજીને મન સત્ય અને અહિંસા એટલે કોઈને ન મારવું એ તો છે જ. કુવિચાર માત્ર હિંસા છે. ઉતાવળ હિંસા છે. મિથ્યા ભાષણ હિંસા છે. દ્વેષ હિંસા છે. કોઈનું ભુરૂ ઈચ્છવું હિંસા છે. જે જગતને જોઈએ, તેનો કબજો રાખવો એ પણ હિંસા છે. ગાંધીજી લખે છે, સત્ય અને હિંસાનો માર્ગ જેટલો સીધો છે એટલો જ સાંકડો છે. ખાંડાની ધારે ચાલવા જેવો છે. બજાણિયા જે દોરી ઉપર એક નજર કરી ચાલી શકે છે તેના કરતાં પણ સત્ય અને અહિંસાની દોરી પાતળી છે. જરા અસાવધાની આવી કે હેઠે પડીએ. પ્રતિક્ષણ સાધના કરવાથી જ તેના દર્શન થાય... **અહિંસા વિના સત્યની શોધ અસંભવિત છે.** અહિંસા અને સત્ય એવા ઓતપ્રોત છે, જેમ સિક્કાની બે બાજુ અથવા લીસી ચકરડીની બે બાજુ. તેમાં ઉલટી કઈ અને સુલટી કઈ? છતાં અહિંસાને સાધન ગણીએ, સત્યને સાધ્ય ગણીએ. સાધન આપણા હાથની વાત છે. તેથી અહિંસા પરમ ધર્મ થઈ. સત્ય પરમેશ્વર થયું.

ગાંધીજી એક સ્વપ્નદ્રષ્ટા હતા. તેમણે એક આદર્શ વિશ્વ અને ભારતની કલ્પના કરી હતી. ભારત તેમના લોહીમાં વણાયેલું હતું. તે માનતા કે ભારત સ્વભાવે કર્મભૂમિ છે, ભોગભૂમિ નથી. ગાંધીજી સંત સંસ્કૃતિ નિર્માણ કરવા માંગતા હતા. કિશોરલાલ મશરૂવાળાએ સંત સંસ્કૃતિના ત્રણ સિધ્ધાંત બતાવ્યા છે : (૧) માનવમાત્રની સમાનતા, (૨) અહિંસા અને (૩) પરિશ્રમ. ગાંધીજીને શ્રદ્ધા હતી કે હિંદુસ્તાન તેની કોટિ કોટિ પ્રજાની આર્થિક સ્થિતિ સુધારી શકશે. તે વિચારતા કે ભારતનું મિશન બીજા દેશો કરતાં જુદું છે. હિંદ ધર્મની બાબતમાં સર્વોત્તમ થવાને લાયક છે. ભારત આધ્યાત્મિકતા દ્વારા વિશ્વ વિજય કરી જગદ્ ગુરૂ બની શકે. ‘હિંદ પાસે દુનિયાને દ્વેષધર્મની જગ્યાએ પ્રેમધર્મ શીખવાડવાનું એક મિશન છે, સંદેશો છે. ભારત પાસે

અહિંસા, ત્યાગભાવના, સહનશીલતા, સમાનતા, બંધુતા જેવા જીવનમૂલ્યો છે. તેઓ તેમના સ્વપ્નના ભારતમાં આ મૂલ્યોને મૂર્તિમંત કરવા ઇચ્છતા હતા. પરંતુ તેઓ મૂર્તિ થઈને રહી ગયા. તેમના જીવન મૂલ્યો લોકજીવનમાં મૂર્તિમંત ન થઈ શક્યા. તેમણે ‘સ્વરાજ્ય’ સાથે સુરાજ્યનું સ્વપ્ન સેવ્યું. ગાંધીજી કહેતા, ‘હિંદુસ્તાનનું ભાવિ પશ્ચિમના રક્ત મિલન પંથે નથી. — પશ્ચિમ જ એથી કંટાળ્યું છે. સાદા અને પવિત્ર જીવનથી, રક્ત રહિત પંથે જે શાંતિ મળે છે તે જ સાચી સુખરૂપ શાંતિ છે. આ મુળભૂત ભાવનાને અનુલક્ષીને ગાંધીજીએ ભારતનું સ્વપ્ન સેવ્યું હતું. તેમાં જ દેશના કરોડો લોકોનું હિત જોયું હતું.

તેમને મન સ્વરાજ એટલે સરકારના અંકુશમાંથી મુક્ત થવાનો સતત પ્રયાસ. પછી તે સરકાર ભલેને પરદેશી હોય કે દેશની. તેઓ સ્પષ્ટ કહેતાં કે, ‘મારા સ્વપ્નનું સ્વરાજ એ ગરીબનું સ્વરાજ છે.’ રાજા અને ધનિક વર્ગ જીવનની જે જરૂરિયાતોનો ઉપયોગ કરે છે તે ગરીબોને પણ સુલભ હોવી જોઈએ. એનો અર્થ એવો નથી કે તેઓની માફક તમારે પણ મહેલો જોઈએ. મારી કલ્પનાનું સ્વરાજ એકલવાયું સ્વાતંત્ર્ય નથી પણ નિરોગી અને પ્રતિષ્ઠિત છે. મારો રાષ્ટ્રવાદ ઉગ્ર છે છતાં એકલપેટો નથી અને કોઈપણ પ્રજા કે વ્યક્તિને હાનિ કરવાનો તેનો ઉદ્દેશ નથી.’

ગાંધીજીએ અર્થતંત્રને મહત્ત્વ આપતા કહ્યું છે કે, ‘અહિંસક સ્વરાજમાં... કંગાળ કોઈ નહીં હોય, મહેનત કરનારાને મહેનત મળતી હોય, તેમાં જુગાર, મદ્યપાન, વ્યભિચાર ન હોય, વર્ગવિચ્છેદ ન હોય, ધનિક પોતાનું ધન વિવેકસર વાપરે. ભોગવિલાસ વધારવામાં કે અતિશય વધારવામાં નહીં. મુઠ્ઠીભર ધનિક મીનાકારીના મહેલમાં રહે અને હજારો લાખો લોકો હવા - અજવાળું ન હોય એવા અંધારિયામાં રહે એમ ન હોય. કોઈના વાજબી હક્ક ઉપર કોઈ તરાપ ન મારી શકે. એથી ઉલટું, કોઈ ગેરવાજબી હક પણ ન ભોગવી શકે.

ગાંધીજીએ સ્વપ્નના ભારતમાં આર્થિક, રાજકીય, નૈતિક, સામાજિક અને ધાર્મિક એ ચારેય પ્રકારની આઝાદી અને આભાદીની ઉપેક્ષા રાખી છે. ગરીબી નાબૂદી, વર્ગભેદનો અભાવ, વર્ગ સમન્વય, ધનિકોની ટ્રસ્ટીશિપ, આર્થિક સામંજસ્ય, હકપૂર્વકનો ભોગવટો એ એમની મૂળભૂત વિચારધારા છે. તેમણે માનવીને ધ્યાનમાં રાખી દરિદ્ર નારાયણની ભાવના, શરીરશ્રમ, સર્વોદય, વાલીપણું, અહિંસક અર્થવ્યવસ્થા, આર્થિક સમાનતા, ગ્રામાભિમુખતા, ગ્રામોદ્યોગ, સ્વદેશી ભાવના, ગ્રામ સ્વરાજ, ગોરક્ષા, ખેતી-પશુપાલન વગેરેને પ્રાધાન્ય આપ્યું હતું.

તેમણે હિંદ પ્રવેશ પ્રારંભમાં જ ‘હિંદ સ્વરાજ’નો મુસદ્દો રજૂ કર્યો હતો. તેમાં જે વિચારો રજૂ થયા હતા તે જ ‘મારા સ્વપ્નના ભારત’માં જોવા મળે છે. ગાંધીજીના સ્વપ્નનું ભારત રામ રાજ્ય કે કલ્યાણ રાજ્ય છે, જે ગાંધીજીના અગિયાર વ્રત અને અઢાર રચનાત્મક કાર્યોમાં સમાઈ જાય. આ અંગે આપણે

ક્યાં કશું વિચાર્યું છે?

વિશ્વની સૌથી મહાન લોકશાહીમાં ગરીબી, બેકારી, નિરક્ષરતા છે, પણ ગભરાવવાની જરૂર નથી. તે ગાંધીજીના સ્વદેશી વિચારથી દૂર થશે. અકરાંતિયા, ભોગવાદ, પાશ્ચાત્ય, ભૌતિકવાદ, ઉડાઉ રહેણીકરણી, સ્વાર્થયુક્ત સ્પર્ધા - સંઘર્ષ, શોષણખોરી, દંભી વિકાસવાદ, હિંસક માંગ, ઉદ્યોગીકરણ, આસૂરી યંત્રવિદ્યા, પ્રદૂષણ, પશુવૃત્તિ, કેન્દ્રીકરણ, શહેરીકરણ, ભ્રષ્ટાચાર, મૂલ્યહીનતા, ગરીબી, ગંદકી, ગંદી રાજનીતિ વગેરે સામે નૈતિક તાકાત અને સત્ય-અહિંસાના સ્વાનુભવના પ્રયોગો સાથે ગાંધીજીએ પડકાર ફેંક્યો હતો. **આજે વિશ્વના સંગઠનોએ ગાંધીવિચારને અપનાવ્યા.** વિશ્વની ગરીબી દૂર કરવા કમર કસી રહ્યા છે. જે ગાંધી વિચારધારાનું સાફલ્ય છે. ગાંધીજી કંઈ સંકુચિત ન હતા, તે તો સતત વિકાસ પામતી વ્યક્તિ હતા. ગાંધીવિચાર એ દિશાસૂચક છે. તેમાં માનવ સંસ્કૃતિનું દર્શન છે. અંકાત કે વૈયક્તિ શ્રમ કે સ્વાર્થ નહીં, સર્વેનો સામાજિક, આર્થિક, સાંસ્કૃતિક શુભ શ્રેય. ‘સ્વ’નું નહીં, ‘સર્વ’નું હિત.

જય હિંદ.

કાં કશુંક કરી બતાવવા માટે જીવી જવાનું હોય છે,
કાં કશું ક્યાં વિના મરી જવું પડે છે.

ગાંધીજીનો કચ્છ પ્રવાસ

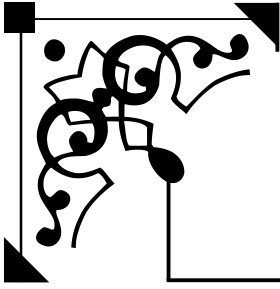
(અનુસંધાન : પાના નં.-૧૭ ઉપરથી ચાલુ)

● આ પ્રવાસની તત્કાલીન સમાજ પર કોઈ અસર થઈ હતી?

ગાંધીજીના પ્રવાસની તત્કાલીન સમાજ પર પ્રબળ અસર થઈ હતી. તે અંત્યજો વચ્ચે જઈ બેઠા હતા, તેથી તેમના પ્રત્યે છૂપો રોષ પણ પ્રગટ થયો હતો. ગાંધીજી સાથે પ્રવાસ કરનારા પાંચ નાગર ગૃહસ્થોને તેમની જ્ઞાતિએ જ્ઞાતિબહાર કર્યા હતા.

અંત્યજોમાં જાગૃતિ આવી હતી. તેમણે મુડદાલ છોડવાની પ્રતિજ્ઞા લીધી હતી. સભાઓમાં સ્ત્રીઓની સંખ્યા પણ વધારે રહેતી. યાત્રા પછી ખાદી પહેરવા વિશે પણ જાગૃતિ આવી. તે વિશેની સંસ્થાઓ પણ શરૂ થઈ. કચ્છમાં કોંગ્રેસ બાબતે જાગૃતિ વધી. નવા નવા નેતાઓનો ઉદ્ભવ થયો. યજ્ઞવળો કરવાની જરૂર ઊભી થઈ ત્યારે નેતાઓમાં અને લોકોમાં રજૂઆત કરવા બાબતે નિર્ભયતા વધી હતી.

આ રીતે નાના પ્રવાસમાં પણ ગાંધીજી કચ્છને ઘણું પ્રદાન કરી ગયા. **તેમને આ પ્રવાસ ગમ્યો હતો. તક મળે તો બીજીવાર આવવાની ઇચ્છા પણ વ્યક્ત કરી હતી. તેના કારણે જ સરદાર પટેલનો પણ કચ્છ પ્રત્યે પ્રેમ વધ્યો હતો.** સ્વાતંત્ર્ય પછી કંડલાનો જે વિકાસ થયો તેના મૂળમાં આ પ્રવાસ હતો એમ કહી શકાય. ■

પ્રાસંગિક

ગાંધીજીનો કચ્છ પ્રવાસ

હરેશ ઘોળકિયા

મહાત્મા ગાંધી ભારતમાં આવ્યા અને ચળવળો શરૂ કરી ત્યારે તેમને વિવિધ સ્થળોએથી આમંત્રણો મળતા હતા. તેમાં કચ્છમાં પણ આવવાનું આમંત્રણ મળેલું. કચ્છના મહારાવને તે ગમતું ન હતું. પણ કાર્યકરોએ સમજાવેલું તેથી માની ગયા હતા. ગાંધીજીનો ૧૯૨૫ની ૨૨ ઓક્ટોબરથી ૫ નવેમ્બર સુધી પ્રવાસ નક્કી થયો હતો.

૨૧મીએ ગાંધીજી મહાદેવભાઈ, વલ્લભભાઈ અને બીજા સાથીઓ સાથે મુંબઈથી આગબોટમાં બેસી **૨૨મીએ માંડવી ઉતર્યા.** બંદર પરનો કાદવ ખૂંટી કિનારે આવ્યા. તેમની મુશ્કેલીઓ અહીંથી જ શરૂ થઈ ગઈ. ત્યાંથી **ભુજ** આવ્યા. અહીં **નાગર વંડી**માં જાહેર સભા હતી. અહીં ગાંધીજીએ જોયું કે અંત્યજનો ખૂણામાં બેસાડાયા હતા. તેથી તેમણે પોતાનું ટેબલ ખસેડ્યું અને તેમની પાસે મૂક્યું અને ત્યાંથી જ ભાષણ આપ્યું. ભુજથી તે **કોટડા** ગયા. ત્યાં તેમનું સ્વાગત સૂતરની આંટીથી થતાં તે ખુશ થયા. **કોટડા**માં તેમને આભડછેટનો અનુભવ થયો. અહીં તેમણે હરિજન શાળાનો પાયો નાંખ્યો, પણ રૂઢીચુસ્ત માનસના કારણે તે શરૂ જ ન થઈ. **ડુમરા**માં સવર્ણો અને અંત્યજો સાથે બેઠા, તેથી સભા સફળ થઈ.

અહીંથી ગાંધીજી **માંડવી** આવ્યા. અહીં તેમને ઉતારો આપવા કોઈ તૈયાર ન થયું. સભા માટે પણ સ્થળ ન મળ્યું. માંડ રિઢગર નામના સાધુએ બ્રાહ્મણોને અવગણી ત્યાંની બ્રહ્મપુરીમાં સભા ભરવાની રજા આપી, પણ અંત્યજો પાછળના દરવાજેથી જાય અને બાકીના આગળના દરવાજેથી એમ શરત કરી, પણ ગાંધીજી તો અંત્યજોવાળા દરવાજેથી જ દાખલ થયા. સાધુ ગુસ્સે થઈ ગયા. તેમને પોતાનું અપમાન લાગ્યું. તે સભા છોડી ચાલ્યા ગયા. તેમણે સભા વિખેરવા માણસો મોકલ્યા. અંત્યજો પર તો દંડા જ ઉગામવા શરૂ કર્યા. ગાંધીજી પણ માંડ બચ્યા. બીજા દિવસે તળાવવાળા નાકે સભા ભરાઈ.

માંડવીથી ફરી ભુજ પહોંચ્યા. ત્યાં બાવન ગામના લોકો આવશે, મોટું માનપત્ર આપશે એ આશાએ યુવકોએ ગાંધીજીને આમંત્ર્યા હતા, પણ વડીલોએ સભા ભરવા ન દીધી. યુવકો નિરાશ થઈ ગયા. ગાંધીજીએ તેમને આશ્વાસન આપ્યું અને અંત્યજવાસમાં સભા ભરી.

માંડવીમાં જે હાસ્યાસ્પદ ઘટનાઓ બની હતી તેને **મુંદ્રા**એ કરુણતામાં ફેરવી નાખી. બધી જ વ્યવસ્થામાં સ્વાગત સમિતિની સંકુચિતતા દેખાતી હતી. ગાંધીજીને માનપત્ર આપવાનું નાટક ભજવાયું. તેમના ત્યાગ અને તપસ્યાની ભરપેટ પ્રશંસા કરાઈ, પણ માનપત્ર તો ઊંચેથી જ મૂકાયું. ગાંધીજીને આ બધું કૃત્રિમ લાગ્યું. તેમણે વેદનાથી કહ્યું, ‘જ્યાં આખી પ્રજા જ અસ્પૃશ્યતામાં માનતી હોય, ત્યાં મને બોલાવવો અપમાનજનક છે. આજે તમે જેને ધર્મ માનો છો તે ધર્મ જોઈ મને થાય છે કે આ ધર્મનો નાશ થાવ. કંઈક તો સમજો... ઈશ્વર તમારું ભલું કરે.’

ગાંધીજીએ યુવાનોને સૂચના આપી કે **અંજાર**માં મુંદ્રા જેવું નાટક ભજવવાનું હોય તો તે ત્યાં નહીં જાય. છતાં જવાનું નક્કી થયું. પ્રથમ ભુજ આવ્યા. ભુજે તો તેમની ઉપેક્ષા જ કરી. અંજારના સ્વાગત સમિતિના પ્રમુખ હોશિયાર હતા. તેમણે ભુજ જેવી જ સભા વ્યવસ્થા કરી, પણ સભા પછી સભ્યોને નહાઈ લેવાની વ્યવહારુ શિખામણ આપી. તેમણે પણ ગાંધીજીને અધરથી જ માનપત્ર આપ્યું. તેમણે વિષાદમય રીતે કહ્યું, ‘આ મારી છેલ્લી સભા છે. મને કશું કહેવાની ઈચ્છા નથી. મારો બબડાટ બંધ થાય છે.’ **આ રીતે અંજારથી મહાત્માજીની કચ્છયાત્રા પૂરી થઈ.** તે ત્યાંથી તુણા ગયા અને જામનગર તરફ વિદાય થયા.

● સમગ્ર પ્રવાસ દરમિયાન ગાંધીજીના પ્રત્યાઘાતો કેવા હતા?

આમ તો સગવડોમાં ઊણપ ન હતી, કોઈ તકલીફ પડી ન હતી, પણ સભાઓમાં થતા વર્તનોએ તેમને વિષાદમય કર્યા હતા. તે બોલી પણ ગયા હતા કે, ‘અહીં આવીને હું આજે કચ્છની પ્રજાની કંજુસાઈ અને નિર્દયતાને અનુભવી રહ્યો છું.’ કચ્છના રાજા વિશે તેમણે કહ્યું, ‘રાજા પોતાનો ધર્મ ભૂલી ગયા છે.’ **તેમણે પ્રજાને નિર્ભય અને દંટ થવાની સલાહ આપી.** કચ્છના અંત્યજોની સ્થિતિ જોઈ તેમને પારાવાર દુઃખ થયેલું. તે વિશે વારંવાર ટકોર પણ કરતા. તે કહેતા, ‘યાદ રાખજો, જો તમે અસ્પૃશ્યતાનો નાશ નહીં કરો તો હિંદુ ધર્મનો નાશ થવાનો છે.’ માંડવીની ગંદકી તેમને બહુ કઠી હતી. પાદીના ઉપયોગ બાબત પણ સૂચન કર્યા હતા.

(અનુસંધાન : જુઓ પાના નં.-૧૬ ઉપર)

પ્રાસંગિક

મહાત્મા ગાંધીની જીવન તવારીખ અને મહાત્મા ગાંધીજીએ કરેલા ઉપવાસ

• સંકલન •
દિનેશ આર. મહેતા

- ૧૮૬૯ : ૨ ઓક્ટોબરે પોરબંદરમાં જન્મ.
- ૧૮૭૬ : રાજકોટમાં શિક્ષણની શરૂઆત.
- ૧૮૮૨ : **કસ્તુરબા** સાથે લગ્ન પોરબંદરમાં.
- ૧૮૮૫ : પિતાજીનું દેહાવસાન. રાજકોટમાં અભ્યાસ ચાલુ.
- ૧૮૮૭ : મેટ્રિકની પરીક્ષા પાસ કરી, ભાવનગરની શામળદાસ કોલેજમાં દાખલ થયા.
- ૧૮૮૮ : ૪ સપ્ટેમ્બર બેરિસ્ટરના અભ્યાસ માટે વિલાયત જવા રવાના થયા. રાજકોટથી કુટુંબીજનોની વિદાય લઈ છૂટા પડ્યા.
- ૧૮૮૯ : લંડનમાં અભ્યાસ ચાલુ.
- ૧૮૯૦ : લંડનમાં મેટ્રિકની પરીક્ષામાં પાસ થયા.
- ૧૮૯૧ : ઈંગ્લેન્ડની શાકાહારીઓની મંડળી સમક્ષ પહેલી વખત પ્રવચન કર્યું. ૧૦ જૂને બેરિસ્ટર થયા. ૭ જુલાઈએ મુંબઈ પહોંચ્યા. માતાજીના દેહાવસાનના સમાચાર મળ્યા.
- ૧૮૯૨ : રાજકોટ તથા મુંબઈમાં વકીલાત.
- ૧૮૯૩ : એપ્રિલમાં મુકદ્દમા માટે દક્ષિણ આફ્રિકા ગયા.
- ૧૮૯૪ : જે મુકદ્દમા માટે દક્ષિણ આફ્રિકા ગયા હતા તેનો પંચ દ્વારા ફેસલો થયો.
- ૧૮૯૫ : નાતાલ સુપ્રીમ કોર્ટના એડવોકેટ થયા. નાતાલ ભારતીય કોંગ્રેસનું સંગઠન કર્યું.
- ૧૮૯૬ : ૬ મહિના માટે ભારત આવ્યા; **દિળક - ગોખલે** વગેરે નેતાઓ સાથે મુલાકાત; ૨૮ નવેમ્બરે પાછા દક્ષિણ આફ્રિકા ગયા.
- ૧૮૯૭ : ડરબન પહોંચતા એમની વિરુદ્ધ દેખાવો; જીવનમાં મહાન પરિવર્તન.
- ૧૮૯૮ : ડરબનમાં વકીલાત દ્વારા હિંદીઓની સેવા.
- ૧૮૯૯ : બોઅર યુદ્ધમાં અંગ્રેજોને મદદ કરવા માટે બ્રિટીશ સરકારે ચંદ્રકો આપ્યા.
- ૧૯૦૦ : ડરબનમાં હિંદીઓની શાળાઓમાં સત્રાંત સમારંભોમાં પ્રવચનો.

- ૧૯૦૧ : ભારતમાં આવ્યા. રાજકોટમાં મરકી-સમિતિ દ્વારા સેવા; કોલકાતા કોંગ્રેસમાં ગયા.
- ૧૯૦૨ : બર્માની યાત્રા; રેલગાડીમાં ત્રીજા વર્ગના ડબ્બામાં દેશનો પ્રવાસ; જુલાઈમાં મુંબઈમાં ઓફિસ ખોલી; ત્રણ મહિના પછી દક્ષિણ આફ્રિકા ફરી ગયા.
- ૧૯૦૩ : ટ્રાન્સવાલ બ્રિટિશ ઈન્ડિયા એસોસિએશનની સ્થાપના; 'ઈન્ડિયન ઓપિન્યન'ની સ્થાપના.
- ૧૯૦૪ : ગીતાધ્યયન, **રસ્કિન**નું 'અન ટુ ધીસ લાસ્ટ' (સર્વોદય) પુસ્તક વાંચીને જીવનમાં ક્રાંતિકારી પરિવર્તન, ફિનિક્સ આશ્રમની સ્થાપના.
- ૧૯૦૫ : 'ઈન્ડિયન ઓપિન્યન' પ્રકાશન આરંભ.
- ૧૯૦૬ : ઝૂલૂ બળવો; ધાયલોની સેવા; બ્રહ્મચર્ય પાલનની પ્રતિજ્ઞા; 'સત્યાગ્રહ' શબ્દનો ઉપયોગ; શિષ્ટ મંડળના સભ્ય તરીકે ઈંગ્લેન્ડ ગયા; ધાયલોની સેવા કર્યા બદલ અર્પણ કરવામાં આવેલા ચાંદ.
- ૧૯૦૭ : 'ખૂની કાયદા' વિરુદ્ધ સત્યાગ્રહ.
- ૧૯૦૮ : અંતિમ સમજૂતી; પઠાણે હુમલો કર્યો; ફરી સત્યાગ્રહનો આરંભ, પકડાયા; કોંગ્રેસમાં જોડાયા.
- ૧૯૦૯ : **ટોલ્સટોય**ને પ્રથમ પત્ર, બીજી વખત શિષ્ટ મંડળમાં ઈંગ્લેન્ડ ગયા; પાછા ફરતા વહાણમાં 'હિંદ સ્વરાજ' પુસ્તક લખ્યું.
- ૧૯૧૦ : જોહાનિસબર્ગમાં ટોલ્સટોય ફાર્મની સ્થાપના.
- ૧૯૧૧ : વકીલાત બંધ કરી.
- ૧૯૧૨ : ગોખલેનો દક્ષિણ આફ્રિકાનો પ્રવાસ; 'નીતિ ધર્મ' પ્રકાશિત કર્યું; 'આરોગ્ય વિશે સામાન્ય જ્ઞાન' પુસ્તક લખ્યું.
- ૧૯૧૩ : ફરી સત્યાગ્રહનો આરંભ, પકડાયા અને છૂટા થયા; સાત દિવસના ઉપવાસ અને સાડા ચાર માસ સુધી એક ટંક ભોજન.
- ૧૯૧૪ : ચૌદ દિવસના ઉપવાસ; સમજૂતી અને સત્યાગ્રહની સફળતા; ૧૮ જુલાઈએ ઈંગ્લેન્ડ જવા રવાના; ૪ ઓગસ્ટે પહેલું મહાયુદ્ધ શરૂ થયું; **સરોજિની નાયડુ**નો

પરિચય અને મહાયુદ્ધમાં સેવા.

૧૯૧૫ : હિંદ આવ્યા; 'કેસરે હિંદ' ચાંદ મળ્યો; જેતપુર-ગોંડલમાં 'મહાત્મા' તરીકે માનપત્ર; હિંદમાં ભ્રમણ; **કાકા કાલેલકર** અને **આચાર્ય કૃપલાની**નો પરિચય; ૧૯ ફેબ્રુઆરીએ ગોખલેનો દેહાંત; ૨૫ મે એ સત્યાગ્રહાશ્રમની સ્થાપના.

૧૯૧૬ : કાશી વિશ્વવિદ્યાલયની સ્થાપનાના અવસરે પ્રસિદ્ધ ભાષણ; લખનૌ કોંગ્રેસમાં **જવાહરલાલ નેહરુને પહેલી વાર મળ્યા.**

૧૯૧૭ : **રાજેન્દ્ર બાબુ**ને પહેલી વાર મળ્યા; ૧૯ એપ્રિલે ચંપારણમાં સત્યાગ્રહ; ૩૧ મે એ ગિરમીટિયા કાયદો રદ; ૩૦ જૂને દાદાભાઈ નવરોજનો દેહાંત; **મહાદેવભાઈ દેસાઈ** સાથે સંપર્ક; સાબરમતી આશ્રમની સ્થાપના; ખેડા સત્યાગ્રહ.

૧૯૧૮ : અમદાવાદમાં મિલ-મજૂરોની હડતાળ; ત્રણ દિવસના ઉપવાસ; ખેડા સત્યાગ્રહ; રૅંટિયાનો પુનરોદ્ધાર.

૧૯૧૯ : રોલેટ કાયદો; ૬ એપ્રિલે પ્રાર્થના અને ઉપવાસ-દિવસ; ૧૩ એપ્રિલે જલિયાવાલા બાગ કાંડ; 'યંગ ઈન્ડિયા' અને 'નવજીવન'નું સંપાદન શરૂ; ખિલાફત દ્વારા અસહયોગ; અમૃતસર કોંગ્રેસ.

૧૯૨૦ : ૧ ઓગસ્ટે લોકમાન્ય ટિળકનું મહાપ્રયાણ; ૨ ઓક્ટોબરે ટિળક સ્વરાજ ફંડની સ્થાપના; ગાંધીજીએ તૈયાર કરેલું કોંગ્રેસનું સંવિધાન સ્વીકૃત; અસહયોગ આંદોલનનો આરંભ; ગુજરાત વિદ્યાપીઠની સ્થાપના.

૧૯૨૧ : અન્ય રાષ્ટ્રીય વિદ્યાપીઠોની સ્થાપના; પ્રિન્સ ઓફ વેલ્સના આગમનના બહિષ્કારને લીધે તોફાનો; અશાંતિ; પાંચ દિવસના ઉપવાસ; અમદાવાદ કોંગ્રેસ.

૧૯૨૨ : ૫ ફેબ્રુઆરીએ ચૌરીચોરા કાંડ; સત્યાગ્રહ આંદોલન સ્થગિત; પાંચ દિવસના ઉપવાસ; ૧૦ માર્ચ ધરપકડ; ૬ વર્ષની સજા.

૧૯૨૩ : **રોમા રોલા** સાથે **મીરાંબહેન**ની પ્રથમ મુલાકાત પ્રસંગે ગાંધીજીને મળવાનું સૂચન કર્યું.

૧૯૨૪ : એપેન્ડિસાઈટીસનું ઓપરેશન; ૫ ફેબ્રુઆરીએ મુક્તિ; ૨૪ સપ્ટેમ્બરે હિંદુ-મુસ્લિમ એકતા માટે ૨૧ દિવસના ઉપવાસ; બેલગાંવ કોંગ્રેસના અધ્યક્ષ.

૧૯૨૫ : ૬ જૂને દેશબંધુ **ચિતરંજનદાસ**નો દેહાંત; એક સપ્તાહના ઉપવાસ; કાનપુર કોંગ્રેસ; ચરબા સંઘની સ્થાપના.

૧૯૨૬ : **સ્વામી શ્રદ્ધાનંદ**નું બલિદાન; 'ટિળક સ્વરાજ ફંડ' માટે એક કરોડ રૂપિયા એકઠા કરવાનો સફળ પ્રયત્ન.

૧૯૨૭ : ખાદી પ્રવાસ; ૧૯ ડિસેમ્બરે **હકીમ અજમલખાંનો** દેહાંત.

૧૯૨૮ : સાયમન કમિશન; બારડોલી સત્યાગ્રહ; **મગનલાલ ગાંધી**નું ૨૨ એપ્રિલે પટનામાં દેહાવસાન; ૧૭ નવેમ્બરે **લાલા લજપતરાય**નું દેહાવસાન; નેહરુ રિપોર્ટ; કોલકાતા-કોંગ્રેસમાં સમજૂતી પ્રસ્તાવ.

૧૯૨૯ : લાહોર કોંગ્રેસમાં સંપૂર્ણ સ્વાધીનતાનો પ્રસ્તાવ.

૧૯૩૦ : ૨૬ જાન્યુઆરીએ સંપૂર્ણ સ્વાધીનતાની પ્રતિજ્ઞા; ૧૨મી માર્ચે મીઠાનો કાયદો તોડવા માટે દાંડીકૂચ; ૫ મે એ ધરપકડ.

૧૯૩૧ : ૪ જાન્યુઆરીએ ઈંગ્લેન્ડમાં **મૌલાના મહમદ અલી**નો દેહાંત; ૨૫ જાન્યુઆરીએ છુટકારો; ૬ ફેબ્રુઆરીએ **પંડિત મોતીલાલ નેહરુ**નું અવસાન; ૪ માર્ચે ગાંધી-ઈરવિન કરાર; ૨૪ માર્ચે **ભગતસિંહને ફાંસી**; કરાંચી કોંગ્રેસ; ૨૫ માર્ચે **ગણેશશંકર** વિદ્યાર્થીનું બલિદાન; બીજી ગોળમેજી પરિષદમાં કોંગ્રેસના એકમાત્ર પ્રતિનિધિ તરીકે સામેલ; ડિસેમ્બરમાં ગોળમેજી પરિષદમાંથી ખાલી હાથે પાછા ફર્યા.

૧૯૩૨ : કોંગ્રેસ ગેરકાયદેસર જાહેર થઈ; ફરી સત્યાગ્રહનો આરંભ; ૪ જાન્યુઆરીએ ધરપકડ; 'નવજીવન', 'યંગ ઈન્ડિયા' પત્રો બંધ; ૨૦ સપ્ટેમ્બરથી સાંપ્રદાયિક નિર્ણયના વિરોધમાં આમરણ ઉપવાસ; ૨૪ સપ્ટેમ્બરે યરવડા કરાર; ૨૬ સપ્ટેમ્બરે ઉપવાસ સમાપ્ત.

૧૯૩૩ : ૮ મે થી ૨૧ દિવસના ઉપવાસ; 'હરિજન' સામાયિક પત્રોનો પ્રારંભ; છુટકારો; પાછી ધરપકડ; એક વર્ષની સજા; ૧૬ ઓગસ્ટે આમરણ ઉપવાસ જે એક સપ્તાહ ચાલ્યા; ૨૩ ઓગસ્ટે છુટકારો; ૨૦ સપ્ટેમ્બરે એની બેસન્ટનું અવસાન; ૨૨ સપ્ટેમ્બરે **વિકુલભાઈ પટેલ**નું અવસાન; ૧ ઓગસ્ટે સાબરમતી આશ્રમનું વિસર્જન; વર્ધામાં રહેવાનો નિર્ણય; ૭ નવેમ્બરથી પ્રવાસ.

૧૯૩૪ : બિહારનો ધરતીકંપ; ૭મે એ સત્યાગ્રહ સ્થગિત; ૭ દિવસના ઉપવાસ; ૨૬ ઓક્ટોબરે ગ્રામોદ્યોગ સંઘની સ્થાપના; મુંબઈ કોંગ્રેસ.

૧૯૩૫ : કોંગ્રેસની સુવર્ણ જયંતી.

૧૯૩૬ : ૧૦ મે એ **ડો. અંસારી**નું અવસાન, સેવાગ્રામ આશ્રમની સ્થાપના.

૧૯૩૭ : જુલાઈમાં કોંગ્રેસ હોદ્દો ગ્રહણ કર્યો; પાયાની કેળવણીની શરૂઆત.

- ૧૯૩૮ : સીમાંત પ્રાંત (પેશાવર)માં યાત્રા.
- ૧૯૩૯ : ૪ જાન્યુઆરીએ **મૌલાના શૌકતઅલી**નું દેહાવસાન; રાજકોટમાં આમરણ ઉપવાસ; વાઈસરોયના હસ્તક્ષેપથી ચાર દિવસ પછી સમાપ્ત; ત્રિપુરા કોંગ્રેસ; સુભાષ બાબુનો કોંગ્રેસના અધ્યક્ષપદેથી ત્યાગપત્ર; ૩ સપ્ટેમ્બરે બીજા મહાયુદ્ધનો આરંભ; ૮ નવેમ્બરે પ્રાંતોમાં કોંગ્રેસ સરકારોએ કરેલા હોદ્દા ત્યાગ.
- ૧૯૪૦ : ૧૧ ઓક્ટોબરે વ્યક્તિગત સત્યાગ્રહ - **વિનોબા** પ્રથમ સત્યાગ્રહી; 'હરિજન' સામયિકપત્રો પર પ્રતિબંધ.
- ૧૯૪૧ : ૭ ઓગસ્ટે **રવીન્દ્રનાથ ટાગોર**નું અવસાન, કોંગ્રેસની નેતાગીરી છોડી; ૩૦ સપ્ટેમ્બરે 'ગો-સેવા-સંઘ'ની સ્થાપના.
- ૧૯૪૨ : કોંગ્રેસની નેતાગીરી ફરી સંભાળી; ૧૧ ફેબ્રુઆરીએ **શેઠ જમનાલાલ બજાજ**નું દેહાવસાન; કિપ્સ મિશન; હિન્દુસ્તાની પ્રચારસભાની સ્થાપના; ૮ ઓગસ્ટે 'ભારત છોડો' પ્રસ્તાવ; ૯ ઓગસ્ટે ભારતભરમાં નેતાઓની સામૂહિક ધરપકડ; ૧૫ ઓગસ્ટે મહાદેવભાઈ દેસાઈનું દેહાવસાન.
- ૧૯૪૩ : આગાખાન મહેલમાં ૨૧ દિવસના ઉપવાસ.
- ૧૯૪૪ : ૨૨ ફેબ્રુઆરીએ કસ્તુરબા ગાંધીનું મૃત્યુ; ૬ મે એ જેલમાંથી છૂટકારો; ગાંધી-ઝીણા મંત્રણા.
- ૧૯૪૫ : નેતાઓની જેલમાંથી મુક્તિ; પહેલી સિમલા પરિષદ.
- ૧૯૪૬ : કેબિનેટ મિશન; મુસ્લિમ લીગ દ્વારા ૧૬ ઓગસ્ટે 'સીધા પગલાં'નો દિવસ; સાંપ્રદાયિક તોફાનો; નોઆખલીની પદયાત્રા શરૂ અને ત્યારબાદ કોમી એકતા માટે બિહારયાત્રા.
- ૧૯૪૭ : ૧૫ ઓગસ્ટે સ્વતંત્રતા પ્રાપ્તિ; કોલકાતામાં ૭૩ કલાકના ઉપવાસ.
- ૧૯૪૮ : દિલ્હીમાં શાંતિ સ્થાપના તથા આમરણ ઉપવાસ; જે પાંચ દિવસ ચાલ્યા; ૩૦ જાન્યુઆરીએ મહાપ્રયાણ.

કોચરબ આશ્રમ - અમદાવાદ • સ્થાપના : તા. ૨૫-૫-૧૯૧૫

સાબરમતી આશ્રમ - અમદાવાદ • સ્થાપના : જુલાઈ-૧૯૧૭

મહાત્મા ગાંધીજીએ કરેલા ઉપવાસ

સમય	ઉપવાસ કરવાનું કારણ
૧૯૧૩	ફિનિક્સ આશ્રમની બે વ્યક્તિઓના નૈતિક પતનના કારણે એક સપ્તાહના, પશ્ચાતાપ માટે.
૧૯૧૪	એ જ કારણે ૧૪ દિવસના.
૧૯૧૫	જૂન-૧ : આશ્રમમાં રહેતા છોકરાઓમાં રહેલી જૂઠના કારણે. સપ્ટે.-૧૧ : આશ્રમમાં એક અંત્યજને દાખલ કરવાના કારણે કેટલાક આશ્રમવાસીઓએ ઉપવાસ કર્યો એટલે ગાંધીજીએ પણ કર્યો.
૧૯૧૮	માર્ચ ૧૫થી ૧૭ : અમદાવાદમાં મિલ મજૂરોના પગાર અંગે તથા એમણે મારેલા મહેશાના જવાબમાં.
૧૯૧૯	એપ્રિલ-૬ ^૧ : સત્યાગ્રહની લડતનો પહેલો દિવસ. એપ્રિલ-૧૩ ^૨ : જલિયાવાલા બાગના હત્યાકાંડના કારણે. એપ્રિલ-૧૩થી ૧૫ : મુંબઈ, અમદાવાદ વગેરે

મિત્રતા

મિત્રતા સરખા ગુણવાળા વચ્ચે શોભે અને નભે. મિત્રો એકબીજા પર અસર પાડ્યા વિના ન જ રહે. મારો અંગત અભિપ્રાય એવો છે કે, અંગત મિત્રતા અનિષ્ટ છે. કેમ કે મનુષ્ય દોષને ઝટ ગ્રહણ કરે છે. જેને આત્માની - ઈશ્વરની મિત્રતા જોઈએ છે તેણે એકાંકી રહેવું ઘટે અથવા આખા જગત સાથે મૈત્રી કરવી ઘટે.

સ્થળોએ થયેલા તોફાનોના કારણે.

૧૯૨૧ નવે.-૧૯થી ૨૧ : મુંબઈમાં થયેલા તોફાનોના કારણે.

નવે.-૨૮^૩ : મુંબઈમાં થયેલા તોફાનોના કારણે.

૧૯૨૨ ફેબ્રુ.-૧૨થી ૧૬ : ચોરીચોરાના હત્યાકાંડના કારણે.

૧૯૨૪ સપ્ટે.-૧૭થી ૩૦ : હિંદુ-મુસ્લિમ ઐક્ય માટે.

ઓક્ટો.-૧થી ૭ : હિંદુ-મુસ્લિમ ઐક્ય માટે.

૧૯૨૫ નવે.-૨૪થી ૩૦ : આશ્રમમાંના બાળકોમાં પેટેલી મલીનતાના કારણે.

૧૯૨૮ જૂન-૨૨થી ૨૪ : એક આશ્રમવાસીના નીતિદોષના કારણે.

૧૯૩૨ સપ્ટે.-૨૦થી ૨૫ : વંચિતો માટે અલગ મતદાર મંડળો રચવાના, વિલાયતના વડાપ્રધાનના ચુકાદાની વિરુદ્ધમાં ચુકાદો રદ થતાં ઉપવાસ છોડ્યો.

ડિસે.-૩ : સાથી કેદીને જેલમાં નિમ્ન કક્ષાનું કામ કરવા દેવા સરકારે ના પાડી તેની વિરુદ્ધમાં.

૧૯૩૩ મે-૮થી ૨૮ : પોતાની અને સાથીઓની આત્મશુદ્ધિ અર્થે.

ઓગ.-૧૬થી ૨૨ : અંત્યજોની સેવા અંગે મળેલી છુટછાટો સરકારે બંધ કરી એની વિરુદ્ધમાં.

૧૯૩૪ ઓગ.-૭થી ૧૩ : પંડિત લાલનાથ અને બીજા સનાતનીઓએ કરેલા તોફાન વખતે થયેલા ધાંધલમાં પંડિતને વાગ્યું એના પ્રાયશ્ચિતરૂપે.

૧૯૩૯ માર્ચ-૩થી ૬ : રાજકોટ નરેશના વચનભંગના કારણે.

૧૯૪૦ નવે.-૧૨થી ૧૩ : સાથીએ ચોરી કરી છે એવો વહેમ પડવાથી.

૧૯૪૧ મે-૫થી ૭ (આશરે) બોંતેર કલાકના મુંબઈ - અમદાવાદમાં થયેલા કોમી હુલ્લડના કારણે હશે.

જૂન-૨૯ : કોમી ઐક્ય માટે.

૧૯૪૩ ફેબ્રુ.-૧૦થી માર્ચ ૨ : 'હિંદ છોડો'ના ઠરાવ પછી નેતાઓની ધરપકડોના કારણે થયેલા તોફાનો અંગેની જવાબદારી કોંગ્રેસ ઉપર ઓઢાડવાના સરકારના પ્રચારની વિરુદ્ધમાં.

૧૯૪૪ નવે.-૩૦ : એક અગર વધુ ઉપવાસ કર્યા હશે અગર કરવા ધાર્યું હશે (કારણ મળ્યું નથી.)

૧૯૪૬ ઓક્ટો.-૨૦ના અરસામાં આશરે ચાર દિવસ. મુસ્લિમ લીગ સાથેના પત્ર વ્યવહારમાં પોતે લખેલા એક પત્રની પાકી નકલ ઉતારવામાં, ઉતારનારની થયેલી ભૂલના કારણે.

૧૯૪૭ ઓગ.-૧૫ : દેશના ભાગલાની વિરુદ્ધમાં.

સપ્ટે.-૧ થી ૩ : કોમી રમખાણોના કારણે.

ઓક્ટો.-૧૧ : વિક્રમ સંવત મુજબની જન્મતિથિની ઉજવણીને બદલે ઉપવાસ કર્યા.

૧૯૪૮ જાન્યુ.-૧૩થી ૧૭ : કોમી રમખાણોના કારણે નવી દિલ્હીમાં.

૧. અને ત્યાર પછી દરેક વર્ષની આ તારીખે.

૨. અને ત્યાર પછી દરેક વર્ષની આ તારીખે.

૩. અને ત્યાર પછી દર સોમવારે.

વર્તમાનપત્ર

અખબાર એ ભારે શક્તિ છે. પણ નિરંકુશ પાણીનો ધોધ ગામના ગામ ડૂબાડે, પાકનો નાશ કરે છે તેમ નિરંકુશ કલમ પણ વિનાશ નોતરે છે. કલમ પર અંકુશ બહારથી આવે તો તે નિરંકુશતા કરતાં પણ વધારે ઝેરી નીવડે છે. સાચો અંકુશ અંદરથી આવતો હોય છે અને એ જ વધારે લાભદાયી પણ હોય છે.

જીવનમાં અતિ ઉપયોગી માહિતી

મેડિકલ ફિટનેસ

HIGH BP

120 / 80	–	Normal
130 / 85	–	Normal (Control)
140 / 90	–	High
150 / 95	–	Very High

LOW BP

120 / 80	–	Normal
110 / 75	–	Normal (Control)
110 / 70	–	Low
90 / 65	–	Very Low

HAEMOGLOBIN

Male	:	13 – 17
Female	:	11 – 15
RBC Count	:	4.50 – 5.50 (million)

PULSE (દબકારા)

72 per minute	:	Standard
60-80 per minute	:	Normal
40-180 per minute	:	Abnormal

TEMPERATURE

98.4° F	:	Normal
99.0° F and above	:	Fever

પ્રાસંગિક

નવરાત્રિ જેવો ઉત્સવ નવી પેઢી માટે મનોરંજનનો પ્રસંગ થઈ ગયો છે

ડૉ. મિહિર એમ. વોરા

મિત્રો, નવરાત્રિ એટલે આપણા ગુજરાતનો લાડીલો તહેવાર અને ભારતનો સૌથી લોકપ્રિય તહેવાર. ભારતનો કે વિદેશનો કોઈ પ્રાંત બાકી નહીં હોય, જ્યાં ગુજરાતીઓ છે ત્યાં ગરબા કે નવરાત્રિને ઉજવ્યો હોય નહીં! આ નવરાત્રિનું ધાર્મિક અને સામાજિક અને સાંસ્કૃતિક મહત્વ વધારે છે. આ નવરાત્રિનો તહેવાર એટલે એક જાતનો કસરતી તહેવાર. ભલભલાના પાણી અને વજન ઉતરી જાય છે, નવ દિવસ ઉપવાસ કે એક ટાણા કે ગરબા દાંડિયા રમીને! એટલે જ આ તહેવાર યુવાનોમાં ખાસ લોકપ્રિય છે. હા, આમાં ઘણા યુવાન ભાન પણ ભૂલે છે એટલે વાલીઓ માટે ચિંતાનો પણ તહેવાર છે. પણ એકંદરે આ તહેવાર એટલે માતાજીના આગમનને આગતા સાગતા કરવાનો તહેવાર અને નવદુર્ગાના મહિમાનો તહેવાર.

નવરાત્રિ એ રાસ, ગરબા અને નૃત્યનો એવો રંગીન તહેવાર છે જે ઝાકઝમાળ અને ઉત્સાહથી ભરેલો છે. પરંતુ નવ દિવસ અને નવ રાત્રિ સુધી ચાલતા આ તહેવારમાં મોડી રાત સુધી ગરબે ધૂમતા ધૂળ, પરસેવો વગેરેને કારણે સ્કીન અને વાળ પર માઠી અસર થઈ શકે છે. માટે નવરાત્રિ પછી સ્કીન અને હેરની વિશેષ સંભાળ લેવી જરૂરી છે. આ નવરાત્રિ મુખ્યત્વે ‘મા’ની આરાધનાનો તહેવાર છે. નવરાત્રિ દરમિયાન મર્યાદા પુરુષોત્તમ શ્રી રામનો પણ ઉલ્લેખ થાય છે કારણકે આસો સુદ નવમીના દિવસે શ્રીરામે આઘશક્તિના આરાધના કરીને વિજયા દશમીના દિવસે રાવણ સાથે યુધ્ધ કરવા સમુદ્ર તટ પરથી પ્રયાણ કર્યું હતું.

બંગાળમાં “દુર્ગા પૂજા”ના દિવસોનું ભારે મહત્વ છે તેમ ગુજરાતમાં મહાશક્તિશાળી દેવીઓની પૂજા આરાધના અને યજ્ઞો ઉપરાંત રાતના મોડે સુધી રાસ-ગરબા ગાવાનું ઘણું મહાત્મ્ય છે. વળી કોઈ કોઈ સ્થળે તો નવને બદલે દસમો દશેરાનો દિવસ અને પછી પંદરમો શરદ પૂર્ણિમાનો દિવસ પણ આ મહોત્સવમાં વણી લેવામાં આવે છે. શહેરોમાં તો હવે નવરાત્રિ મહોત્સવે માઝા મૂકી દીધી છે. શક્તિપૂજા એક આડંબર બની ગઈ છે અને ગરબા કેવળ મનોરંજનનું સાધન બની ગયા છે. કૉલેજિયન યુવકો અને યુવતીઓ છડેયોક ડિસ્કો કરી નવરાત્રિના તહેવારમાં દરેકના ભાન ભૂલાવે છે.

એક જાણીતા લેખકની વાત વેધક છે. તેમના જણાવ્યા અનુસાર શહેરમાં નવરાત્રિ મહોત્સવના બહાને “ભેટ કૂપનો અને ડ્રો”નું એક મોટું નાટક શરૂ થાય છે, તો બીજી બાજુ ગઢની પ્રતિકૃતિરૂપ બનાવટી ડુંગરોની રચના કરી એને વીજળીની રોશનીથી કલાત્મક આકર્ષકતા બક્ષી એનું કોઈ મોટા મહાનુભાવના હાથે ઉદ્ઘાટન કરાવી, નવ દિવસ સુધી જનતાને પ્રવેશ ટિકિટ ખર્ચાને એ જોવા આવવા લલચાવવામાં આવે છે અને આ રીતે હજારો રૂપિયાની આવક ઉભી કરી લેવામાં આવે છે, જે એક ચિંતાનો વિષય છે. વળી માતાજીની આરતીના નામે ઉછામણી બોલાય છે અને સૌથી વધુ રકમ બોલી નામના મેળવનાર પાસે જ આરતી ઉતરાવાય છે. જેમને શેરીઓમાં ગરબા જોવાની કે ગાવાની મજા નથી આવતી તેઓ ખાસ ગરબા કલબો સ્થાપીને સ્ટેજ પર ગરબા ગાવા જાય છે ને મોંઘીદાટ ટિકિટો ખર્ચાને ગરબાના શો જોવા થિયેટરોમાં, ટાઉનહોલ કે પાર્ટી પ્લોટોમાં જાય છે. આ નવરાત્રિ પર્વ એટલે આઘાશક્તિ જગદંબાની સ્તુતિ - પ્રાર્થના. સાથે ગરબાનો લોક મહોત્સવ, શક્તિની ભક્તિ અને ભક્તિની શક્તિનું પર્વ. સંગીતના તાલે નૃત્ય સાથે ગાતા નર-નારીઓ ભક્તિપૂર્વક નવરાત્રિના આ લોકપ્રિય મહોત્સવની ઉજવણી નવ દિવસ કરે છે. આખું વર્ષ સામાન્ય રીતે શાંત જણાતી સ્ત્રીઓ આ નવ દિવસ માટે લોકોના ઉત્સાહમય ગરબાના કોલાહલથી જાગૃત બની જાય છે. ગરબો અને ગુજરાત એકબીજાના પર્યાયરૂપ બની ગયા છે. નવરાત્રિની નવે નવ રાત્રિએ નાના મોટા, ભૂલકાઓ સહિત સૌ રંગબેરંગી ગરબા માટેનો ખાસ અલાયદો પહેરવેશ ધારણ કરીને સંગીતના તાલમાં જે ઉત્સાહ અને ઉમંગથી ગરબા ગાય છે એ મનોરમ્ય ચિત્ર જોવું એ એક લહાવો બની જાય છે. ઉત્સાહનો જાણે મહાસાગર ઉમટે છે.

પ્રાચીન ગરબો અને અર્વાચીન ગરબો એમ ગરબાના બે પ્રકાર છે. ગરબા ગાવાની પદ્ધતિમાં સમયે સમયે ફેરફાર થતા ગયા છે. જૂની પરંપરા પ્રમાણે નવરાત્રિમાં કાણાંવાળી મટકીમાં અંદર જ્યોત મૂકીને બનાવાતા દીવાઓ ગરબા કહેવામાં આવતા હતા. હવે નવરાત્રિ દરમિયાન માતાજીની સ્તુતિમાં ગવાતા ગીતોને પણ ગરબા કહે છે. ગરબામાં જુદા જુદા તાલ અને પગલા સાથેનો ગુજરાતનો મૂળ લોક ગરબો તો જાણે સાવ

ખોવાઈ ગયો છે. નવી પેઢીના જુવાનિયા માટે નવરાત્રિ એક ધાર્મિક ઉત્સવ મનોરંજનનો પ્રસંગ થઈ ગયો છે. ગરબાનો એક નવો પ્રકાર સનેડો ગવાતો થયો છે. ગરબાના યુવાન ખેલૈયાઓએ બોલીવુડના ગીતો પર તેમના સ્ટેપ અને દાંડિયા સાથે ઝુમવાનું શરૂ કરી દીધું છે. નવરાત્રિ પ્રસંગે ભારતમાંથી જાણીતા ગાયક કલાકારો એમના શ્રુપ સાથે દેશ વિદેશોમાં પહોંચી જાય છે અને સારું એવું હૂંડિયામણ ઘર ભેગું કરી દે છે. અહીં પણ હવે ગાવાવાળા વિદેશથી આવે છે અને સારા એવા રૂપિયા લઈ જાય છે. ઘણી નવરાત્રિમાં ટી.વી. કે ફિલ્મ કલાકારો માત્ર હાથ હલાવી કે ચાર-પાંચ ગરબા કે દાંડિયા લઈને તથા ચાર ગુજરાતી શબ્દો બોલીને પોતાની તિજોરી ભરી લે છે જે એક વ્યાપારી ગરબીનું મોટું દૂષણ છે. હા, ઘણી ગરબીઓમાં હજી પણ માતાજીના અને ગુજરાતી ગરબા જ ગવાય છે. એટલે હજી આપણી લોક સંસ્કૃતિ ટકી રહી છે. બાકી હવે તો મોબાઈલ ગરબીઓ પણ આવી જશે.

ગુજરાતી લોકનૃત્ય ગરબાના ઘણા પ્રકાર છે. ગરબા એક તાળી, બે તાળી, ત્રણ તાળી, હીંચ, રાસ, ચલતી વગેરે.

ઘણા બધા સંગીતકારોએ ખૂબ જ સુંદર રાસ ગરબાની રચના કરી છે અને નરસિંહ મહેતા, મીરાંબાઈથી માંડી સુરેશ દલાલ, અવિનાશ વ્યાસ જેવા કવિઓએ ગુજરાતી રાસગરબા સુંદર શબ્દોથી મઢીને ગુજરાતીપણાથી ભરી દીધા છે. જો ગુજરાતી રાસ ગરબાના વિવિધ લેખન વિશે જોઈએ તો કૃષ્ણ ભગવાન, રાધા ગોપીની સાથે સાથે મા પાર્વતીના વિવિધ દેવીય રૂપો વિશે પણ ગરબા કવિઓ, ભજનિકોએ લખ્યા છે. આમ, નવરાત્રિ એક એવો તહેવાર છે જેમાં માતાના નવ રૂપનું પૂજન કરવામાં આવે છે. આમ તો હિંદુ ધર્મમાં મુખ્યત્વે ગણપતિ, મહાદેવ, ભગવાન વિષ્ણુ, સૂર્ય, આદ્ય શક્તિ મા દુર્ગા વગેરેનું સ્થાન ઉપર છે. દરેક જીવાત્માના જીવનમાં પિતા કરતા માતાનું સ્થાન ઊંચું હોય છે. પિતા કરતા માતાનું મહત્ત્વ પણ વધુ હોય છે. માતા એ જનની છે. બાળકનું પાલનપોષણ કરે છે. માતા જ બાળકને સંસ્કાર પણ આપે છે. તેવી જ રીતે હિંદુ ધર્મમાં પણ માતાની ઉપાસનાનું વિશેષ મહત્ત્વ છે.

(સંદર્ભ : વિવિધ અખબારી કોલમો, વિકીપીડિયા, ગુજરાતી વિકીપીડિયા, વિવિધ લેખકોના બ્લોગ અને તેમના વિચારો)

હું ધીમેથી ચાલું છું, પરંતુ કદી પાછળ ચાલતો નથી. - અબ્રાહમ લિંકન

ચાલવું એ જીવન છે. પ્રગતિ એ જીવન છે. જરૂર કરતાં વધુ ઝડપથી ચાલીએ તો થાકી જવાય, ઊભા રહીએ તો પ્રગતિ અટકી જાય; પરંતુ ધીમા પણ મક્કમ પગલાથી ચાલીએ તો ઉત્તમ.

અબ્રાહમ લિંકન કહે છે, હું ધીમેથી ચાલું છું, પરંતુ કદી પાછળ ચાલતો નથી. જીવનમાં હું આગળ ને આગળ વધતો રહું છું. ઉન્નત વિચારો કરું છું. નિર્બળતા ખંખેરી નાખું છું. તેથી પાછો પડતો નથી, અધોગતિથી દૂર રહું છું.

સૃષ્ટિ જીવંત છે તેનું કારણ પરિભ્રમણ છે. સૂર્ય-ચંદ્ર-સંત મહાત્મા-જ્ઞાની એક જ જગ્યાએ નથી હોતા. જ્યારે જુઓ ત્યારે નવીનતા.

વિશ્વના મહાન પ્રવાસીઓએ જ વિશ્વનું સુંદર દર્શન કરાવ્યું છે. તે બધા ધીમે ધીમે ચાલ્યા છે અને વન-ડુંગરો-માણસોને જોયાં છે, માણ્યાં છે, સમજ્યાં છે. તેમના પ્રવાસમાં અને વિચારો વ્યક્ત કરવામાં તેમણે ઉતાવળ કરી નથી. તેઓ ધીમે ધીમે આગળ વધતા રહ્યા છે, પરંતુ પાછળ પડ્યા નથી.

અબ્રાહમ લિંકન અહીં બીજી શિખામણ આપે છે. ધીમેથી ચાલો. આજે બધાંને ખૂબ જ ઉતાવળ છે. ઝડપથી, રાતોરાત પૈસાદાર થઈ જવું છે. ધીરજ નથી. સખત પરિશ્રમ કરવો નથી. સાધનોની શુદ્ધિનો આગ્રહ નથી. લિંકન કહે છે, તો

પાછળ ચાલવા જેવું થશે. ધીમેથી ચાલો, પણ આગળ ચાલો, પાછળ ન ચાલશો.

રીવર્સમાં ગાડી દોડે ત્યારે ઝડપથી દોડે છે. ધીમે ચાલતી નથી. નકારાત્મક વિચારો અને આચરણ ધીમેથી ચાલવા નહીં દે. થોડોક સમય સારું લાગશે, પરંતુ તે પ્રગતિ નથી. એ પાછળ પડી જવાની દોટ છે.

૨૧ વર્ષની ઉંમરથી અબ્રાહમ લિંકનને ઘણી નિષ્ફળતાઓ મળતી રહી. અમેરિકન કોંગ્રેસની ચૂંટણીઓમાં હાર્યા, સેનેટની ચૂંટણીમાં હાર્યા, ઉપપ્રમુખની ચૂંટણીમાં હાર્યા, પરંતુ ધીમે ધીમે ચાલતા રહ્યા. હિંમત ન હાર્યા. બાવન વર્ષની ઉંમરે અમેરિકાના પ્રમુખ તરીકે ચૂંટાયા.

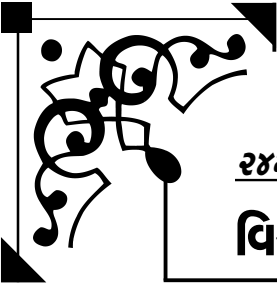
તેથી એ જરૂર કહી શકે : ધીમેથી ચાલો, પાછાં ડગલાં માંડશો નહીં.

વિચારવા જેવું

પૃથ્વી પર આજે જેટલા મંદિરો, દેવળો, દેરાસરો, પેગોડા અને ગુરુદ્વારા હોય તે બધા જમીનદોસ્ત થઈ જાય પછી ધર્મ નામની ચીજ બચે ખરી? હા, બચી શકે.

ધર્મ સાથે જોડાયેલી એક પણ ઈમારત આ પૃથ્વી પર ન હતી ત્યારે ધર્મ તો હતો જ. પૃથ્વી ધર્મવિહીન ન હતી.

કદાચ એમ બની શકે કે પૃથ્વી પર ખરેખરો અને સાચા ધર્મનો ફરીથી ઉદય થાય.

પ્રાસંગિક

૨૪મી ઓક્ટોબર : સંયુક્ત રાષ્ટ્ર સંસ્થાનો ઉપમો સ્થાપના દિવસ
વિશ્વસંસદ 'યુનો' અને તેની પેટા સંસ્થાઓ

ભરત'કુમાર' પ્રા. ઠાકર

'જગતની સંસદ' (પારલામેન્ટ ઓફ ધ વર્લ્ડ) તરીકે ઓળખાતું 'યુનો' (UNO) નું વૈશ્વિક સંગઠન આજે દુનિયાની સમસ્ત પ્રજાનો એક 'વિશ્વમાળો' બન્યું છે. યુનોથી પહેલાં પણ આંતરરાષ્ટ્રીય ક્ષેત્રે સહકાર મેળવવા અનેક પ્રયત્નો થયેલા. છેક ૧૮૫૮માં રશિયા - પ્રશિયા - ઓસ્ટ્રિયાએ 'પવિત્ર સંઘ' (ધ હોલી એલાયન્સ) રચ્યો હતો. તેમાં પાછળથી બ્રિટન પણ જોડાતાં તે 'યુરોપીય મંડળ' (ધ કન્સોર્ટ ઓફ યુરોપ) બન્યું. ૧૮૯૯-૧૯૦૭ દરમિયાન 'હેગ પરિષદો' (ધ હેગ કોન્ફરન્સીઝ) પણ યોજાતી રહી.

● **'સંયુક્ત રાષ્ટ્ર સંસ્થા'નો જન્મ :**

પ્રથમ વિશ્વયુદ્ધ (૧૯૧૪-૧૮) બાદ દુનિયાને શાંતિ અને સલામતી બક્ષવાના પ્રથમ પ્રયાસરૂપે ૨૮મી એપ્રિલ, ૧૯૧૯ના 'રાષ્ટ્રસંઘ' (લીગ ઓફ નેશન્સ) અસ્તિત્વમાં આવ્યું અને ૧૫મી નવેમ્બર, ૧૯૨૦ના તેની પ્રથમ બેઠક મળી. પરંતુ આ સંસ્થા બીજું વિશ્વયુદ્ધ (૧૯૩૯-૪૫) ખાળી ન શકી અને તેનું પતન થયું. તે દરમિયાન ૧લી જાન્યુઆરી, ૧૯૪૨ના ૨૬ મિત્રરાષ્ટ્રોએ ભેગા મળી સૈદ્ધાંતિક રૂપે નવું વૈશ્વિક રાજકીય સંગઠન (સૂચિત) રચ્યું.

યુદ્ધના અંતે અમેરિકી પ્રમુખ ફ્રેન્કલિન રૂઝવેલ્ટ (૧૮૮૨-૧૯૪૫)ના આગળ પડતા ભાગને લીધે ૫૧ શાંતિચાહક રાષ્ટ્રોએ ઘણી મથામણને અંતે ૨૬મી જૂન, ૧૯૪૫ના તેનું ખતપત્ર (ચાર્ટર, બંધારણ) ઘડ્યું અને ૨૪મી ઓક્ટોબર, ૧૯૪૫ના આ સંસ્થાનો જન્મ થયો. રૂઝવેલ્ટ દ્વારા જ આ નવરચિત માળખાને 'સંયુક્ત રાષ્ટ્ર સંસ્થા' (યુનાઇટેડ નેશન્સ ઓર્ગેનાઇઝેશન - UNO) એવું નામ અપાયું હતું. તેની સામાન્ય સભાના ૩૧મી ઓક્ટોબર, ૧૯૪૭ના ઠરાવ અનુસાર ૧૯૪૮થી દર વર્ષે ૨૪મી ઓક્ટોબર વિશ્વભરમાં 'યુનો દિવસ' કે 'યુ.એન. દિન' તરીકે ઉજવાય છે.

રાષ્ટ્રસંઘ અને સંયુક્ત રાષ્ટ્ર બંનેના બંધારણોમાં સહી કરનાર વિશ્વના એકમાત્ર રાજનેતા દક્ષિણ આફ્રિકાના વડાપ્રધાન જેન ક્રિશ્ચિયન સ્મટ્સ (૧૯૭૦-૧૯૫૦)ના સૂચન પરથી તેના નામ પછવાડેનો 'ઓર્ગેનાઇઝેશન' શબ્દ દૂર કરાતાં હવે તેનું અધિકૃત નામ માત્ર 'યુનાઇટેડ નેશન્સ' (UN : સંયુક્ત

રાષ્ટ્રો) રહે છે. જો કે સરળતા ખાતર હજુ આપણે તેને બહુધા 'યુનો' તરીકે જ ઉલ્લેખીએ છીએ તે આ ટૂંકાક્ષરી સંજ્ઞાનો પ્રભાવ બતાવે છે.

● **અંગો - ભાષા - સભ્યો - દેશો**

યુનોનાં મુખ્ય છ અંગો આ મુજબ છે : સામાન્ય સભા કે મહાસમિતિ (જનરલ એસેમ્બલી), સલામતી સમિતિ (સિક્યુરિટી કાઉન્સિલ), આર્થિક-સામાજિક સમિતિ (ઇકોનોમિક - સોશિયલ કાઉન્સિલ 'ઇકોસોસ'), વાલીપણા સમિતિ (ટ્રસ્ટીશિપ કાઉન્સિલ), આંતરરાષ્ટ્રીય ન્યાય અદાલત (ઇન્ટરનેશનલ કોર્ટ ઓફ જસ્ટિસ) અને સચિવાલય (સેક્રેટરિયેટ). યુનોનું મુખ્ય મથક ન્યુયોર્ક (અમેરિકા) ખાતે આવેલું છે.

સચિવાલયના વડા યુનોના મહામંત્રી કે મહાસચિવ (સેક્રેટરી - જનરલ) કહેવાય છે. તેઓ સંયુક્ત રાષ્ટ્ર સંસ્થાના મુખ્ય વહીવટી અધિકારી છે. વૈશ્વિક રાજકીય સ્તરે તે એક અત્યંત મહત્વનું અને ઉચ્ચ પ્રતિષ્ઠિત પદ ગણાય છે. હાલે યુનોના મહામંત્રી તરીકે એન્ટોનિયો ગટરેસ (પોર્ટુગલ) અને મહાસભાના પ્રમુખ તરીકે ટિજજાની મુહંમદ-બંદે (નાઈજીરિયા) પદસ્થ થયેલા છે.

અરબી, અંગ્રેજી, ચીની, ફ્રેંચ, રશિયન અને સ્પેનિશ - યુ.એન.ની છ સત્તાવાર ભાષાઓ છે. જ્યારે અંગ્રેજી - ફ્રેંચ તેની વહીવટી ભાષા છે. હાલ સંયુક્ત રાષ્ટ્રોમાં ૧૯૨ ઉપરાંત દેશો સભ્ય છે. તેના સભ્ય ન હોય એવા મહત્વના દેશોમાં તાઈવાન, વેટિકન સિટીનો સમાવેશ થાય છે.

વિશ્વ રાજકારણમાં મહત્વનો ભાગ ભજવતી સલામતી સમિતિના કુલ પંદરમાંથી પાંચ કાયમી (સ્થાયી) અને દસ ચૂંટાયેલા (અસ્થાયી) સભ્યો હોય છે. તેમાં વિશ્વની પાંચ મહાસત્તાઓ અમેરિકા, ચીન, ફ્રાંસ, બ્રિટન, રશિયા કાયમી સભ્યો છે. જ્યારે બાકીના દસ સભ્યોની દર બે વર્ષે ચૂંટણી થાય છે. વર્તમાને તેમના નામ આ મુજબ છે : આઈવરી કોસ્ટ, ઈન્ડોનેશિયા, કુવૈત, જર્મની, ડોમિનિકા, દક્ષિણ આફ્રિકા, પેરુ, પોલેન્ડ, બેલ્જિયમ, વિષુવવૃત્તીય ગિની.

● મહત્વના પદે ભારતીયો :

યુનોમાં મહત્વના હોદ્દે ભારતીય રાજનેતાઓની સામેલગીરી જોઈએ. તો, પ્રથમ વિજયાલક્ષ્મી પંડિત (૧૯૦૦-૯૦) યાદ આવે. જેઓ સામાન્ય સભાના ટમા અધિવેશનમાં પ્રથમ મહિલા પ્રમુખ (૧૯૫૩-૫૪) બન્યા હતા. વિદેશપ્રધાન તરીકે અટલબિહારી વાજપેયી (૧૯૨૪-૨૦૧૮) સામાન્ય સભાના ૩૨મા અધિવેશન (૧૯૭૭)માં હિંદીમાં ભાષણ કરનાર પ્રથમ ભારતીય નેતા હતા. તો, ડૉ. સર્વપલ્લી રાધાકૃષ્ણન (૧૯૮૮ - ૧૯૭૫) 'યુનેસ્કો'ની ૭મી સામાન્ય સભા (પેરિસ, ૧૯૫૨)ના પ્રમુખ બન્યા હતા.

ભારતના એમ. નાગેન્દ્રસિંઘ (૧૯૧૪-૮૮) આંતરરાષ્ટ્રીય ન્યાય અદાલતના પ્રમુખ (૧૯૮૫-૮૮) બન્યા હતા. જ્યારે ૧૯૫૨-૫૩માં બી. એન. રાવ (૧૯૮૭-૧૯૫૩), ૧૯૮૯-૯૧માં આર. એસ. પાઠક (૧૯૨૪-૨૦૦૭) અને ૨૦૧૨થી તલવીર ભંડારી (જ. ૧૯૪૭) - આ ત્રણ ભારતીય ન્યાયાધીશો આંતરરાષ્ટ્રીય અદાલતમાં નિયુક્તિ પામ્યા છે. તો, ચિન્મય ધારેખાન (જ. ૧૯૩૪) અને શશી થરુર (જ. ૧૯૫૬) અનુક્રમે મધ્યપૂર્વ શાંતિ પ્રક્રિયા (૧૯૯૩-૯૯) અને સંદેશાવ્યવહાર - સાર્વજનિક બાબતો (૨૦૦૨-૦૭)ના યુનાનો ઉપમહામંત્રી (અન્ડર સેક્રેટરી જનરલ) પદે રહ્યા હતા. ૧૯૪૬-૪૭માં રામાસ્વામી મુદલિયાર (૧૯૮૭-૧૯૭૬) અને ૧૯૯૦-૯૧માં ચિન્મય ધારેખાન આર્થિક - સામાજિક સમિતિ 'ઇકોસોસ'ના પ્રમુખપદે નિમાયા હતા.

ભારતના સાત રાજદૂતોએ સલામતી સમિતિનું પ્રમુખપદ મેળવ્યું છે. તેમાં ૧૯૫૦ અને ૧૯૫૧માં બી. એન. રાવ, ૧૯૬૭માં જી. પાર્થસારથી (૧૯૧૨-૯૫), ૧૯૭૨માં સમર સેન (૧૯૧૬-૮૭), ૧૯૭૭માં રિષી જયપાલ (જ. ૧૯૧૬), ૧૯૮૫માં નટરાજન્ કૃષ્ણન્, ૧૯૯૧ અને ૧૯૯૨માં ચિન્મય ધારેખાન તેમજ ૨૦૧૧ અને ૨૦૧૨માં હરદીપસિંઘ પૂરી (જ. ૧૯૫૨) સલામતી સમિતિના પ્રમુખ બન્યા હતા.

યુનોની 'ઇન્ટર ગવર્નમેન્ટલ પેનલ ઓન ક્લાઇમેટ ચેન્જ' (આઈ.પી.સી.સી.)ને ૨૦૦૭માં નોબેલ શાંતિ પુરસ્કાર મળ્યો ત્યારે તેના અધ્યક્ષ (૨૦૦૨-૧૫) ભારતના ડૉ. રાજેન્દ્રકુમાર પચૌરી (જ. ૧૯૪૦) હતા. ભારતમાં યુનોનું માહિતી કેન્દ્ર પણ કાર્યરત છે. તેનું સરનામું આ મુજબ છે : યુનાઈટેડ નેશન્સ ઇન્ફોર્મેશન સેન્ટર (UNIC), ૫૫, લોદી એસ્ટેટ, નવી દિલ્હી-૧૧૦ ૦૦૩.

● પ્રતીક - ધ્વજ - ટિકિટો

યુ.એન.ના પ્રતીક (મુદ્રા) માટે ઘેરા આસમાની રંગની

પશ્ચાદભૂ પર ઉત્તર ધ્રુવ પરથી જોતા હોઈએ તે રીતનો દુનિયાનો નકશો (પૃથ્વીનો ગોળો) અને તેની બંને બાજુ સફેદ રંગની જેતુન - જીતવૃક્ષ (ઓલિવ)ની ડાળીઓ એવી ડિઝાઇન અપનાવાઈ છે. જ્યારે ઘેરા આસમાની રંગની પાર્શ્વભૂમિ પર મધ્યમાં યુ.એન.નું પ્રતીક એ તેનો સત્તાવાર ધ્વજ છે.

ભારતે યુનોની વિવિધ પેટા સંસ્થાઓ પર અનેક ટપાલ ટિકિટો બહાર પાડી છે. પરંતુ આ બધાની માતૃસંસ્થા 'યુનો' વિષયક અત્યાર લગી ચાર પ્રસંગે પાંચ ખાસ ટિકિટો પ્રગટ કરી છે. તેમાં પ્રથમ ૨૪મી ઓક્ટોબર, ૧૯૫૪ના 'સંયુક્ત રાષ્ટ્ર દિવસ' નિમિત્તે બે આના મૂલ્યની, આડા આકારની અને પોપટી લીલા રંગમાં મુદ્રિત એક ટિકિટ પ્રસિદ્ધ થયેલી, જેના પર કમળના ફૂલનું ચિત્ર અને ઉપર ડાબા ખૂણે યુનોનું પ્રતીક દર્શાવાયું છે.

તે પછી 'યુનોની ૨૫મી જયંતી' પ્રસંગે તેના બંધારણ ઘડતર દિવસ પર ૨૬મી જૂન, ૧૯૭૦ના ૨૦ પૈસા મૂલ્યની, ઊભા આકારની અને આછા આસમાની રંગમાં મુદ્રિત એક ટિકિટ બહાર પડી. જેના પર પૃથ્વીના ગોળા પર મોટા 'UN' અક્ષરો અને ઉપર જમણા ખૂણે પ્રતીક દર્શાવાયું છે. ૨૪મી ઓક્ટોબર, ૧૯૮૫ના 'યુનોની ૪૦મી જયંતી'ના ઉપલક્ષ્યમાં બે રૂપિયા મૂલ્યની, આડા આકારની અને બહુરંગી ટિકિટ પ્રગટ થઈ. જેના પર યુનોની સામાન્ય સભાને સંબોધતા વડાપ્રધાન પંડિત જવાહરલાલ નહેરુ (૧૯૮૯-૧૯૬૪)ની તસવીર અને ઉપર જમણા ખૂણે પ્રતીક બતાવાયું છે.

ત્યારબાદ 'યુનોના પચાસ વર્ષ' શિર્ષકે તેના બંધારણ દિવસ પર ૨૬મી જૂન, ૧૯૯૫ના બહુરંગી અને ઊભા આકારની બે ટિકિટોનો સંપુટ પ્રસિદ્ધ થયેલો. તેમાં એક રૂપિયાની ટિકિટ પર હસ્તધનૂન કરતા બે હાથોના ચિત્ર દ્વારા વૈશ્વિક સહકારનું અને છ રૂપિયાની ટિકિટ પર યુનોની સંસ્થાઓની કામગીરીનું પ્રતીકાત્મક આલેખન થયું છે.

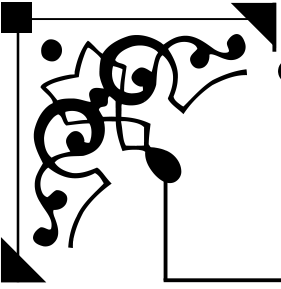
● 'યુનો'ના ઉપાંગોનું વિહંગદર્શન

મુખ્ય છ અંગો ઉપરાંત યુનોની વિવિધ ક્ષેત્રોની પચ્ચીસ ઉપરાંત પેટાસંસ્થાઓ પણ કાર્યરત છે. તે બિનરાજકીય અંગો (નોન પોલિટિકલ ઓર્ગન્સ), આંતર સહયોગી અંગો (ઇન્ટર કો-ઓપરેટિવ ઓર્ગન્સ), ઘટક અંગો (કમ્પોનન્ટ ઓર્ગન્સ) કે યુએન સિસ્ટમ એજન્સીઝ કે સબસીડિયરીઝ (યુએન પ્રણાલીની સંસ્થાઓ) જેવા નામે પણ ઓળખાય છે. તેનું વિહંગાવલોકન કરાવતો એક વિશદ્ કોઠો અહીં આપ્યો છે....

'શિવમ્', ૪૦, વૃંદાવન નગર-૧, ખડિયા તળાવ સામે,
વૈશાલી સિનેમા રોડ, અંબાર, કચ્છ-૩૭૦ ૧૧૦.
ફોન : (૦૨૮૩૬) ૨૪૦૧૩૯, મો. ૯૪૨૭૨ ૨૩૧૫૦

ક્રમ	સ્થાપના તારીખ	પૂરું અંગ્રેજી - ગુજરાતી નામ	ટૂંકું રૂપ	મુખ્ય મથક	વર્તમાન વડા
૧.	૧૯૮૮	ઇન્ટર ગવર્નમેન્ટલ પેનલ ઓન ક્લાઇમેટ ચેન્જ આંતરરાષ્ટ્રીય હવામાન પરિવર્તન મંચ	I.P.C.C. આઈ.પી.સી.સી.	જિનિવા (સ્વિટ્ઝરલેન્ડ)	ચેર. : હોસન્ગ લી (દક્ષિણ કોરિયા)
૨.	૨૯-૦૭-૧૯૫૭	ઇન્ટરનેશનલ એટમિક એનર્જી એજન્સી આંતરરાષ્ટ્રીય પરમાણુ ઊર્જા સંસ્થા	I.A.E.A. આઈ.એ.ઈ.એ.	વિયેના (ઓસ્ટ્રિયા)	ડિરે.જન. : કોર્નેલ ફેરુટા (રોમાનિયા)
૩.	૨૬-૦૬-૧૯૪૫	ઇન્ટરનેશનલ કોર્ટ ઓફ જસ્ટિસ આંતરરાષ્ટ્રીય ન્યાય અદાલત	I.C.J. આઈ.સી.જે.	ધ હેગ (નેધરલેન્ડ્ઝ)	પ્રેસિ. : અબ્દુલકાવી યુસુફ (સોમાલિયા)
૪.	૧૭-૦૫-૧૯૬૫	ઇન્ટરનેશનલ ટેલિકોમ્યુનિકેશન યુનિયન આંતરરાષ્ટ્રીય દૂર સંદેશાવ્યવહાર સંઘ	I.T.U. આઈ.ટી.યુ.	જિનિવા (સ્વિટ્ઝરલેન્ડ)	સેક્રે.જન. : હોલિન ઝાઓ (ચીન)
૫.	૧૫-૧૨-૧૯૭૭	ઇન્ટરનેશનલ ફૂડ ફોર એગ્રિકલ્ચરલ ડેવલપમેન્ટ આંતરરાષ્ટ્રીય કૃષિ વિકાસ ભંડોળ	I.F.A.D. 'ઈફાડ'	રોમ (ઈટાલી)	પ્રેસિ. : ગિલ્બર્ટ હોંગબા (ટોગો)
૬.	જુલાઈ ૧૯૪૪	ઇન્ટરનેશનલ બેંક ફોર રિકન્સ્ટ્રક્શન એન્ડ ડેવલપમેન્ટ આંતરરાષ્ટ્રીય પુનઃનિર્માણ અને વિકાસ બેંક (વિશ્વ બેંકની સહયોગી સંસ્થા)	I.B.R.D. આઈ.બી.આર.ડી.	વોશિંગ્ટન (અમેરિકા)	પ્રેસિ. : ડેવિડ માલ્પાસ (અમેરિકા)
૭.	૧૭-૦૩-૧૯૪૮	ઇન્ટરનેશનલ મેરિટાઈમ ઓર્ગેનાઈઝેશન આંતરરાષ્ટ્રીય સામુદ્રિક સંગઠન (પૂર્વ નામ: ઇન્ટરનેશનલ મેરિટાઈમ કન્સલ્ટેટિવ ઓર્ગે.)	I.M.O. આઈ.એમ.ઓ.	લંડન (બ્રિટન)	જન.સેક્રે. : કિટેક લિમ (દક્ષિણ કોરિયા)
૮.	૨૭-૧૨-૧૯૪૫	ઇન્ટરનેશનલ મોનેટરી ફંડ આંતરરાષ્ટ્રીય નાણાકીય ભંડોળ	I.M.F. આઈ.એમ.એફ.	વોશિંગ્ટન (અમેરિકા)	મેને.ડિરે. : ડેવિડ લિપ્ટન (અમેરિકા)
૯.	૧૧-૦૪-૧૯૧૯	ઇન્ટરનેશનલ લેબર ઓર્ગેનાઈઝેશન આંતરરાષ્ટ્રીય મજૂર સંગઠન	I.L.O. આઈ.એલ.ઓ.	જિનિવા (સ્વિટ્ઝરલેન્ડ)	ડિરે.જન. : ગાય રાઈડર (બ્રિટન)
૧૦.	૦૪-૦૪-૧૯૪૭	ઇન્ટરનેશનલ સિવિલ એવિએશન ઓર્ગેનાઈઝેશન આંતરરાષ્ટ્રીય નાગરિક ઉડ્ડયન સંગઠન	I.C.A.O. 'ઈકાઓ'	મોન્ટ્રિયલ (કેનેડા)	જન.સેક્રે. : ફેન્ગ લિઉ (ચીન)
૧૧.	૧૬-૧૦-૧૯૪૫	ફૂડ એન્ડ એગ્રીકલ્ચરલ ઓર્ગેનાઈઝેશન ખાદ્ય અને કૃષિ સંગઠન	F.A.O. 'ફાઓ'	રોમ (ઈટાલી)	ડિરે.જન. : ક્યુ ડોંગ્યુ (ચીન)
૧૨.	૧૧-૧૨-૧૯૪૬	યુનાઈટેડ નેશન્સ ઇન્ટરનેશનલ ચિલ્ડ્રન્સ ઇમરજન્સી ફંડ સંયુક્ત રાષ્ટ્રોનું બાળકોની જરૂરિયાતો માટેનું આંતરરાષ્ટ્રીય ભંડોળ	UNICEF 'યુનિસેફ'	ન્યુયોર્ક (અમેરિકા)	એક્ઝિ.ડિરે. : હેનરિટા ફોર (અમેરિકા)
૧૩.	૧૭-૧૧-૧૯૬૬	યુનાઈટેડ નેશન્સ ઇન્ડસ્ટ્રિયલ ડેવલપમેન્ટ ઓર્ગેનાઈઝેશન સંયુક્ત રાષ્ટ્ર ઔદ્યોગિક વિકાસ સંગઠન	UNIDO 'યુનિડો'	વિયેના (ઓસ્ટ્રિયા)	ડિરે.જન. : લિ યોન્ગ (ચીન)

૧૪.	૦૪-૧૧-૧૯૪૬	યુનાઈટેડ નેશન્સ એજ્યુકેશનલ, સાયન્ટીફિક એન્ડ કલ્ચરલ ઓર્ગે. સંયુક્ત રાષ્ટ્ર શૈક્ષણિક, વૈજ્ઞાનિક અને સાંસ્કૃતિક સંગઠન	UNESCO 'યુનેસ્કો'	પેરિસ (ફ્રાંસ)	ડિરે.જન. : ઓડ્રી અઝોલે (ફ્રાંસ)
૧૫.	૦૫-૦૬-૧૯૭૨	યુનાઈટેડ નેશન્સ એન્વાયરમેન્ટલ પ્રોગ્રામ સંયુક્ત રાષ્ટ્ર પર્યાવરણ કાર્યક્રમ	U.N.E.P. 'યુનેપ'	નૈરોબી (કેન્યા)	ડિરે. : ઇન્ગર એન્ડરસન (ડેન્માર્ક)
૧૬.	૩૦-૧૨-૧૯૬૪	યુનાઈટેડ નેશન્સ કોન્ફરન્સ ફોર ટ્રેડ એન્ડ ડેવલપમેન્ટ સંયુક્ત રાષ્ટ્ર વ્યાપાર અને વિકાસ પરિષદ	UNCTAD 'અંકટાડ'	જિનિવા (સ્વિટ્ઝરલેન્ડ)	જન.સેકે. : મુખિસા કિતુચી (કેન્યા)
૧૭.	૨૨-૧૧-૧૯૬૫	યુનાઈટેડ નેશન્સ ડેવલપમેન્ટ પ્રોગ્રામ સંયુક્ત રાષ્ટ્ર વિકાસ કાર્યક્રમ	U.N.D.P. યુ.એન.ડી.પી.	ન્યુયોર્ક (અમેરિકા)	એડમિનિસ્ટ્રેટર : અચિમ સ્ટેઇનર (બ્રાઝીલ - જર્મની)
૧૮.	૧૯૬૯	યુનાઈટેડ નેશન્સ પોપ્યુલેશન ફંડ સંયુક્ત રાષ્ટ્ર જનસંખ્યા ભંડોળ (પૂર્વનામ : યુનાઈટેડ નેશન્સ ફંડ ફોર પોપ્યુલેશન એક્ટિવિટીઝ)	U.N.F.P.A. યુ.એન.એફ.પી.એ.	ન્યુયોર્ક (અમેરિકા)	એક્ઝિ.ડિરે. : ડૉ. નતાલિકા કાનેમ (પનામા)
૧૯.	૦૪-૦૬-૧૯૯૨	યુનાઈટેડ નેશન્સ ફેમવર્ક કન્વેન્શન ઓન ક્લાઈમેટ ચેન્જ સંયુક્ત રાષ્ટ્ર હવામાન પરિવર્તન પરની આયોજન સભા	U.N.F.C.C.C. યુ.એન.એફ.સી.સી.સી.	બોન (જર્મની)	એક્ઝિ.સેકે. : પેટ્રિકા એસ્પિનોઝા (મેક્સિકો)
૨૦.	૨૭-૦૯-૧૯૭૦	યુનાઈટેડ નેશન્સ વર્લ્ડ ટૂરિઝમ ઓર્ગેનાઈઝેશન સંયુક્ત રાષ્ટ્ર વિશ્વ પર્યટન સંગઠન	UNWTO 'અન્વટો'	મેડ્રિડ (સ્પેન)	સેકે.જન. : ઝુરાબ પોલોલિકાશ્વિલી (જ્યોર્જિયા)
૨૧.	૦૨-૦૭-૨૦૧૦	યુનાઈટેડ નેશન્સ વિમેન : મહિલા સશક્તિકરણ અને લૈંગિક સમાનતા માટે સંયુક્ત રાષ્ટ્રોનું સમર્થન	UN Women	ન્યુયોર્ક (અમેરિકા)	એક્ઝિ.ડિરે. : કુમ્બીલે મ્લામ્બો-ન્ગુકા (દક્ષિણ કોરિયા)
૨૨.	૧૫-૦૩-૨૦૦૬	યુનાઈટેડ નેશન્સ હ્યુમન રાઈટ્સ કાઉન્સિલ : સંયુક્ત રાષ્ટ્ર માનવ અધિકાર પરિષદ	U.N.H.R.C. યુ.એન.એચ.આર.સી.	જિનિવા (સ્વિટ્ઝરલેન્ડ)	પ્રેસિ. : કોલી સેક (સિનેગાલ)
૨૩.	૦૯-૧૦-૧૯૭૪	યુનિવર્સલ પોસ્ટલ યુનિયન : વિશ્વ ટપાલ સંઘ	U.P.U. યુ.પી.યુ.	બર્ન (સ્વિટ્ઝરલેન્ડ)	ડિ.જ. : બિશર એબિરાહમેન હુસૈન (કેન્યા)
૨૪.	૧૪-૦૭-૧૯૬૭	વર્લ્ડ ઇન્ટેલેક્યુઅલ પ્રોપર્ટી ઓર્ગેનાઈઝેશન : વિશ્વ બૌદ્ધિક સંપત્તિ સંગઠન	W.I.P.O. 'વાઈપો'	જિનિવા (સ્વિટ્ઝરલેન્ડ)	સી.ઈ.ઓ. : ફાન્સિસ ગરી (ઓસ્ટ્રેલિયા)
૨૫.	૦૧-૦૧-૧૯૯૫	વર્લ્ડ ટ્રેડ ઓર્ગેનાઈઝેશન : વિશ્વ વ્યાપાર સંગઠન	W.T.O. ડબલ્યુ.ટી.ઓ.	જિનિવા (સ્વિટ્ઝરલેન્ડ)	ડિરે.જન. : પાસ્કલ લેમી (ફ્રાંસ)
૨૬.	૨૩-૦૩-૧૯૫૦	વર્લ્ડ મીટિઅરોલોજિકલ ઓર્ગેનાઈઝેશન : વિશ્વ હવામાન સંગઠન	W.M.O. ડબલ્યુ.એમ.ઓ.	જિનિવા (સ્વિટ્ઝરલેન્ડ)	જન.સેકે. : પિટ્ટેરી ટાલસ (ફિનલેન્ડ)
૨૭.	સ્થા. ૨૨-૭-૪૬ બંધા. ૭-૪-૪૮	વર્લ્ડ હેલ્થ ઓર્ગેનાઈઝેશન વિશ્વ સ્વાસ્થ્ય સંગઠન	W.H.O. 'હૂ'	જિનિવા (સ્વિટ્ઝરલેન્ડ)	ડિરે.જન. : ડૉ. ટ્રેડોસ અધાનોમ (ઇથિયોપિયા)

કચ્છ

નર્મદાના વધારાના પાણી અને કચ્છ

બાબુભાઈ મેઘજી શાહ,
પૂર્વ નાણામંત્રી

કચ્છ કુદરતી વિષમતાની સૌથી વધુ અસરના વિસ્તારો પૈકીનો એક છે. ગઈ સદીઓમાં / દશકાઓમાં, વર્ષોમાં સૌથી વધુ અછતનો ભોગ બનનાર કચ્છ જિલ્લાની સરકાર દ્વારા નિયમ અન્વયે લેવાયેલી કાળજી બદલ આભાર વ્યક્ત કરવાના સ્વામિનારાયણ મંદિર તેમજ સ્વૈચ્છિક સંસ્થાઓના સંયુક્તપણે યોજાયેલા પ્રસંગે આવેલા રાજ્યના મુખ્યમંત્રી વિજયભાઈ રૂપાણીનું કચ્છની સંસ્થાઓ તેમજ ચૂંટાયેલા પ્રતિનિધિઓ દ્વારા સન્માન તેમજ અછતના વર્ષોમાં જીવદયાની પ્રવૃત્તિના વાહકો પૈકી પસંદગીની સંસ્થાઓનું સન્માન થયું તેના અહેવાલની અનુમોદના કરું છું.

સૂકું હમીરસર ભરાય તે માટે ભુજ મ્યુનિસિપાલિટી દ્વારા પાઈપલાઈન નખાય અને તેમાંથી નર્મદાનું પેયજળ નખાય તે સામે પાણી પુરવઠા બોર્ડ અને ગુજરાત વોટર ઈન્ફ્રાસ્ટ્રક્ચર લિમિટેડ દ્વારા વાંધો ઉઠાવાય તેનો જવાબ કુદરતી વર્ષાએ તો આપ્યો જ, પણ રાજ્યના મુખ્યમંત્રી દ્વારા પણ કચ્છના તમામ જળાશયો ભરવાની જાહેરાતને હકારાત્મક ભાવે આવકારીએ.

અગાઉ વિજયભાઈ સહિતના કેટલાક મુખ્યમંત્રીઓ નર્મદાનું પાણી કચ્છની દસે દિશામાં ઈંચ ઈંચ જમીનને આપવાની જાહેરાતો / સધિયારા આપી ગયા છે. અમલવારીમાં નહિવત કે શૂન્યનો અહેસાસ સૌ અનુભવીએ છીએ.

નર્મદા બ્રાંચ કેનાલ જ્યાંથી પસાર થઈ છે ત્યાં પણ ઢાળિયાના કામો સબ કેનાલો / પેટા સબ કેનાલોના કામો થયા નથી તે કારણે પમ્પિંગ મશીનરીથી પાણી લઈ જનારને પાણી ચોરી કરનાર તરીકે ઓળખાતા નર્મદા નિગમના તંત્રને તેમજ પેયજળ વિતરણ કરતા ગુજરાત પાણી પુરવઠા બોર્ડ કે જી.ડબલ્યુ.આઈ.એલ.ના જવાબદારોને રાજ્ય સરકાર દ્વારા કચ્છના લોકો સાથે વિવેકભર્યા અભિગમ દાખવવા સૂચના અપાય તે જરૂરી છે.

રહી વાત વિજયભાઈના કચ્છના તમામ જળાશયો નર્મદા નીરથી ભરવાના અભિગમની, તો નર્મદા ડેમની ઊંચાઈ કચ્છના નારાયણ સરોવર સુધી સિંચાઈ જળ પહોંચાડવાની રજૂઆતને લક્ષ્યમાં રાખી ટ્રિબ્યુનલ કે નર્મદા કંટ્રોલ ઓથોરિટીએ ૩૬૦ ફૂટની મુખ્ય કેનાલની ઊંચાઈની રજૂઆતને ગ્રાહ્ય રાખી ડેમની હાઈટ ૪૩૭ ફીટ અને ૧૨૧ મીટરને મંજૂરી આપેલી. નર્મદા

વેલીમાં મળનાર ૨૮ મિલિયન એકર ફીટ નર્મદા નીરમાંથી ગુજરાત ૨૨ મિલિયન એકરફીટની માંગણી કરેલી. તેમાંથી ૯ મિલિયન એકરફીટ જળરાશિ કચ્છ વિસ્તાર માટેની જરૂરિયાતનો ટ્રિબ્યુનલ સમક્ષની રજૂઆતમાં ઉલ્લેખ વિધાનસભામાં મને મળેલા જવાબમાં વાંચવા મળેલો. ટ્રિબ્યુનલે ગુજરાતની ૨૨ માંગણીઓ સામે ૯ મિલિયન એકરફીટની જ ફાળવણી કરી. રાજ્ય સરકાર જ્યાં ઈચ્છે ત્યાં પાણી ફાળવણી કરી શકે તેવી વિવેકબુદ્ધિએ નર્મદા નીર ખેતી માટેની જળ ફાળવણીમાં કચ્છમાં માત્ર ૦.૦૩ ટકા, હા નેવું લાખ એકરફીટ પાણીની સરખામણીએ માત્ર ત્રણ લાખ એકરફીટની જ ફાળવણી ધ્યાનમાં આવતા કચ્છના ચૂંટાયેલા પ્રતિનિધિઓ / આગેવાનો / કિસાન સંઘ તેમજ જળસંકટ અભિયાન દ્વારા ગુજરાતને મળેલી નર્મદા જળરાશિમાંથી માંગેલા પાણીના પ્રમાણમાં મળેલા પાણીનો સરખો હિસ્સો કચ્છ માટે ફાળવણીની રજૂઆત ગુજરાતની તમામ સરકારો સમક્ષ કરાઈ છે.

નર્મદા યોજના સબબ અન્ય રાજ્યો કે પર્યાવરણ સબબ ઊભા થયેલા વાંધાનો વિરોધ કરવામાં કચ્છ / કચ્છીઓએ હંમેશાં રાજ્ય સરકારના હિતો જાળવવા હકારાત્મકતા દાખવી છે તેમજ વિધાનસભાની ચર્ચામાં પણ કચ્છની હકારાત્મકતાનો સ્વીકાર સત્તાધીશોએ કર્યો છે. તેની પ્રતીતિ ૧૯૯૩માં તત્કાલીન મુખ્યમંત્રી ચીમનભાઈ પટેલ દ્વારા નર્મદા અંગે સર્વાનુમતે પસાર કરેલા ઠરાવની ચર્ચાના જવાબમાં કચ્છને ઓછું પાણી ફાળવવાનો સ્વીકાર કરી દરિયામાં જતા ૩ મિલિયન એકરફીટ નર્મદા પૂર પાણી અને દક્ષિણ ગુજરાતની નદીઓના પાણી કચ્છ જેવા સૂકા પ્રદેશમાં વાળવાનો સધિયારો આપેલો તેમજ આ બાબતે વિરોધ પક્ષના નેતા કેશુભાઈ પટેલની જાણકારી ઉપયોગમાં લેવાનું પણ મુખ્યમંત્રી ચીમનભાઈ પટેલના ઉચ્ચારણો વિધાનસભાના રેકોર્ડમાં ઉપલબ્ધ છે.

દરિયામાં જતા નર્મદાના ૩ મિલિયન પૂર પાણી કચ્છને જ ફાળવવાને બદલે ૨૦૦૨ પછી સિંચાઈ વિભાગને સોંપાયેલી જવાબદારી કચ્છમાં પાણી સાચવવાની વ્યવસ્થા માત્ર અઢી લાખ એકરફીટની જ હોઈ ૧ મિલિયન એકરફીટ પાણી ઉત્તર ગુજરાત / ૧ મિલિયન સૌરાષ્ટ્ર અને કચ્છમાં વધેલા ૧ મિલિયન ૧૦ લાખ એકરફીટ પાણી ફાળવવાની વ્યવસ્થા ૧૯૯૮ પછીની

ભાજપની સરકારે નક્કી રાખી તેમજ ૨૦૦૨-૦૩ના નરેન્દ્રભાઈ મોદીના શાસનના બજેટમાં ઉત્તર ગુજરાતમાં ૧ મિલિયન નર્મદાપૂરના પાણી લઈ જવા બજેટમાં ૨૩૦૦ કરોડની જોગવાઈ કરેલી. પાછળથી આ યોજના સુજલામ્ સુફલામ્ ની ઓળખે જાણીતી બની. ૨૦૦૬માં આ યોજનાના લોકાર્પણથી ૨૦૦૭ની વિધાનસભાની ચૂંટણીમાં સુજલામ્ સુફલામ્ માં ઉત્તર ગુજરાતને બનાસકાંઠા, પાટણ, મહેસાણા, ગાંધીનગર, સાબરકાંઠાના પાંચ જિલ્લામાં ભાજપની જબ્બર જીત નોંધાઈ. કોંગ્રેસને માત્ર પાંચ જ સીટ મળી હતી તે યાદ અપાવવું જરૂરી ગણું છું.

૨૦૦૬ પછી સુજલામ્ સુફલામ્ વિસ્તારમાં ૨૩૦૦ કરોડના ખર્ચ પછી અપાયેલા પાણીના ઉદ્દવહન વીજ ખર્ચ તેમજ પાણીના બીલો ખેડૂતો તરફથી ભરવાની ઉદાત્ત સત્તાને કારણે સૌરાષ્ટ્ર - કચ્છમાં નર્મદા પૂર પાણી આપવાની સિંચાઈ વિભાગની નકારાત્મક / વિલંબિતતાને ધ્યાને લઈ તા. ૧૨-૩-૨૦૧૨ના રોજ વિધાનસભામાં પૂછાયેલા પ્રશ્નના જવાબમાં તા. ૩૧-૧૨-૨૦૧૧ સુધીમાં નર્મદા પૂર પાણી લઈ જવા ઉત્તર ગુજરાતમાં થયેલા ૨૩૦૦ કરોડના ખર્ચની સરખામણીએ સૌરાષ્ટ્ર અને કચ્છ માટે માત્ર ૭૪ લાખનો જ સર્વેનો ખર્ચ થયાનું જણાવતાં ૨૦૧૨ના ડિસેમ્બરની ચૂંટણીમાં ટીકા / વિરોધને ખાળવા સપ્ટેમ્બરમાં હેમુ ગઢવી ઓડિટોરિયમમાં “પાણી પરિષદ” ભરી “સૌની”ના રૂપાળા નામ સામે ૭૦૦૦ કરોડના તજજ્ઞ અંદાજોની જાહેરાત કરવામાં આવી. જે અન્વયે ૧૮,૦૦૦ કરોડથી વધુનો ખર્ચ સૌરાષ્ટ્રમાં ‘સૌની’ અન્વયે

કરવામાં આવ્યો.

કચ્છ માટેની કોઈ જાહેરાત ન અનુભવાતાં ધારાસભ્યને નાતે અંદાજ સમિતિમાં આ બાબતે મારી રજૂઆતને ધ્યાન પર લઈ ચેરમેન અનિલભાઈ પટેલે સિંચાઈ વિભાગ વધારાની વિગતના ભાગરૂપે મેકોલ એન્જિનિયરીંગ દ્વારા નર્મદા પૂર પાણી લઈ જવાના સૌની સાથે જ કચ્છનો ૪૨૦૦ કરોડના ખર્ચનો તજજ્ઞ અહેવાલ તૈયાર થયેલો તેની નકલ અંદાજ સમિતિના સભ્યોને પહોંચાડાઈ / વિતરણ કરાઈ હતી. આ અહેવાલનો રાજ્ય સરકારે સૈદ્ધાંતિક સ્વીકાર કરેલો હોવા છતાં આજ સુધી રાજ્યના છેલ્લા બજેટ સુધી ૧૫ ટકા જોગવાઈ હોય તોજ કામ શરૂ થઈ શકે તેવી પ્રથા/માન્યતા અન્વયે ૫૦૦ કરોડની જોગવાઈ ન થતા કચ્છમાં પૂર પાણી સાચવવાની માન્ય પદ્ધતિની કાર્યવાહી થઈ નથી તે ધ્યાને લઈ મુખ્યમંત્રી વિજયભાઈના ઉચ્ચારણોની અમલવારી પર શંકા રાખ્યા વગર **કન્ટ્રિબ્યુટી ફંડમાંથી કે કેલિમિટી (ડિઝાસ્ટર) ફંડની જોગવાઈ અન્વયે ચાલુ વર્ષે ૧૦૦૦ કરોડની જોગવાઈ કરી નર્મદા પૂર પાણી સાચવવાના કંપનીના તજજ્ઞ અહેવાલ અન્વયે કાર્યવાહી શરૂ કરાવે તેવો અનુરોધ કરવો જોઈએ.** કચ્છમાં સુજલામ્ સુફલામ્ તેમજ મનરેગા અન્વયે જળસંચયની કામગીરીને બિરદાવું છું તેમજ કચ્છના પૂર્વ ડી.ડી.ઓ. જે.પી. ગુપ્તાના સમયમાં અછતની કામગીરીમાં ઈ.એ.એસ. એમ્પ્લોયમેન્ટ એસ્યોરેન્સ સ્કીમ અન્વયે થયેલી કામગીરી મનરેગાની પૂર્વ વ્યવસ્થા હતી તે યાદ રાખવી જોઈએ. ■

Good to forgive, best to forget.

- Browning

બ્રાઉનિંગ સરળ શબ્દોમાં સરસ વાત કરે છે. કોઈને માફ કરી શકીએ તે સારી બાબત છે, પરંતુ ભૂલવા જેવું ભૂલી જઈએ તે બાબત સર્વોત્તમ છે.

જોકે કોઈ આપણને અન્યાય કરે તો માફી બક્ષવી એ રમત વાત નથી. એ માટે ઉદાર દિલ અને સાથે સાથે મક્કમ મન પણ જોઈએ.

પરંતુ કોઈએ અન્યાય કર્યો, કોઈએ કટુ વચનો કહ્યાં — કોઈ એવો અણગમતો બનાવ બન્યો. હજાર પ્રયત્નો છતાં ભૂલવું મુશ્કેલ. હા, પરંતુ એ અશક્ય નથી. તે ભૂલી શકો તો એ સર્વોત્તમ. પરંતુ તે માટે અથાગ પ્રયત્નો કરવા પડશે. ઉમદા હૃદય ખીલવવું પડશે.

આ દુનિયામાં ભૂલવા જેવું ઘણું છે. ઘણા કડવા પ્રસંગોમાંથી પસાર થવું પડશે, ભૂલી જવા જોઈએ. ઘણી ન ગમતી બાબતો બનશે, ભૂલી જવી જોઈએ. પરંતુ દુઃખ એ વાતનું છે કે એવા પ્રસંગો, એવી બાબતો રાત-દિવસ મનમાં

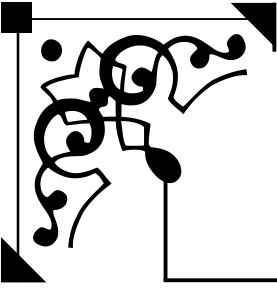
ઘોળાયા કરે છે, ભૂલાતી જ નથી.

કોઈ આપણી ઉપર ઉપકાર કરે તો ભૂલી જઈએ છીએ. ન ભૂલવા જેવી બાબતો ભૂલી જઈએ છીએ, પણ ભૂલવા જેવી બાબતો ભૂલી શકતા નથી.

ભૂલી જવું એટલે મનમાંથી સંપૂર્ણપણે વસ્તુને કાઢી નાખવું. પરંતુ મન અળવીતરું છે. જે ભૂલવા મથીએ તે વારંવાર યાદ આવ્યા કરે. તેમાંય કોઈના કડવાં વચનો તો વારંવાર યાદ આવ્યા કરે. કોઈ અણગમતી ઘટના તો વારંવાર સ્મરણ પર છવાઈ જાય.

ઉપાય છે પ્રભુની શરણાગતિ. આપણે એક પ્રાર્થના જાણીએ છીએ, “પ્રભુ! મને યાદ રાખતાં નહીં, ભૂલતાં શીખવ.”

કોઈની શિખામણથી આ ગુણ નહીં કેળવાય. એ સતત અને સખત પ્રયત્ન માગતી બાબત છે. એક દૃઢ નિર્ધાર સાથે હૃદયના ઉત્તમ ગુણો વિકસાવતા જવું પડશે. એ કોઈને સારા દેખાવા માટે નહીં, કોઈ માન-મરતબા માટે પણ નહીં, પરંતુ જીવનના એક સ્વાભાવિક હિસ્સા તરીકે સ્વીકારવું જોઈશે. સરળતાથી માફ કરી દઈએ. સહજતાથી ભૂલી જઈએ.

કચ્છ

હસ્તકલા ક્ષેત્રે કચ્છી કારીગરોની કુશળતા અને કરામત

પ્રા. સૂર્યકાંત ભટ્ટ

ભારતની ભવ્ય સંસ્કૃતિને તેમજ સાંસ્કૃતિક વારસાને જાળવવામાં હસ્તકલા ઉદ્યોગનું મહત્વનું પ્રદાન છે. જે આપણા દેશના આર્થિક વિકાસમાં અગત્યનો ભાગ ભજવે છે. માનવીએ પોતાની બુદ્ધિ શક્તિ, કલા કૌશલ્ય દ્વારા જે કંઈ પ્રાપ્ત કર્યું છે તેને સાંસ્કૃતિક વારસો કહે છે. પ્રાચીનકાળથી હસ્તકલા અને માનવીનો એક અનોખો સંબંધ જળવાયેલો છે.

સામાન્ય રીતે “હાથની કલા તે હસ્તકલા.” જેની રચના હાથ દ્વારા થતી હોય. હસ્તકલામાં વણાટકામ, માટીકામ, મોતીકામ, ભરતગૂંથણ કામ, રોગાન કલા, જડતર કામ, કાષ્ટકલા, ધાતુકામ, ચિત્રકામ આદિ સમાવિષ્ટ છે. ભારત સરકારના અર્થઘટન મુજબ, “જે વસ્તુ હાથ વડે બનાવવામાં આવી હોય અને જેનું કાંઈક કલાત્મક મૂલ્ય હોય તેનો સમાવેશ હસ્તકલા - હેન્ડિ ક્રાફ્ટમાં થાય છે.”

૨૬મી જાન્યુઆરી, ૨૦૦૧ના ભીષણ ભૂકંપ બાદ કચ્છ ઔદ્યોગિક ક્ષેત્રે હરણફાળ ભરતું રહ્યું છે. ભૂકંપ બાદ જમીનની કિંમત વધીને ૩૦૦ ટકા થવા પામી છે. કચ્છમાં મોટા ઉદ્યોગો સાથે મધ્યમ અને નાના પાયાના કે ગૃહ ઉદ્યોગો હાલે ધમધમી રહ્યા છે. કચ્છમાં આજે હસ્તકલા કારીગરીવાળા ગૃહ ઉદ્યોગોની બોલબાલા છે.

કચ્છ જિલ્લામાં હેન્ડિક્રાફ્ટ ઉદ્યોગોનો વિકાસ અને ગુજરાતના વિકાસમાં તેનો ફાળો નોંધનીય છે. કચ્છમાં ૧૯મી સદી સુધી છરી-ચપ્પુ-સુડીનો ઉપયોગ, તલવાર-કટારનો ઉદ્યોગ, ઝવેરાત - સોના ચાંદી કામ, ભરતકામ, મોતીકામ, સુખડ કામ, હાથી દાંત પરના કામ વિશ્વપ્રસિધ્ધ હતા. ૨૦મી સદીમાં અંગ્રેજ સરકારની તથા કચ્છ રાજ્યની જકાત પદ્ધતિએ આ ઉદ્યોગોને ઘણો ધક્કો પહોંચાડ્યો. પરંતુ આઝાદી બાદ રાજ્ય સરકારે કચ્છની હસ્તકલાને પુનર્જીવિત કરી છે.

હસ્તકલા ઉદ્યોગોને પ્રોત્સાહિત કરવા ઈ.સ. ૧૯૫૨માં ઓલ ઈન્ડિયા હેન્ડિક્રાફ્ટ એન્ડ હેન્ડલુમ બોર્ડ રચાયું. ઈ.સ. ૧૯૫૬માં સૌપ્રથમ વખત ભુજ મધ્યે સાત દિવસનું ગ્રામોદ્યોગ પ્રદર્શન યોજાયું. ઈ.સ. ૧૯૬૦માં જિલ્લા ઉદ્યોગ સહકારી સંઘ, ઈ.સ. ૧૯૭૬માં હેન્ડિક્રાફ્ટ ઓફિસ, ઈ.સ. ૧૯૭૮માં ભુજ મધ્યે હસ્તકલા નિગમ અને ઉન વિકાસ નિગમની કચેરીઓનો પ્રારંભ થયો. પરિણામે કચ્છ હસ્તકલાને ખૂબ જ પ્રોત્સાહન મળ્યું. ભુજ મહિલા મંડળે પણ હસ્તકલા ક્ષેત્રે બહેનોને

પ્રોત્સાહિત કરી છે. પરિણામે કચ્છના આ કુશળ કારીગરોએ કલાના કામણ દેશ વિદેશમાં પાથર્યા છે.

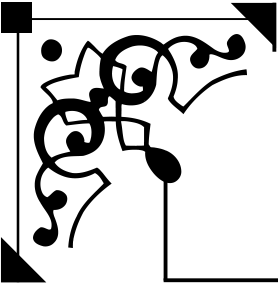
ઈ.સ. ૧૯૬૮માં મુંબઈ અને દિલ્હીમાં હસ્તકલા પ્રદર્શનો યોજાયા. ઈ.સ. ૧૯૭૨માં દેશનો પ્રથમ આંતરરાષ્ટ્રીય મેળો “એશિયા-૭૨” યોજાયો. જેમાં કચ્છની હસ્તકલાઓની અનેક ચીજવસ્તુઓ પ્રદર્શિત કરવામાં આવી. જેની માંગ ખૂબ જ વધતી રહી.

વડાપ્રધાન શ્રી નરેન્દ્રભાઈ મોદીએ કચ્છની વિશિષ્ટતા રણ, ડુંગરા અને મહેરામણ - તેમાંયે ધોરડો મધ્યે મીકાના રણની પહેચાન, અનુભવ દ્વારા કચ્છને પર્યટન ક્ષેત્રે વિશ્વના નકશામાં પ્રસ્થાપિત કરવા રણોત્સવો યોજ્યા છે. પરિણામે ભૂકંપ બાદ આર્થિક ક્ષેત્રે કચ્છના કારીગરો પગભર બની રહ્યા છે. આ ક્ષેત્રે સૌથી વિશેષ એવોર્ડ કચ્છ જિલ્લાને મળ્યા છે. નૂતન રોજગારીનું સર્જન થતું રહ્યું છે. કચ્છનું અજરખ કામ, કચ્છી આભલા ભરતના વોલપીસ, કચ્છી ભરતની ચાદરો, ખરડ વણાટ, લીંપણકામ માટીકામના પીસ, ચર્મ ઉદ્યોગ, ચણિયા-ચોળી, વૉલેટ, મોબાઈલ રાખવા કચ્છી ભરતના પૉકેટ, આહીર ભરત, રબારી ભરત, મોચી ભરતના વિવિધ પોષાકોએ લોકોને ઘેલું લગાવ્યું છે. ઈ.સ. ૧૯૭૦માં ભુજોડી મધ્યે “સૃજન” નામની સંસ્થા સ્થાપિત થતાં કચ્છના ભરતકામ ઉદ્યોગને ખૂબ જ વેગ મળવા પામ્યો છે. કચ્છના ગ્રામ્ય વિસ્તારની પચ્ચીસ હજાર બહેનો રોજગારી મેળવે છે.

અત્યાર સુધી ભરતકામ વ્યવસાયને પાંચ એવોર્ડ તથા ૭ મેરિટ સર્ટિફિકેટ મળ્યા છે. ગુજરાતની કલા કારીગરોનો વૈશ્વિક વ્યાપ વધે તે અર્થે, કારીગરોને યોગ્ય પ્રોત્સાહન મળે તે શુભ હેતુથી ગુજરાતના અલગ અલગ ક્રાફ્ટને આવરી લઈને ક્રાફ્ટ મુજબ એવોર્ડ આપવાનું નિશ્ચિત થતાં તાજેતરમાં કચ્છના અઢાર કલાના કુલ ૩૩ કારીગરોને જુદી જુદી કેટેગરીના એવોર્ડ જાહેર કરાયા છે. છેલ્લા ત્રણ વર્ષના હસ્તકલા હાથશાળ કારીગરોને સાત શ્રેણીના એવોર્ડ અપાશે.

ગરવી ગુજરાત ક્રાફ્ટ બજાર તેમજ એમેઝોન જેવા ખાસ વૈશ્વિક પ્લેટફોર્મના માધ્યમથી રીટેઈલ અને ઓનલાઈન વેચાણની વ્યવસ્થા પણ ઉપલબ્ધ કરવામાં આવી રહી છે.

“સહવાનંદ”, ૬/એ, લીમડા લેન,
શ્રી સ્વામિનારાયણ વિદ્યાલય રોડ, સંસ્કાર નગર,
ભુજ, કચ્છ-૩૭૦ ૦૦૧. મો. ૯૮૨૫૨ ૩૪૩૪૬

અવસર

મેં એને જોયો છે!

ડૉ. આઈ.કે. વીજળીવાલા

પરદેશમાં એક ગામથી થોડે દૂર આવેલા ફાર્મ હાઉસમાં એક નાસ્તિક કુટુંબ રહેતું હતું. પતિ-પત્ની અને એમની પાંચ વરસની દીકરી — એમ ત્રણ જ જણ એ કુટુંબમાં હતા. માતા-પિતા સંપૂર્ણપણે નાસ્તિક હોવાને લીધે ઘરમાં ઈશ્વરની વાત પણ ક્યારેય થતી નહીં. ભગવાન, શ્રદ્ધા કે આસ્થા જેવા શબ્દો પણ દીકરીના કાને ક્યારેય પડ્યા નહોતા. દીકરીને હજુ નિશાળે કે બાલમંદિરે નહોતી બેસાડી એટલે બીજાં બાળકો કે અન્ય મોટા લોકો પાસેથી પણ એને ઈશ્વર અંગે કાંઈ સાંભળવા નહોતું મળ્યું. અરે! એવું કાંઈ હોય એવો પણ એને ખ્યાલ નહોતો.

એક રાત્રે પેલા પતિ-પત્ની વચ્ચે ખૂબ જ ઝઘડો થયો. નાનકડી વાતમાંથી શરૂ થયેલા એ ઝઘડાએ જોતજોતામાં વરવું સ્વરૂપ લઈ લીધું. અત્યંત કોપે ભરાયેલા પતિએ પોતાની જ પત્નીની છાતીમાં બંદૂકની બે-ચાર ગોળી ધરબી દીધી. પછી પોતે પણ પોતાના માથામાં ગોળી મારીને મરી ગયો. એ લોકો ગામથી દૂર રહેતા હતા એટલે લોકોને આ ઘટનાની છોક સવારે ખબર પડી. ગામના બધાએ ભેગા થઈને નિર્ણય કર્યો અને પેલી બાળકીને ગામના ચર્ચને સોંપી દેવામાં આવી.

બાળકીનો માસૂમ ચહેરો જોઈને ફાધર એકદમ દુઃખી થઈ ગયા. આકાશ સામે જોઈને એ મનોમન બોલી ઊઠ્યા કે, ‘હે ભગવાન! હે પ્રભુ ઈસુ! આવો તો તારો કેવો ન્યાય? આટલા નાના બાળકોથી તું આટલો બધો ખફા હો એ હું માની જ નથી શકતો. તારી છત્રછાયાથી તેમજ તારી કૃપાથી આવાં ફૂલો શું કામ વંચિત રહી જતા હશે?’

એ જ સમયે ચર્ચમાં અન્ય નાનકડાં બાળકો આવ્યાં. એ બધાએ ફાધરનું અભિવાદન કર્યું. ફાધરે એ બાળકોને પેલી નાનકડી બાળકી સાથે ઊભા રાખી દીધા. પછી એ બધાની બાજુની દીવાલ પર દોરેલો ભગવાન ઈસુ ખ્રિસ્તનો ફોટો બતાવીને પૂછ્યું, ‘ચાલો બાળકો, કહો જોઉં! આ કોણ છે એ કોઈ જાણે છે?’

‘હા, હું જાણું છું!’ બીજું કોઈ જવાબ આપે એ પહેલા જ પેલી બાળકી બોલી ઊઠી.

ફાધરને નવાઈ લાગી. એક નાસ્તિક કુટુંબમાં જન્મેલી અને ગામલોકોથી દૂર ફાર્મહાઉસમાં મોટી થયેલી એ છોકરી,

પ્રભુ ઈસુ વિશે કઈ રીતે જાણતી હોઈ શકે? એ ખરેખર જાણતી હશે કે એમ જ કોઈ ભળતી વ્યક્તિનો વિચાર કરીને જવાબ આપવો હશે? પોતાના મનની શંકા દૂર કરવા એમણે એ બાળકીને પૂછ્યું, ‘એમ! તું ખરેખર જાણે છે એને? તો ચાલ, કહે જોઉં બેટા! એ કોણ છે અને તું એને કઈ રીતે જાણે છે?’

‘મારા પિતાએ મારી માને અને પોતાને ગોળી મારી ત્યારે આ માણસ મારી બાજુમાં આવીને ઊભો રહી ગયો હતો અને આખી રાત એ મારી જોડે જ મારો હાથ પકડીને બેઠો હતો!’ બાળકીએ જવાબ આપ્યો.

ફાધરની આંખમાં આંસુ આવી ગયા. કદાચ એ સમયે પેલી છોકરી જેવા નાનકડાં ફૂલો નહીં, પરંતુ પોતે હજુ પ્રભુની છત્રછાયા અને કૃપાથી વંચિત રહી ગયા છે એવું એમને જરૂર લાગ્યું હશે!

કિલ્લોલ હોસ્પિટલ,

ડૉક્ટર હાઉસ, કાળા નાળા, ભાવનગર-૩૬૪ ૦૦૧.

પર્યાવરણ

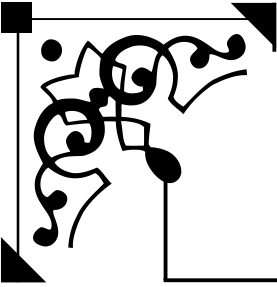
યુ.એન.ના રીપોર્ટ પ્રમાણે અલગ અલગ દેશમાં વ્યક્તિ દીઠ ઝાડની સંખ્યા નીચેના ક્રમ મુજબ છે :

કેનેડા	—	૮૮૫૩
રશિયા	—	૪૪૬૧
અમેરિકા	—	૭૧૬
ચીન	—	૧૦૨
ભારત	—	૨૮

હુંડાઓમાં છોડ રાખવાથી, એકલ દોકલ વૃક્ષારોપણથી કે રોડ સાઈડ પ્લાન્ટેશનથી હકારાત્મક અભિગમ હોવા છતાં પર્યાવરણની પરિસ્થિતિમાં બદલાવ નથી આવવાનો.

સેંકડો એકર ફાજલ જમીનમાં સમાંતરે વૃક્ષારોપણ કરવાથી પરિસ્થિતિનો હલ નીકળી શકે.

જે સંસ્થાઓ પર્યાવરણના ક્ષેત્રે કાર્યરત છે તે સંસ્થાઓ આ વિશાળ વિચારસરણીનો અમલ કરશે ત્યારે જ પરિસ્થિતિમાં બદલાવ આવી શકશે.

પરમાત્મા

સત્ય, પ્રેમ અને ક્રુણા

યંદ્રકાંત પટેલ 'સરલ'

સત્ ધાતુ ઉપરથી ઉતરી આવેલો શબ્દ એ 'સત્ય.' સત્ય એ માનવ જીવનું પ્રતિબિંબ જીલતી આરસી છે. સત્ય બહુ વજનદાર છે. એટલે જેવી-તેવી વ્યક્તિથી એ ઊંચકી શકાતું નથી. સત્યને બહુ થોડા જ માણસો ઊંચકી શકે છે.

સત્યને ખાતર જે કઠિન અને અનંત વિપત્તિઓ, કષ્ટો, આપદાઓ વગેરે ઉઠાવીને જીવ્યા છે તેઓ જ જગત માટે આદર્શ સાબિત થયા છે.

*હિરણ્યમયેમ પાત્રેણં સત્ય સ્વાપિહિતા મુખાઃ
તત્ત્વં પુષ્પપાવૃણુ સત્ય ધર્માય દષ્ટયે ।*

....યત્તે રૂપં કલ્યાણતમં તત્તે પશ્યામિ ॥

દધીચિ ઋષિ કહે છે કે, સત્યનું મુખ સુવર્ણમય પાત્રથી આચ્છાદિત છે પણ સત્ય - ધર્મનું દર્શન થાય તે માટે હે ઈશ્વર! તેને અનાવૃત્ત કર. મારે પેલું કલ્યાણતમ રૂપ નિરખવું છે.

આ કલ્યાણકારી ભાવનામાં જ અહિંસા અને ન્યાય આપોઆપ સમાઈ જાય છે. ગાંધીજી કહે છે કે, અહિંસા અને સત્ય એવા સંલગ્ન છે, જેમાં અટવાઈ જવાય છે. જેમ સિક્કાની બે બાજુ અથવા લીસી ચકરડીની બે બાજુ! એમાં ઊલટી કઈ ને સુલટી કઈ? તેમ છતાં અહિંસાને સાધન ગણીએ, સત્યને સાધ્ય ગણીએ. સાધન આપણા હાથની વાત છે. તેથી અહિંસા પરમધર્મ તઈ. સત્ય પરમેશ્વર થયું.

વર્તમાન સમયમાં સત્ય અને ઈશ્વર દબાઈ ગયા છે. પ્રત્યેક માણસ પોતાનો વ્યવહાર નફા-નુકસાનીના ત્રાજવે તોળી રહ્યો છે. સત્યને કોરાણે મૂકી વર્તી રહ્યો છે.

જૈન ધર્મના પાયાના ચાર શબ્દો : સત્ય, અહિંસા, અચૌર્ય અને પરિગ્રહ છે. હિંદુ ધર્મનો પાયો જ સત્ય છે અને તે દરેક ધર્મને સાંકળી રહ્યો છે. સત્યનું લક્ષણ એ છે કે તે કોઈપણ પરિસ્થિતિમાં ચંચળ હોય છે, **તેથી સત્ય બોલવું અઘરું છે. પાળવું એ તેનાથીયે અઘરું છે અને તેને જીરવવું એ તો સૌથી કઠિન અને વધારે અઘરી બાબત છે.**

સત્યને સર્વધર્મ સમાન હોવાથી સત્ય એ એક વૈશ્વિક શબ્દ બની ગયો છે. સત્યને રજૂ કરવા માટે ફકરા પાડવાની જરૂર નથી. સત્ય બે લીટીમાં સમાઈ જાય છે. ફકરા તો અસત્યના

પાડવા પડે! પંડિત રામક્રિકર ઉપાધ્યાય લખે છે કે સત્યનો એનાથી મોટો દાખલો શું હોઈ શકે છે કે જુઠ બોલવા માટે પણ સત્ય જેવું વાતાવરણ ઊભું કરવું પડે છે!

આજે માણસે સત્યને દંભમાં ફેરવી નાખ્યું છે. તેના શરીર પર દંભના વસ્ત્રો પહેરાવી દીધા છે ને તેને અસત્ય બનાવી દીધું છે.

સત્ય, પ્રેમ અને ક્રુણા એ એવા શબ્દો છે જે નોખાને અનોખા બનાવી શકે છે, અલગને લગોલગ લાવી શકે છે. સત્ય સમાન હોય છે. વિવિધતા તો અસત્યમાં જ રહી છે.

એવું જ પ્રેમનું છે. લોકો પ્રેમને આંધળો કહે છે પરંતુ આ પ્રેમ આંધળોયે નથી, હહેરોય નથી કે લૂલો-લંગડો પણ નથી. તમે તેને કેવી રીતે સ્વીકારો છો તેના પર તેનું મૂલ્યાંકન થાય છે.

પ્રેમ એ આંતરિક ચેતનાને પ્રગટ કરતી મહાશક્તિ છે. માનવને મનુષ્યત્વ તરફ લઈ જનારી શક્તિ એટલે પ્રેમ. આ પ્રેમ જ ભાગ્યને ઘડે છે, સંવારે છે ને સજાવે છે. ને તે વિચાર શક્તિ, ક્રિયાશક્તિ અને ઈચ્છાશક્તિ એમ ત્રણે શક્તિઓની ઉપર રહી છે. આ પ્રેમ વડે જ માનવનું ઘડતર ઘડાય છે અને સારું કે ખરાબ ભાગ્ય પણ આ પ્રેમશક્તિ વડે જ નિર્માણ પામે છે. **ભાગ્યનો મોટો આધાર માણસના વાણી, વર્તન ઉપર જ અવલંબિત રહેલો હોય છે.** સારું વર્તન અને સારી વાણી તેમજ પ્રેમહૃદય નસીબને પણ પલટાવી શકે છે.

પ્રેમ એ જીવન પર પડેલો એક પ્રકાશ છે. સંસારના અંધકારને આ પ્રેમ જ પોતાની ઉજ્જવળતાથી દેદીપ્યમાન કરે છે. પ્રેમમાં મોટું બળ સમાયેલું છે. એ નિર્બળને પણ સબળ બનાવે છે. આપણા ઈતિહાસમાં પ્રેમના આવા ઉજ્જવળ દૃષ્ટાંતો ઘણા છે. તેમાં એક દૃષ્ટાંત તરફ જોઈએ :

સાતેક વર્ષની એક છોકરી પોતાના અઢી વર્ષના ભાઈને ઊંચકીને પરાણે મંદિરની ઊંચી ટેકરી ચઢી રહી હતી. ભાઈના ભારથી તે વાંકી વળી રહી હતી. મંદિરના પૂજારીએ આ જોયું કે નાનકડી છોકરી સશક્ત અને વજનદાર છોકરાને ઊંચકીને મંદિર તરફ આવી રહી છે. પૂજારીએ સાદ પાડ્યો : “એય

છોકરી! તેં કાખમાં તેડેલું છોકરું વજનદાર છે. તારાથી એ નહીં ઊંચકાય.”

છોકરીના હૃદયમાં બેઠેલો પ્રેમ બોલી ઉઠ્યો : “કેમ નહીં ઊંચકાય? એ તો મારો ભાઈ છે...”

વાહ! કેટલો સરસ ઉત્તર! જ્યાં પ્રેમ પોતે જ ભાર ઊંચકતો હોય ત્યાં વજન ક્યાંથી લાગે? ભાઈ તરફનો બહેનનો પ્રેમ અહીં બહેનને બળ આપી રહ્યો છે.

માણસને જગતની તમામ વસ્તુઓ આપી દઈને તેની પાસેથી તેનો પ્રેમ ઝુંટવી લો. માણસ જંગલી ને રઘવાયો બની જશે કારણકે જીવવાનું સાચું બળ, સાચી મજા અને આનંદ આ પ્રેમમાં જ સમાયા છે. આ જગતને કદરૂપું બનાવનાર ઈર્ષ્યા, રાગદ્વેષ અને વેરઝેર છે. પરંતુ તેને જો કોઈ સુંદર બનાવી શકતું હોય તો તે પ્રેમ જ છે.

પ્રેમમાં આનંદ મળે છે, સુખ મળે છે. પરંતુ આનંદ અને સુખમાં ફરક છે. જે નિરુપાધિક છે તેને આનંદ કહેવાય અને જે સોપાધિક છે તેને સુખ કહેવાય. **જે વિષય વગર મળે છે તે આનંદ છે અને જે વિષયથી મળે છે તેને સુખ કહેવાય.** ભગવાન નિરુપાધિક છે એટલે આનંદરૂપ છે અને જીવ સોપાધિક છે એટલે સુખરૂપ છે.

પ્રાચીનકાળમાં પ્રેમને માટે થઈને ફના થઈ ગયેલા પાત્રોની ઉણપ નથી. જ્યારે આજે પ્રેમને નામે ખેલાતા નાટકોએ પ્રેમને બહુ વગોવ્યો છે. સાચો પ્રેમ તો એને કહેવાય જે જુદાઈ સહન ન કરી શકે. એકનું મરણ થયે બીજું પાત્ર તેના આઘાતમાં જ પ્રાણ તજી દે. સારસ-સારસીનો આવો દાખલો લખાયો છે. સમર્પણની વેદી ઉપર ઊભેલો પ્રેમ એ સાચો પ્રેમ કહેવાય.

વિલાસ રહિત, કામના રહિત અને ભોગ વિલાસથી પર ને કરુણાથી ભરપૂર પ્રેમ જ માનવીમાં ઉચ્ચ સંસ્કારોનું રોપણ કરે છે. આ પ્રેમ જ્યારે વ્યક્તિમાંથી સમષ્ટિમાં વ્યાપક બને છે ત્યારે પ્રાણીમાત્ર પ્રત્યે માનવીના હૈયામાં કરુણાના સ્રોત વહે છે.

કરુણા એટલે દયા. દયા એટલે ધર્મનું મૂળ અને પાપ એ અભિમાનનું મૂળ છે. માટે જ તુલસીદાસે કહ્યું છે કે:

*દયા ધર્મકા મૂલ હૈ, પાપ મૂલ અભિમાન;
તુલસી દયા ન છોડીએ, જબલગ ઘટમેં પ્રાન.*

તુલસીદાસ કહે છે કે દયા જ ધર્મના મૂળમાં સમાયેલી છે અને પાપનું મૂળ અભિમાનમાં સમાયેલું છે. માટે **શરીરમાં પ્રાણ બચ્યો હોય ત્યાં સુધી દયા છોડવી નહીં.** દયા શબ્દ ગુણવાચક છે અને જગતના પ્રત્યેક ધર્મનો એ ગુણધર્મ છે. કરુણા અને ધર્મ બંને એકબીજામાં સાપેક્ષ રહ્યા છે.

દયાનો સાદો અર્થ થાય છે કૃપા. દયાથી જેનું હૃદય

ધબકતું હોય તે જ દયાળુ છે. કરુણાનું સ્થાન હૃદયમાં છે અને એ હૃદયનો એક ગુણ છે.

પાંડુરંગ શાસ્ત્રી કહે છે કે, કોઈ ઉપર નિરપેક્ષ, નિરાકાંક્ષ પ્રેમ કરતી વખતે શરૂઆતમાં થોડી તકલીફ પડે છે. પછી તે સ્વભાવ થઈ જાય છે. દયામાં કરુણતા, આત્મીયતા અને કૃતિશીલતા આ ત્રણ વાતોનું મેળવણ છે. **દયા + આત્મીયતા + કૃતિશીલતા = કરુણા.** કૃતિશીલતા આવે ત્યારે કરુણાની શરૂઆત થાય છે.

કરુણા હંમેશાં બીજાઓ પર જ આવે છે. માણસને ક્યારેય પોતાની જાત પર દયા નથી આવતી. પારકા તરફની કરુણામાં કેવળ લુપ્ખાશ છે. એમાં આત્મીયતા નથી ભળતી.

ભગવાનની કૃપા મેળવવી હોય તો હૃદયને કરુણામય બનાવવું પડે. ભગવાનને આપણે ‘કૃપા નિધાન’ અને ‘કરુણાનિધિ’ પણ કહીએ છીએ કારણકે ભક્ત ઉપર તેની કૃપા છે, દયા છે. દયાનો ઊલટો શબ્દ ‘યાદ’ થાય છે. જીવનમાં જો હંમેશાં યાદ રાખવા જેવી કોઈ ચીજ હોય તો તે દયા છે.

*મંદિર - મસ્જિદ ભટકતે, કિસે મિલા ભગવાન?
સેવા કરુણા પ્યારસે, સ્વયમ્ બને ભગવાન.
ચિત્ત હમારા શુદ્ધ હો, સદ્ગુણસે ભર જાય;
કરુણા - મૈત્રી - પ્યારસે, મન માનસ લહેરાય.*

દયા, ધર્મ અને સત્યના અનેક વૃત્તાંતો આપણા ઈતિહાસમાં લખાયા છે. જેમાં શિબિ રાજાએ એક પંખીનો પ્રાણ બચાવવા માટે પોતાની જાંઘ કાપી હતી. સંત એકનાથે ગધેડા પર દયા કરી હતી. જડભરતે હરણીના બચ્ચાને ઉગાર્યું હતું. ભગવાન શ્રીકૃષ્ણએ સુદામા ઉપર, રામે સુગ્રીવ ઉપર, યમરાજાએ નચિકેત ઉપર દયાના ઝરણા વહાવ્યા હતા.

ભગવાન કહે છે કે, મારું પ્રેમમય રૂપ છે. તારી પાસે પ્રેમ કરવાનું શિક્ષણ છે? ભગવાન પરમાત્માનું પ્રેમમય રૂપ સાર્વજનિક તો નથી જ. હા, તેનું કરુણામય રૂપ સાર્વજનિક છે. તેને પામવું હોય તો જીવાત્મામાં કરુણામયતા આવવી જોઈએ.

*પુણ્ય બડા ઉપકાર હૈ, સબકે ઉપર ભાખ
જીવ દયા ચિત્ત રાખીએ, વેદપુરાણ હૈ શાખ.*

*C/o. “સંસ્કૃતિ દર્શન” કાર્યાલય,
રતનપરા શેરી નં.-૧, નીલકંઠ બંગલાની સામે,
બાગ દરવાજા, માણવદેર-૩૬૨ ૬૩.૦ (જિ. જુનાગઢ)
મો. ૯૭૩૫૯૦૨૪૨૪*

શૈક્ષણિક સંકુલો અથવા ધર્મસ્થાનો

જે દેશના ધર્મસ્થાનો તેના શૈક્ષણિક સંકુલો કરતા વૈભવી અને અત્યાધુનિક બનવા લાગે તો સમજવું કે પ્રજા અંધકાર તરફ અને તે દેશ અધોગતિ તરફ આગળ વધી રહ્યો છે.

આરોગ્ય

**“મારો સ્વજન થોડા સમયથી બહુ જ બોલે છે,
ના પાડવા છતાં અટકતો જ નથી” - (૫) : સારવાર - ૩**

ડૉ. મહિલાલ ગડા
(મનોચિકિત્સક)

ડૉ. દીપ્તિ શાહ (ગડા)
(મનોચિકિત્સક તથા
બાળ મનોચિકિત્સક)

પાછલા લેખમાં આપણે જાણ્યું કે ઉન્માદ મેનિયાની બીમારીની આધુનિક સારવારમાં (૧) મેનિક પ્રતિરોધક દવાઓ તથા (૨) મનોવિશ્લેષણ / કાઉન્સેલિંગ વિશે ઉંડાણમાં માહિતી મેળવી.

આ લેખમાં સારવારના ત્રીજા ઘટક કુટુંબીજનો તથા સ્વજનોનો સમજણપૂર્વકના સાથ સહકાર વિશે મનોવૈજ્ઞાનિક માહિતી મેળવીએ.

૩. કુટુંબીજનો તથા સ્વજનોનો સમજણપૂર્વકનો સાથ સહકાર :

આપણી ભારતીય સંસ્કૃતિમાં વ્યક્તિના વ્યક્તિત્વ તથા વલણમાં સ્વજનો, કુટુંબીજનો તથા સમાજ મહત્વનો ભાગ ભજવે છે. મનના કાર્યો (વિચારો, લાગણી, વાણી, વર્તણૂક) પર ઉપરોક્ત પરિબળની અસર થાય છે. ‘મારા પપ્પાને નહીં ગમે’, ‘મારી મમ્મી આનાથી વિરુદ્ધ છે’, ‘મારા કાકા નારાજ થશે’, ‘સમાજમાં મારું નામ બરાબ થશે’, ‘લોકોને શું લાગશે?’ વગેરે વલણને લીધે વ્યક્તિ પોતાનામાં ફેરફારો કરે છે.

માનસિક બીમારીમાં પણ ઉપરોક્ત પરિબળો મહત્વનો ભાગ ભજવે છે. નકારાત્મક વલણ બીમારી વધારે છે. સકારાત્મક વલણ સારવારમાં ટોનિકનું કામ કરે છે. નીચેનો કેસ આ મુદ્દો સ્પષ્ટ કરે છે.

● કેસ સ્ટડી :

૪૨ વર્ષની અંકિતાને મેનિયાની બીમારી થયેલ. લેખકને કન્સલ્ટ કર્યા હતા. પ્રારંભિક તબક્કાની સારવારમાં મેનિક પ્રતિકારક દવાઓની સારવારથી રોગના લક્ષણો કાબૂમાં આવ્યા હતા.

દ્વિતીય તબક્કાની સારવારમાં ઊંડાણમાં જતાં જણાયું કે અંકિતા સંયુક્ત કુટુંબમાં રહેતી હતી જ્યાં એના કાકાજી સસરા મુખ્ય હતા અને બધી બાબતોમાં નિર્ણયો કરતા હતા. અંકિતાની ઈચ્છા હતી કે એનો દીકરો ઉચ્ચ અભ્યાસ માટે પરદેશ જાય. દીકરો ભણવામાં હોંશિયાર હતો, કુટુંબ પૈસે ટકે સુખી હતું. કાકાજીની ઈચ્છા ન હતી. એમના નજીકના કુટુંબમાંથી એક

દીકરો પરદેશ ઉચ્ચ અભ્યાસ માટે ગયેલ પણ ત્યાં નકારાત્મક પ્રસંગ બનેલ.

અંકિતાની તબિયતમાં આગળનો સુધારો થતો ન હતો. અંકિતાના પતિ જોડે કાઉન્સેલિંગ કર્યું. કાકાજી જોડે પણ કાઉન્સેલિંગ કર્યું. કાકાજીએ સકારાત્મક વલણ અપનાવ્યું. દીકરાને ઉચ્ચ અભ્યાસ માટે પરદેશ મોકલ્યો.

અંકિતાની તબિયતમાં નોંધપાત્ર સુધારો થયો. દવાની માત્રા ઘટાડી શકાઈ.

● સ્વજનોનું વલણ :

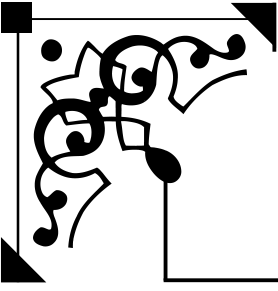
જે વ્યક્તિ મેનિયાની બીમારીની શિકાર બનેલ છે તેના કુટુંબીજનો તથા સ્વજનોએ દર્દી જોડે ખૂબ જ સહાનુભૂતિપૂર્વક સમજવાની કોશિશ કરવી જોઈએ. દર્દીના ગમા, અણગમા અને અપેક્ષાઓને ધ્યાનમાં રાખી એ પ્રમાણેની વર્તણૂક તથા વલણ અપનાવવા જોઈએ. વાણી તથા વર્તણૂકમાં સંયમ કેળવવો જોઈએ. દર્દીને સ્વજનોની તથા કુટુંબીજનોની માનસિક હૂંફ મળવી જોઈએ. સ્વજનોએ સમજણપૂર્વકના યોગ્ય પ્રયત્નો કરવા જોઈએ.

મેનિયાની બીમારીના દર્દી પ્રત્યેનું નકારાત્મક વલણ (કેસ સ્ટડી) તથા કટુવચનો મેનિયાની બીમારીમાં વધારો કરે છે. ‘દર્દી ઢોંગ કરે છે’, ‘નાટક કરે છે’, ‘કામ કરવું નથી’, ‘જવાબદારી લેવી નથી’, ‘બહાર ફરવું છે’, ‘પૈસા કમાવા નથી’ વગેરે. આ બધા દર્દી માટે કટુવચનો છે. આ મેનિયાની બીમારીના લક્ષણો છે. દર્દીનો આ લક્ષણો પર કાબૂ નથી. મગજના જ્ઞાનતંતુઓમાં થયેલા કેમિકલ (ન્યુરોટ્રાન્સમિટર્સ) ફેરફારોને લીધે છે.

કુટુંબીજનોના મનમાં શું છે એના કરતાં દર્દી કુટુંબીજનોનું વર્તન તથા વાણીનું કેવું અર્થઘટન કરે છે એ મહત્વનું છે.

જેમ ડાયાબિટીસના દર્દીને મીઠાઈ આપવાથી બીમારીમાં વધારો થાય છે તેમ મેનિયાની બીમારીથી પીડાતા દર્દી પ્રત્યે નકારાત્મક વલણ નુકસાન કરે છે, બીમારીમાં વધારો કરે છે તથા સારવારમાં અવરોધ સર્જે છે. કુટુંબીજનોએ સમજણપૂર્વકના સકારાત્મક પ્રયત્નો કરવા જોઈએ જેથી દર્દી હકારાત્મક અર્થઘટન કરે.

(અનુસંધાન : જુઓ પાના નં.-૩૬ ઉપર)

સંસ્થા વિશેષ

ધસુની સેવા અને મહાવીરની કરુણા વરસાવતો
બિલીમોરાનો મહાવીર વૃધ્ધાશ્રમ

કિરણ ચાંપાનેરી 'સેતુ'
ફીલાન્સ પત્રકાર

આપણાં ઋષિમુનિઓએ વર્ષોની તપશ્ચર્યા અને મંથનમાંથી સુચારુ સમાજ વ્યવસ્થા માટે માનવ જીવનને બ્રહ્મચર્યાશ્રમ, ગૃહસ્થાશ્રમ, વાનપ્રસ્થાશ્રમ અને સંન્યાસાશ્રમ - એમ ચાર તબક્કામાં વિભાજિત કરેલ. પચાસ-સાઠ વર્ષે સંસાર જીવનની સઘળી જવાબદારીઓમાંથી નિવૃત્ત થઈ વાનપ્રસ્થાશ્રમ સ્વીકારવો અને કુદરતના સાંનિધ્યમાં વાનપ્રસ્થાશ્રમમાં અને પછીનું જીવન સંન્યાસાશ્રમમાં પ્રભુમય બનીને શાંતિમય જીવન વ્યતીત કરવાની સુવ્યવસ્થા આ ચાર આશ્રમ વ્યવસ્થાથી આપેલી. સમયાંતરે તે વિચારધારા અને વ્યવસ્થા લુપ્ત થતી ચાલી અને સાવ વિસરાર્ઠ ગઈ. જેના પરિણામે આજે સમાજજીવન કલુષિત અને કંકાશમય બનતું જાય છે. આજે સમાજની સ્થિતિનું ચિત્ર નીચેની કાવ્ય પંક્તિમાં વ્યક્ત થાય છે :

માબાપ મને ખૂંચે, મને જન્મ દીધો જેણે,
મારા પાલન પોષણમાં, ઘણો ભોગ દીધો જેણે,
તેની વૃધ્ધાવસ્થામાં મારું ઘર છોડાવું છું....

સાંપ્રતકાળે સમગ્ર સમાજની આવી વરવી તાસીર સ્થિતિમાંથી આજે વૃધ્ધાશ્રમો અસ્તિત્વમાં આવી રહ્યા છે. માતા-પિતાએ લાલનપાલન કરી કપરા સંજોગોમાંયે પેટે પાટા બાંધી સંતાનોને પાળીપોષી મોટા કર્યા હોય, સંતાનોને નોકરીધંધે વળગાડી ઠરીઠામ કર્યા હોય. માતા-પિતા વૃધ્ધાવસ્થાએ પહોંચ્યા હોય ત્યારે તેમને પ્રેમ-હુંફની, આત્મીય આવકારની જરૂર પડે છે. ત્યારે ઉત્તરાવસ્થાએ સંતાનો તરફથી વડીલોને જાકારો મળે છે. ત્યારે તેમનું જીવન દોહ્યલું બની જાય છે. વડીલોના પગલા લાચારીથી નાછુટકે વૃધ્ધાશ્રમના દરવાજા તરફ વળે છે. સારા અને શિષ્ટ સમાજમાં વૃધ્ધાશ્રમો આવકાર્ય તો નથી જ અને સાંપ્રતકાળે વૃધ્ધાશ્રમોની સંખ્યા ચિંતાજનક રીતે વધતી જાય છે ત્યારે ઋષિમુનિઓની ચાર આશ્રમ વ્યવસ્થા યાદ આવે...

દક્ષિણ ગુજરાતના બિલીમોરા નજીક અમલસાડના એક વ્યક્તિને સમાજ જીવનની આ વિષમતા જોઈને વૃધ્ધાશ્રમ શરૂ કરવાનો વિચાર આવ્યો. આ વિચારને અમલમાં મૂકતા પહેલા તેમણે ગુજરાત અને મુંબઈના પોણોસો જેટલા વૃધ્ધાશ્રમોની રૂબરૂ મુલાકાત લઈ અભ્યાસ કર્યો. તે પછી તેમણે ગુજરાતી

અખબારમાં જાહેરાત પ્રસિધ્ધ કરાવી કે અમલસાડ પાસે તલોધમાં મહાવીર વૃધ્ધાશ્રમ શરૂ કરીએ છીએ. જેઓ સાવ નિરાધાર છે, ફી ન આપી શકે તેવાઓને આશરો આપવામાં આવશે. આ જાહેરાતના પ્રતિભાવમાં મુંબઈ, કચ્છ, મુરુગામ, સંજાણ અને ગુજરાતભરમાંથી દોઢસો જેટલી અરજીઓનો ઢગલો થયેલો. આ છે આપણા ઋગ્ણ સમાજની વાસ્તવિકતા અને એ આવેલ પત્રો - અરજીઓમાં વ્યક્ત થયેલી વેદનાના બે ત્રણ નમૂના જોઈએ....

પ્રતિ, સંચાલકશ્રી....

મેં આપની સંસ્થામાં ટપાલ લખેલી. જેમાં જણાવેલું કે મારા પૂજ્ય પિતાશ્રીને દાખલ કરવાનો વિચાર છે. તેમની ઉંમર ૮૯ વર્ષની છે તથા શારીરિક રીતે તંદુરસ્ત છે, હરીફરી શકે છે. માટે તમો આપની સંસ્થામાં એમને દાખલ કરવા કૃપા કરશો. દાખલ કરવાનું કારણ ઘરમાં એમનું ધ્યાન રાખી શકે એવું કોઈ નથી. અમો પોતે પણ તબિયતથી લાચાર છીએ...

...મારી ઉંમર ૮૫ વર્ષની છે. ઉચ્ચ જ્ઞાતિનો છું. બે દીકરા છે પણ તે જુદા રહે છે. તેમને મેં બધું સોંપી દીધું છે. છતાં મને ત્રાસ આપે છે. એક દીકરી છે, તે ત્યક્તા છે. તેનો બારસોએક રૂપિયા પગાર છે. તેમાં અમારા ત્રણ જણનું માંડ પૂરું થાય છે. તેમાં બીમારી આવે તો ખૂબ મૂંઝવણ થાય. હું અમીર અને ઊંચા કુટુંબનો ગિરાસદાર હોવાથી કોઈ પાસે લાંબો હાથેય કરી શકતો નથી. જેથી અતિ દુ:ખી છીએ. તેથી મારો એકનો હાથ આપ પકડશો તો મને જીવનદાન આપ્યું માનીશ કારણકે મારી દીકરીને એકનો ભાર તો ઓછો થાય. ક્યારેક થાય છે કે આપઘાત લઉં... જેથી દીકરી અને મા બંને રહે અને પોતાનું પૂરું કરી શકે. હું કશી ફી ભરી શકું તેમ નથી. તમારે ત્યાં આશરો આપશો તો ત્રણ જીવ ઉગારવાનું પુણ્ય તમને મળશે.

હું આ દુનિયામાં એકલો છું. ઉંમર ૭૨ વરસ છે. આવક

અને ઘરની સગવડ નથી. તો આપના વૃધ્ધાશ્રમમાં મારાથી બને તેટલું કામ પણ કરીશ.

★

હું ૭૮ વર્ષની વિધવા છું. મારે સંતાન નથી. ઉંમરના પ્રમાણમાં તંદુરસ્તી ઠીકઠીક સારી છે. હા, હું ચાલી શકતી નથી. પુરશીનો સહારો લઈ રૂમમાં ચાલુ છું. આપનો પત્ર આવ્યેથી હું મારા ભાઈ સાથે આવીશ. આપ જે રૂપિયા લેતા હશો તે આપીશ...

★

અમલસાડના ઘડિયાળના વેપારી માધવલાલ પુરોહિત કે જેમણે અખબારમાં જાહેરાત આપીને બિલીમોરામાં વિશ્રામગૃહથી આગળ જતા મુખ્ય રસ્તા પર જ ત્રણ માળના જૂનાપુરાણા ઘરમાં મહાવીર વૃધ્ધાશ્રમ શરૂ કરેલ, તેમના પર આવેલ દર્દભર્યા આવા તો અનેક પત્રો છે. મહાવીર કલ્યાણ અને વિકાસ ટ્રસ્ટના નેજા હેઠળ મહાવીર વૃધ્ધાશ્રમ છેલ્લા બાર વર્ષથી ગરીબ, નિરાધાર, વિધવા, અંધ, અપંગ, બહેરામુંગા અને અશક્તોને આશ્રય આપી સેવાસુશ્રુષા કરે છે. ઉંમરલાયક, ચાલવાની તકલીફવાળા જૈન સાધુ-સાધ્વીજીઓને વિહાર કરવામાં તકલીફ પડતી હોય છે. આવા સાધુ-સંતોની સેવામાં રહેતા સેવકો, ઠેલણગાડી - સાઈકલ ચલાવતા સેવકો પૈસાની રક્ષક કરી રસ્તે રક્ષણ મૂકી ચાલ્યા જાય છે. આવા સાધુ-સંતોની સેવાનો લાભ લેવાની પણ માધવલાલ પુરોહિતની ઈચ્છા છે. જૈન સાધુ-સાધ્વીની વાત નીકળી છે ત્યારે આ વૃધ્ધાશ્રમમાં આઠેક વર્ષ પહેલા સુશ્રુષા પામેલ પૂજ્ય સમ્યંકર રત્નાજી સાધ્વીજીનું સ્મરણ થાય છે. જૈન સમાજના દેરાવાસી સંપ્રદાયમાં ત્રીસ વર્ષ સાધ્વી જીવન જીવ્યા એવા આ સાધ્વીજીને સુરતથી ભરૂચ જતાં વિહાર દરમિયાન મારઝુડ કરી ત્યજ દેવામાં આવેલ. આ ઘટનાથી તેઓને માનસિક આઘાત લાગેલો અને નવસારી સંઘના જૈન શ્રેષ્ઠીઓ તેમને મહાવીર વૃધ્ધાશ્રમમાં મૂકી ગયેલ.

પીવાના પાણીનો પ્રશ્ન આજકાલ વિકટ બન્યો છે ત્યારે વૃધ્ધાશ્રમની સેવાકીય પ્રવૃત્તિની સાથોસાથ આર.ઓ. પ્લાન્ટ વસાવી મિનરલ વોટર રાહત દરે વિતરણ કરવામાં આવે છે. વૃધ્ધો અને વિધવા બહેનોને વિનામૂલ્યે મિનરલ વોટર બોટલ તેમના ઘરે પહોંચતી કરવામાં આવે છે.

મહાવીર કલ્યાણ અને વિકાસ ટ્રસ્ટના નેજા હેઠળ બિલીમોરામાં ચાલતા મહાવીર વૃધ્ધાશ્રમમાં કોઈપણ જાતના ભેદભાવ વગર નિરાધાર વડીલોને એમાંય જેમની પાસે કંઈ જ ન હોય તેવા અસહાય વૃધ્ધને પ્રથમ પસંદગી અપાય છે. વિધવા બહેનોને પણ આશરો આપવામાં આવે છે. જે મકાનમાં

વૃધ્ધાશ્રમ શરૂ થયેલ તે જર્જરીત થઈ ગયું હોવાથી તેની પાસેનું બે માળવાળું મકાન ટ્રસ્ટે ખરીદી, તેમાં વૃધ્ધાશ્રમની સેવાકીય પ્રવૃત્તિ ચાલે છે. આ નવા મકાનમાં પ્રથમ માળે શબરીધામમાં બહેનો અને સુદામાધામમાં રહેતા ભાઈઓને મળીએ તો વેદનાભરી વાતો સાંભળવા મળે. હાલનું આ મકાન પણ વૃધ્ધોને થોડુંક અગવડતાભર્યું છે. તેમાં સુવિધા બરાબર અપાતી નથી. માધવભાઈની ઈચ્છા તો એક એકર જમીન વેચાણ લઈ હવાઉજાસવાળા અને મોકળાશવાળા વૃધ્ધાશ્રમ નિર્માણ કરવાની છે. 'માનવ સેવા એ જ પ્રભુ સેવા'ના ધ્યેયથી કાર્યરત આ સંસ્થાને અને માધવલાલ પુરોહિતની મહેચ્છા પ્રભુ પૂર્ણ કરે તેવી શુભભાવના અને પ્રાર્થના...

૧૦૪/૧૮૪૨, કૃષ્ણનગર સોસાયટી,
સૈવપુર બોધા, અમદાવાદ-૩૮૨ ૩૪૬.
મો. ૯૬૬૨૮ ૩૩૨૬૮

સમયની પાસે એટલો સમય ક્યાં છે કે
જે આપણને બીજી વખત સમય આપી શકે.

‘મારો સ્વજન થોડા સમયથી બહુ જ બોલે છે’

(અનુસંધાન : પાના નં.-૩૪ ઉપરથી ચાલુ)

● સારાંશ :

મેનિયાની બીમારીમાં વ્યક્તિ પોતાના સ્વભાવ કે વ્યક્તિત્વ કરતાં : (૧) વધારે બોલે છે, (૨) વધારે પડતો આત્મવિશ્વાસ ધરાવે છે, (૩) ઊંઘ ઓછી થાય છે, (૪) સ્ફુર્તિ વધારે રહેતી હોય છે, (૫) માનસિક તથા શારીરિક ઉર્જા વધી જાય છે, થાક લાગતો નથી. (૬) બહાર ફરવાનું વધી જાય છે, (૭) પૈસા ખર્ચ કરવાનું, ખરીદી કરવાનું વધી જાય છે.

ઉપરોક્ત લક્ષણો મગજમાં આવેલ મનના અવયવોના જ્ઞાનતંતુઓમાં થયેલા રાસાયણિક (ન્યુરોટ્રાન્સમિટર્સના) ફેરફારોને લીધે થાય છે. દર્દીનો આ બધા પર કાબૂ હોતો નથી.

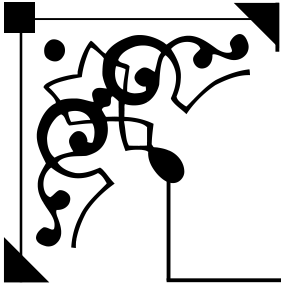
દર્દી નાટક નથી કરતો, જાણીભૂમીને નથી કરતો. ઉપરોક્ત લક્ષણો એક બીમારીને લીધે છે એ સમજવાની જરૂર છે.

મેનિયાની બીમારીની સારવારના (૧) મેનિયા પ્રતિરોધક દવાઓ, (૨) મનોવિશ્લેષણ તથા કાઉન્સેલિંગ અને (૩) કુટુંબીજનોનો તથા સ્વજનોનો સમજણપૂર્વકના સાથ સહકાર મુખ્ય ઘટકો છે.

યોગ્ય, સમયસરનું નિદાન તથા યોગ્ય સારવાર દ્વારા મેનિયાની બીમારીથી પીડાતા દર્દીઓ યોગ્ય ગુણવત્તાભર્યું જીવન જીવી શકે છે.

E-mail : drmanilalgada@yahoo.com,

E-mail : diptishah999@yahoo.co.in

વાર્તા

અણમોલ ભેટ

સુજિતા એ. શાહ

કેપ્ટન વિક્રમસિંઘ તેમની પત્ની અને સંતાનો સાથે ડ્રોઈંગ રૂમમાં મૂકેલા તેમના ટી.વી.ના બીગ સ્ક્રીન ઉપર આવી રહેલી સિરિઅલ જોઈ રહ્યા હતા. આ સિરિઅલના કેટલાક એપિસોડ તેઓ જોઈ ચૂક્યા હતા. આમ તો ટી.વી.માં આવતી સિરિઅલો જોવાનો તેમને બહુ શોખ ન હતો પરંતુ કોણ જાણે કેમ આ સિરિઅલે તેમને જાણે કે પકડી રાખ્યા હતા. તેઓ એક પણ એપિસોડ મિસ કરતા ન હતા.

જેમ જેમ સિરિઅલની વાર્તા આગળ વધતી જતી હતી, તેમ તેમ જાણે કે તેમને એમ જ લાગતું હતું કે એમના જીવનની વાત આમાં વણાઈ ગઈ ન હોય?

સિરિઅલની વાર્તામાં આવતો નાયક યશવીરસિંઘ આર્મિ ઓફિસર હોય છે અને તેને તેના પરિવારને છોડીને કેટલાય વખત સુધી સરહદ પર રહેવું પડતું હોય છે. તેના પરિવારમાં તેના માતા-પિતા તેમજ એક નાની બહેન રાધા હોય છે. જે તેની બહુ જ લાડકી હોય છે અને તે એને ખૂબ પ્રેમ કરતો હોય છે. યશવીરસિંઘના પિતા પણ રીટાયર્ડ આર્મિ ઓફિસર હોય છે અને તેમણે તેમના પુત્ર યશવીરસિંઘને પણ ફોજમાં જ ભરતી કરાવ્યો હતો. આથી ઘરમાં પણ મિલિટરી શાસન ચાલતું હતું. બધું જ શિસ્તબધ્ધ અને ટાઈમસર જ થવું જોઈએ તેવો ઘરમાં માહોલ હતો.

સિરિઅલ જોતાં જોતાં વિક્રમસિંઘ વિચારતા હતા કે મારા ઘરમાં પણ જ્યારે બા-બાપુજી અને નાની બહેન હતા અને હું ફોજમાં ભરતી થયો હતો ત્યારે અમારા ઘરમાં પણ આવો જ માહોલ હતો. સિરિઅલમાં જાણે કે મારા ઘરની તસવીર જ રજૂ થતી હોય એવું લાગે છે.

વિક્રમસિંઘને યાદ આવી ગયા એ દિવસો... જ્યારે એ કેટલાય દિવસ સરહદ ઉપર રહીને પાછો ઘરે ફરતો ત્યારે બા-બાપુજી અને તેની નાની બહેન કેટલી આતુરતાથી એની રાહ જોતા હતા. તેને જોઈને તો રાજના રેડ થઈ જતા હતા. બા તેને ભાવતી બધી વાનગીઓ બનાવવામાં લાગી જતી. બાપુજી તેની પાસે બેસીને વાતો કરતા ધરાતા જ ન હતા અને નાની બહેન આશા તો જાણે હરબઘેલી થઈ જતી. ભાઈ પાસેથી ખસતી જ ન હતી. જાણે ભાઈને પાછો જવા જ ન

દેવો હોય એમ એને વળગી રહેતી. વિક્રમસિંઘ પણ આશાને ખૂબ પ્રેમ કરતો હતો. તે તેની નાની વહાલી લાડકી બહેન હતી. બંને ભાઈ-બહેન વચ્ચે અતૂટ પ્રેમ હતો.

વિક્રમસિંઘ ઘરે આવે ત્યારે જ એ લોકો રક્ષાબંધન મનાવતા હતા. એ દિવસ જ એમના માટે રક્ષા બંધનનો તહેવાર બની જતો. આમ તો આશા રક્ષાબંધનના દિવસે અચૂક એના ભાઈને રાખડી મોકલતી હતી પરંતુ રૂબરૂ મળે ત્યારે રાખડી પ્રત્યક્ષ ભાઈના હાથ ઉપર બાંધવામાં એને એક અનોખો આનંદ મળતો હતો અને પછી ભેટ માટે જીદ પણ કરતી હતી. ત્યારે વિક્રમસિંઘ એને કહેતો, અત્યારે મારી પાસે આપવા માટે બહુ મોંઘી ભેટ તો નથી પરંતુ એક દિવસ એવો આવશે ત્યારે હું મારી બહેન માટે કોઈ ભાઈએ નહીં આપી હોય એવી ભેટ લઈ આવીશ. દુનિયાની બધી જ ખુશીઓ તને આપીશ. **ત્યારે આશા પણ લાગણીભર્યા અવાજે કહેતી કે મારા માટે તો તું જ સૌથી મોટી ભેટ છે.** મારા માટે બીજી બધી મોંઘી ભેટ સોગાદોનું કંઈ મૂલ્ય નથી. મારો ભાઈ સલામત રહે એમાં મારી બધી જ ભેટ આવી ગઈ. **ભાઈ ગમે તેવો ગરીબ હોય પણ બહેન માટે તો એ કંચન જ છે.** અને આમ, બંને ભાઈ-બહેન એકબીજાને ભેટીને એકબીજા પર ખૂબ પ્રેમ વરસાવતા...

થોડાક જ વખતમાં વિક્રમસિંઘ માટે સારી છોકરીઓના માંગા આવવા લાગ્યા હતા. એમાંથી માતા-પિતાના પસંદની એક સારા ઘરની છોકરી દક્ષા સાથે વિક્રમસિંઘના લગ્ન નક્કી થઈ ગયા. થોડા જ વખતમાં દક્ષા એમના ઘરની વહુ બનીને તેમના ઘરમાં આવી ગઈ. આશાને હતું કે ભાભીના રૂપમાં તેને એક સહેલી મળી જશે પરંતુ આશાની એ આશા ઠગારી નીવડી. દક્ષાનો સ્વભાવ થોડો સ્વાર્થી હતો. એ સાસુ અને નણંદને મા અને બહેન તરીકે જોવાને બદલે તેમના માટે એક પૂર્વગ્રહ લઈને આવી હતી. જ્યારે વિક્રમસિંઘ રજાઓમાં ઘેર આવતો ત્યારે દક્ષા તેના પતિ પર તેનો જ અધિકાર છે એવું વર્તન કરતી. આશાને પણ જાણે પોતાનો ભાઈ પહેલા જેવો વહાલ વરસાવતો લાગતો નહીં. દક્ષાના આવ્યા પછી તેના પ્રેમમાં ઓટ આવી ગઈ હોય તેવું લાગતું. અને એ સાચું

પણ હતું. કારણકે દક્ષા વિક્રમસિંઘ પાસે હંમેશાં તેની માતા અને બહેન વિશે સાચું-ખોટું ભરાવીને તેમના વિરુદ્ધ ભડકાવતી હતી. વિક્રમસિંઘને પણ દક્ષાની વાત જ સાચી લાગતી હતી. ધીમે ધીમે ભાઈ-બહેનમાં અંતર આવી ગયું હતું. થોડા વખતમાં આશાના પણ લગ્ન લેવાઈ ગયા અને એ લગ્ન કરીને બીજા શહેરમાં ચાલી ગઈ.

બહેન ચાલી પોતાને સાસરે, મૂકી મા-બાપને ભાઈના આશરે.

ભાઈ-બહેન વચ્ચે ક્યારેક ક્યારેક ફોનથી વાત થતી રહેતી. ક્યારેક વિક્રમસિંઘ રજાઓમાં ઘરે આવ્યો હોય ત્યારે આશા ભાઈને મળવા દોડી આવતી પરંતુ ભાભીનું ઉખાવિહીન વર્તન જોઈને તે ઠંડી પડી જતી. પછી તો ધીમે ધીમે તેણે ભાઈને મળવા જવાનું બંધ કરી દીધું. ઈચ્છા થાય ત્યારે ફોનથી વાત કરી લેતી. વિક્રમસિંઘ પણ હવે તેના સંસારમાં ડૂબી ગયો હતો. તેની પત્ની અને તેના બાળકોને લઈને તે બીજા શહેરમાં તેને ફાળવવામાં આવેલા મિલિટરી કેમ્પસમાં આવેલા મકાનમાં રહેતો હતો. તેના માતા-પિતા ગામડાંમાં જ રહેતા હતા.

ધીમે ધીમે ભાઈ-બહેન વચ્ચેનો વાતચીતનો વ્યવહાર પણ ઓછો થતો ગયો. કોઈવાર ફોનથી વાત કરીને રાજીપુશીના સમાચાર પૂછી લેતો અને આશા પણ વધારે કંઈ ન જણાવતા, પોતે ખુશ છે એમ કહીને વાત આટોપતી. **પરંતુ રક્ષાબંધનના દિવસે તેની રાખડી અચૂક તેના ભાઈ સુધી પહોંચી જતી** અને સામે વિક્રમસિંઘ પણ પોતાની ફરજ સમજીને ઔપચારિકતાની જેમ તેના નામે મનીઓર્ડર કરી દેતો.

સિરિઅલની વાર્તા પણ તેના જીવનના વળાંકોની જેમ જ આગળ વધી રહી હતી. સિરિઅલના નાયક યશવીરસિંઘની બહેન રાધાના લગ્ન જે ઘરમાં થયા હતા ત્યાંની પરિસ્થિતિ બહુ સારી ન હતી. પરંતુ તે વિશે રાધાએ ક્યારેય પણ પોતાના ભાઈને જાણ થવા દીધી ન હતી. એ જ્યારે પણ ભાઈ સાથે વાત કરતી ત્યારે પોતે ખૂબ ખુશ છે એવી રીતે જ વાત કરતી. એકવાર યશવીરસિંઘને તેની બહેનના શહેરમાં કંઈક કામ અંગે જવાનું થયું અને તે તેની બહેનને સરપ્રાઈઝ આપવા માટે તેના ઘર પહોંચી ગયો. પણ ત્યાં પહોંચીને તેને જ મોટું સરપ્રાઈઝ મળી ગયું. તેની સદા હસતી બહેનના ઘરમાંથી તેના રડવાનો અવાજ આવી રહ્યો હતો. એ સાથે બીજા બે-ચાર અવાજો પણ સંભળાતા હતા. જેમાંથી એક અવાજ ખૂબ મોટેથી આવી રહ્યો હતો. ‘તમે હમણાં ને હમણાં આ ઘર ખાલી કરીને જતા રહો. ભાડું ભરવાની હેસિયત નથી તો શા માટે ઘર ભાડે રાખો છો? અને ત્રણ મહિનાથી તમે ભાડું નથી આપ્યું. હું હવે કેટલો વખત રાહ જોઉં? ઘર ખાલી કરી આપો,

નહીં તો હું તમારો સામાન ઉઠાવીને બહાર ફેંકાવી દઈશ.’ સાથે સાથે તેના બહેન-બનેવીનો અવાજ પણ સંભળાઈ રહ્યો હતો કે, ‘અમને એક મહિનાની મહોલત વધારે આપો, અમે ગમે તેમ કરીને તમારું ભાડું ચૂકવી આપીશું. અત્યારે અમારી પાસે કશું જ નથી. દાગીના પણ બધા વેચાઈ ગયા છે પણ ધંધાની ખોટ સરભર થતી જ નથી. અમે નાના બે બાળકોને લઈને ક્યાં જઈશું? મહેરબાની કરીને અમારા પર દયા કરો.’

પરંતુ મકાન માલિક આજે કોઈ વાત સંભળવા તૈયાર જ ન હતા. તે તેમની જીદ પર અડેલા જ હતા. યશવીરસિંઘના કાનમાં આ શબ્દો સીસુ બનીને ઉતરતા હતા. તેનું કલેજું કપાઈ રહ્યું હતું. **પોતાની બહેન આટલી બધી તકલીફમાં હતી અને તેને જાણ સુધમાં ન હતી?** એ પોતે તો ખૂબ જ ખુશહાલ જિંદગી જીવી રહ્યો હતો અને તેની બહેન આટલી બધી દુઃખી હતી? તેને પોતાની જાત પર શરમ આવવા લાગી. તે તરત જ ઘરમાં અંદર ગયો અને મકાન માલિકને કેટલું ભાડું ચૂકવવાનું છે એમ પૂછીને બધા પૈસા ચૂકવે કરી આપ્યા.

વિક્રમસિંઘ ધ્યાનથી સિરિઅલ જોઈ રહ્યા હતા. તેમના ચહેરા પર કેટલાય ભાવ આવીને જતા રહ્યા.

સિરિઅલમાં યશવીરસિંઘ પોતાની બહેનને ગળે લગાડીને ખૂબ રડ્યો હતો અને ઠપકો પણ આપ્યો હતો કે આટલી બધી તકલીફ હોવા છતાં તેં મને જણાવ્યું સુધમાં નહીં? મને આટલો બધો પારકો ગણ્યો? હવે તારા દુઃખના દિવસ પૂરા થયા બહેન, તારો ભાઈ તારી પાસે આવી ગયો છે.

‘ભાઈ-બહેન આમ જુઓ તો નભના તારા જેટલા દૂર હોય છે પણ આમ જુઓ તો એકબીજાના લોચન જેટલા નજીક પણ હોય છે.’

અચાનક જ વિક્રમસિંઘના મનમાં ઝબકારો થયો. શું મારી બહેન પણ આવી કોઈ તકલીફમાં હશે? કદાચ એ પણ મારાથી કંઈ છૂપાવતી તો નહીં હોય ને? મારે પણ આવી જ રીતે અચાનક જ જઈને મારી બહેનની ભાળ લેવી જોઈએ.

અને મનોમન નક્કી કરીને બીજા દિવસે સવારે તેની પત્ની દક્ષાને પોતે અગત્યના કામથી બહારગામ જાય છે એમ જણાવીને નીકળી ગયો. રક્ષાબંધનનો તહેવાર હજી થોડા વખત પૂર્વે જ ગયો હતો. ત્યારે એણે રાબેતા મુજબ મનીઓર્ડર કરી દીધું હતું પરંતુ તેને થયું કે હવે હું રૂબરૂ જ જાઉં છું તો બહેન માટે કંઈક ભેટ લેતો જાઉં. થોડીવાર વિચાર કર્યા પછી તેને યાદ આવ્યું કે તેની બહેનને ગરબાનો ખૂબ શોખ હતો. દર નવરાત્રી પર એ નવ દિવસના જુદા જુદા ચણિયાઓની લેતી હતી. એણે વિચાર્યું કે હું એના માટે રંગબેરંગી ચણિયાઓની જ લઈ જાઉં. આમ પણ નવરાત્રી આવી જ રહી છે તો એ

ખુશ થઈ જશે. તેણે ચણિયાચોળીની સાથે સાથે સાડી, મેચિંગ આભૂષણ, મીઠાઈના બોક્ષ, ડ્રાયફ્રુટના બોક્ષ વગેરે ઘણી ભેટ સોગાદો લીધી. આમ પણ એ કેટલા બધા વર્ષો પછી બહેનના ઘેર જઈ રહ્યો હતો. એટલે એને એમ થતું હતું કે બહેન માટે બજારમાં મળતી તમામ ચીજવસ્તુઓ લઈ જાઉં... એ એટલો બધો ઉત્સુક હતો કે એને ખુશીમાં એ પણ યાદ ન રહ્યું કે એની બહેન હવે કોઈના ઘરની પુત્રવધૂ છે. ગરબા રમવા હવે નવરાત્રીમાં જવાનો તેને ટાઈમ પણ રહેતો હશે કે કેમ? એ તો એની બહેનને મળવાની ખુશીમાં મસ્ત હતો. એને હતું કે સિરિઅલમાં જે રીતે બતાવે છે એવો કોઈ આંચકો એને નહીં મળે. આવું બધું તો ટી.વી.માં જ બતાવે. સાચી જિંદગીમાં કંઈ આવું ના હોય. મારી બહેન તો ખૂબ ખુશ હશે. અને હું ત્યાં અચાનક જઈશ તો મને જોઈને ગાંડીઘેલી થઈ જશે. આ એક ખૂબ જ સરસ સરપ્રાઈઝ રહેશે એના માટે...

એ જ્યારે તેની બહેનના ઘેર પહોંચ્યો ત્યારે ઘરમાં ફક્ત તેમને ત્યાં કામ કરતા ભોલાભાઈ જ હતા. તેણે પૂછ્યું, ‘કેમ ઘરમાં કોઈ દેખાતું નથી? બધા ક્યાં ગયા છે?’ ભોલાભાઈએ જણાવ્યું કે, ‘આશા બહેનની તબિયત ઓચિંતાની જ ખૂબ બગડી છે અને બધા તેમને લઈને હોસ્પિટલ ગયા છે.’ આ સાંભળીને તે ખૂબ ચિંતામાં પડી ગયો અને હોસ્પિટલનું સરનામું લઈને ત્યાં દોડ્યો. હોસ્પિટલમાં જઈને તે સીધો ડોક્ટર પાસે ગયો, જેમની પાસે આશાનો કેસ હતો. પોતાની ઓળખાણ આપીને આશાને શું તકલીફ થઈ છે એમ પૂછ્યું. **ડોક્ટરે કીધું કે આશાની બંને કિડની ફેઇલ થઈ ગઈ છે અને તેને તાત્કાલિક કિડનીની જરૂર છે. તેણે તરત જ ડોક્ટરને પોતાની કિડની આપવાની વિનંતી કરી.**

‘ભાઈ ગમે તેવો કઠોર હોય પણ બહેન પર મુસીબત આવે ત્યારે એ એક ક્ષણમાં મીણ થઈ જતો હોય છે.’

ડોક્ટરે જોયું તો તેનું બ્લડ ગ્રુપ મેચ થઈ જતું હતું. ડોક્ટરે આશાના કુટુંબીજનોને એટલું જ જણાવ્યું કે કિડનીની સગવડ થઈ ગઈ છે અને અમે તાત્કાલિક ઓપરેશન કરીએ છીએ. **એ લોકો વિચારતા હતા કે કોણ ભગવાન બનીને આશાના જીવનમાં આવી ગયું?** એમને કંઈ સમજ પડી નહીં અને ડોક્ટરે પણ વિક્રમસિંઘે ના પાડી હોવાથી કોઈ વધારે વાત કરી ન હતી. ઓપરેશન સફળ રહ્યું અને આશાને નવું જીવન મળ્યું.

હવે આશા અને તેના ઘરના સર્વે લોકો ડોક્ટરને વિનંતી કરવા લાગ્યા કે અમારે એ દેવતાને મળવું છે જેણે આશાને નવી જિંદગી આપી છે. ડોક્ટરે તેમને મળવાની ગોઠવણ કરી આપી. પણ જ્યારે નજર સામે વિક્રમસિંઘને જોયો ત્યારે તેઓ

માની શક્યા નહીં. એ વિચારતા હતા કે આ સપનું છે કે સાચી હકીકત? વિક્રમસિંઘ અહીં ક્યાંથી હોઈ શકે? એને કેવી રીતે ખબર પડી? આશાના પતિએ વિક્રમસિંઘને કહ્યું કે હું તમને જ ફોન લગાડતો હતો પણ ફોન લાગી રહ્યો ન હતો. પરંતુ તમે અહીં કેવી રીતે આવી ગયા? અને આશાને કિડની પણ આપી દીધી? **અમને તો જાણ જ ન હતી કે આશાની જિંદગી બચાવનાર તેનો ભાઈ જ છે. બધાને આ બધું ચમત્કાર જેવું લાગતું હતું.** ખુદ વિક્રમસિંઘને પણ...

તેને થયું કે આ જાણે કુદરતી સંકેત જ હતો કે મને ઓચિંતાનો બહેનને મળવાનો વિચાર આવ્યો અને એને મારી અહિંયા આટલી બધી જરૂર હોવી... આ બધું ઈશ્વરની ઈચ્છા વિના શક્ય ના જ બને... કોઈકવાર ટી.વી. પર આવતી વાર્તા કે તેના પાત્રો આપણા જીવનમાં અગત્યનો ભાગ ભજવી જતા હોય છે.

એક ભાઈએ એક મિનિટનો પણ વિચાર કર્યા વિના પોતાની બહેનને રક્ષાબંધનની જિંદગીની સૌથી વિશેષ ભેટ આપી દીધી કે જેનાથી અણમોલ ભેટ બીજી કોઈ હોઈ જ ના શકે...

૭, દર્શન એપાર્ટમેન્ટ, કેલાસ સોસાયટી, મહાલક્ષ્મી પાંચ રસ્તા, પાલડી, અમદાવાદ-૭. મો. ૯૮૨૫૧ ૫૧૫૧૩

આટલું જરી ભૂલશો નહીં -

તમે આગળ ઉપર હાઈકોર્ટે ધુજાવો કે યુનિવર્સિટીના શિખર પર કળશ થઈને દીપી રહો, ધારાસભા ગજવો કે મોટી મેદની ડોલાવો, મોટા અફસર થાઓ કે મહાપુરુષ બની જાઓ,

પણ ત્યારે આટલું કદી ભૂલશો નહીં કે -

તમે અહીં અત્યારે ભણો છો, એ એક અક્સ્માત જ છે. તમે અહીં ભણો છો... ને તમારી ઉમરના ગોઠિયાઓ ખેતરે માળા પર ચડી પંખીડાં ઉડાડે છે, શહેરના કારખાનામાં બેવડ વળી જાય છે, હોટલના ચૂલાઓ આગળ શેકાય છે, અથવા તો મુંબઈની ચોપાટી પર કોઈની પગચંપી કરે છે.

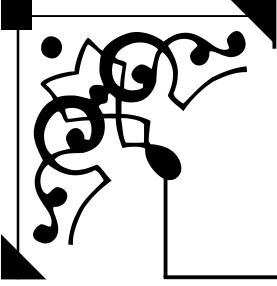
કોઈ અક્સ્માતથી તમે એને ઠેકાણે હોત 'ને એ તમારે ઠેકાણે હોત.... તો?

આગળ ઉપર જ્યારે તમે મોટા તીસમારખાં બની જાઓ, અનેક લાલચો અને પ્રલોભનો હોય, ત્યારે પણ આટલું આ જરી ભૂલશો નહિ.

પેલા કુમળાં બાળકો -

ખેતરોમાં ટોચાં બની પંખી ઉડાડે છે,
છાપાં વેચવા ફૂટપાથ પર દોડે છે,
કપરી મજૂરીમાં ઘસાઈ જાય છે.

- ઉમાશંકર બેશી
સૌજન્ય : “સમજણના સૂર”

માતૃપ્રેમ

ભીમનાથનો ઓવારો

ડૉ. સુધીર ચી. મોદી

શ્રી કાકાસાહેબ કાલેલકરે નદીને લોકમાતા કહી છે. નદીનો મહિમા ઘણો જ વર્ણવ્યો છે. નદીના કિનારે ગામ, નગરો વસ્યા છે. નદીના કિનારે જ સંસ્કૃતિ વિકાસ પામી છે. ભારત દેશમાં કે ઈજિપ્ત જેવા દેશમાં કે બીજા દેશોમાં.

નદીના કિનારે બેસો એટલે પ્રકૃતિના ખોળે બેઠા તેમ કહેવાય. નદીના વહેતા જળ, શીતળ પવનની લહેર અને ઉપર ખુલ્લું વિશાળ આકાશ મનને ભરી દે છે. નદી સ્નાનનો મહિમા તેના કારણે જ છે. **આપણી ભારતીય સંસ્કૃતિમાં કોઈપણ સારી વાત ધાર્મિક વાત સાથે જોડી દેવાઈ છે. એટલે પ્રજા તે બહાને તે સ્થળની મુલાકાત લે છે.** હિમાલયમાં બદ્રિનાથ, કેદારનાથ, ગંગોત્રી વગેરે યાત્રાના સ્થળો એટલે ભક્તિ અને પ્રવાસના અણમોલ રત્નો. હરદ્વાર, ઋષિકેશમાં ગંગા સ્નાન એટલે દરેક ભારતીયના મનમાં ગોઠવાયેલું જીવનનું એક સ્વપ્ન કે ઝંખના.

અમદાવાદ સાબરમતી નદીના કિનારે જ વસ્યું છે ને! સાબરમતી નદીના ઘણા ઓવારા છે જેવા કે દધિચીનો ઓવારો, નારણઘાટ કે ભીમનાથનો ઓવારો વગેરે. ભીમનાથના ઓવારાની જ એક વાત યાદ આવે છે.

૭૦ વર્ષ પહેલાની વાત છે. કોઈને થશે કે ૭૦ વર્ષ જૂની વાત યાદ રહેતી હશે? તે સમયે તો બાળપણ હોય. હા! તે સમયે હું ૭ વર્ષનો બાળક જ હતો. અમુક પ્રસંગો કે અમુક વ્યક્તિઓ આપણા મનમાં જીવનભર યાદ રહી જતા હોય છે. જેમ કે આપણા માતા-પિતા, તેમનો ચહેરો, તેમનો સ્વભાવ, તેમની લાગણી, મમતા અને સ્નેહ. આપણી નિશાળના ગુરુ કે સાહેબ, બાળપણના મિત્ર ભલે ને તે પરદેશ રહેતો હોય, વગેરે કાયમ યાદ રહે છે.

વિ.સં.ની જેઠ વદ અગિયારસ એટલે ભીમ અગિયારસ. મહા ભારતના ભીમની કદાચ અઢી હજાર વર્ષ પુરાણી વાત હશે. તે સમયથી ભીમની નદીના સ્નાનની કોઈ વાત છે અને ભીમ અગિયારસ તરીકે તેનો મહિમા છે. વર્ષોથી અમદાવાદ શહેરમાં ભીમ અગિયારસના દિવસે હિંદુ કુટુંબોમાં નદીએ સ્નાન કરવા જવાનું મહાત્મ્ય હતું. આજે વિચાર કરતાં લાગે છે કે તે રીતે નદી, પ્રકૃતિ સાથે એક નૈસર્ગિક આનંદ માણવાનો હેતુ હોઈ શકે. તે સમયે સાબરમતી નદી પણ બારેમાસ વહેતી રહેતી હતી. આવો જ નૈસર્ગિક આનંદ લેવાનો થાય છે, જ્યારે ટ્રેન મહી નદીના પુલ પરથી પસાર થાય છે ત્યારે બારીમાંથી શ્રાવણ માસમાં ઘણા સ્ત્રી-બાળકો નદી સ્નાન કરતા જોવા મળે છે. ત્યારે

ભીમ અગિયારસના પવિત્ર દિવસે નદીએ સ્નાન કરવા જવાનો મહિમા હતો. આજે નદી પણ સૂકાઈ ગઈ છે અને નદી સ્નાનનો મહિમા પણ જતો રહ્યો છે. **અમદાવાદના શાહીબાગ વિસ્તારમાં સાબરમતીનો ભીમનાથનો ઓવારો છે.**

અમે ખાડિયા વિસ્તારમાં પોળમાં રહેતા હતા. પોળના બે ત્રણ કુટુંબો સાબરમતીના ભીમનાથના ઓવારે ભીમ અગિયારસનું નદી સ્નાન કરવા ગયા હતા. આજના જમાનાના શબ્દોમાં કહું તો પિકનિક ગયા હતા તેમ કહેવાય. સારા વરસાદના કારણે સાબરમતી નદી બે કાંઠે વહી રહી હતી. પૂરના કારણે નદીના નીર ઝડપભેર ઉછાળા મારતા જઈ રહ્યા હતા. જાણે સાગરને મળવા રઘવાટભરી દોડતી જઈ રહી છે. બધા ઓવારાના પગથિયા પર બેસી સ્નાન કરવાનો આનંદ કરતા હતા. અમે પોળના પડોશીઓ બધા સ્નાન કરવાની તૈયારીમાં હતા. મારો પાંચ વર્ષનો નાનો ભાઈ કિનારે ઊભો હતો. અચાનક જ ત્યાં પાછળથી કોઈનો અજાણતા ધક્કો લાગતા નદીના પાણીમાં પડી ગયો અને તણાવા લાગ્યો. ઓવારા પર હાહાકાર મચી ગયો. પરંતુ મારી માતાને એકદમ શું શૂરાતન આવ્યું કે પાણીમાં ઝંપલાવી દીકરાની પગની એડી પકડી, ખેંચી લીધો. **તે સમયે મારી માતામાં આવી શક્તિ અને ચપળતા ક્યાંથી આવી હશે? બસ, માતૃપ્રેમ જ!** ગમે તેવા વિકટ સંજોગોમાં શક્તિ લાવી દે છે. કવિશ્રી બોટાદકરની ખૂબ જ જાણીતી પંક્તિઓ યાદ આવે છે :

“જનનીની જોડ જગે નહીં જડે રે લોલ.”

મારો નાનો ભાઈ બચી ગયો. માએ દીકરાને વહાલથી ટુવાલમાં લપેટી લીધો. આજે મારો નાનો ભાઈ સારું ભણીને અમેરિકા ખૂબ જ સારી રીતે સેટલ થઈને આનંદથી રહે છે.

આજે પણ કુટુંબના અમે બધા મળીએ છીએ ત્યારે તે પ્રસંગને યાદ કરતા સ્વ. માતાને શ્રદ્ધાભરી પ્રેમાંજલિ આપી દેવાય છે.

રશીદ મીરના ગઝલના શેરની બે પંક્તિઓ છે :

“વર્ષો વીત્યા તોય ભીજાઈ
યાદ જ્યાં આવે વર્ષા-હેલી.”

૩, સમૃદ્ધ કેપિટલ, આર્યવંદ ફ્લેટ પાસે,
પાણીની ટાંકીવાળો રોડ, સાયન્સ સિટી રોડ,
સોલા, અમદાવાદ-૩૮૦ ૦૬૦. મો. ૯૮૯૮૬ ૧૨૬૮૫

માહિતી (સંકલિત)

૨૩ સપ્ટેમ્બર : ઇન્ટરનેશનલ સાઇન લેંગ્વેજ ડે

વિદ્યાર્થીઓને સાંકેતિક ભાષા દ્વારા તાલીમ આપવાનું શરૂ કર્યું. આમ, **પેડ્રો પોન્સ ડી લિયોન**ને સાંકેતિક ભાષાના સૌપ્રથમ શિક્ષક કહી શકાય. સાંકેતિક ભાષાના જન્મ માટે અમેરિકાના ટાપુ માર્થાદેસ વિનેયાર્ડની પણ નિર્ણાયક ભૂમિકા રહી છે. ૧૦૦ સ્કવેર માઈલમાં ફેલાયેલા માર્થાદેસ આઈલેન્ડમાં બહેરાશની ખામી ધરાવનારાઓની સંખ્યા ખૂબ જ વધારે હતી અને ત્યાંના લોકો સાંકેતિક ભાષા વડે જ એકબીજા સાથે વાત કરતા હતા.

જેમ દરેક દેશમાં ભાષા બદલાય તેવું જ સાંકેતિક ભાષાનું છે. પ્રત્યેક દેશમાં સાંકેતિક ભાષાના ચિહ્ન મહદ્ અંશે અલગ પડે છે. સાંકેતિક ભાષાના ચિહ્નો મૂકબધિર લોકો માટે વરદાનરૂપ પુરવાર થઈ રહ્યા છે. ભારતમાં બોલી અને સાંભળી નહીં શકવાની સમસ્યા ધરાવનારા માટેની શાળામાં વધારો થઈ રહ્યો છે. જેમાં અભ્યાસ કરતાં બાળકોમાં પ્રતિભા જ એટલી છે કે કોઈ પણ અક્ષમતાને તેઓ હાવી થવા દેતા નથી. વાત શાળાની જ થઈ રહી છે તો બે વર્ષ અગાઉ **બોસ્નિયાની શાળામાં** એક પ્રેરણાત્મક કિસ્સો બન્યો હતો. ૬ વર્ષનો જૈજ નામનો બાળક જન્મથી બહેરાશની સમસ્યા ધરાવતો હતો અને તેને દરેક વાત સાંકેતિક ભાષા દ્વારા જ સમજાવવી પડતી હતી. જૈજે એવી હઠ પકડી કે તેના મિત્રો જે શાળામાં જાય છે ત્યાં જ તે અભ્યાસ માટે જશે. જૈજના માતા-પિતાએ તેમના પુત્રને સામાન્ય બાળકોની આ સ્કૂલમાં એડમિશન અપાવવા માટે પ્રિન્સિપાલને વિનંતી કરી. પ્રિન્સિપાલે પણ હમદર્દી દર્શાવતા જૈજને આ શાળામાં એડમિશન અપાવી દીધું. જૈજને પણ તેમની શાળામાં જ એડમિશન મળી ગયું છે એ વાતથી તેના મિત્રો ખુશીથી ઝુમી ઉઠ્યા હતા. આટલું જ નહીં વેકેશન બાદ શાળા શરૂ થવાની હતી ત્યારે આ તમામ મિત્રોએ સાંકેતિક ભાષા પણ શીખી લીધી, જેથી જૈજને કોઈ જ સમસ્યાનો સામનો કરવો પડે નહીં.

હવે ચાલો, મુંબઈની એક ‘કુરિયર’ કંપનીમાં લટાર મારીએ. આ કંપનીમાં કામ કરી રહેલા કેટલાક કર્મચારીઓ ફટાફટ ક્વર પર સિક્કા મારે છે તો કેટલાક કમ્પ્યુટર પર કામ કરવામાં મશગૂલ છે. **આ ઓફિસમાં કોઈ કર્મચારી એકેય શબ્દ બોલતો નથી. કારણ? આ કંપની ફક્ત સાંભળવાને અસમર્થ હોય તેવા લોકોને જ નોકરી આપે છે.** માત્ર બહેરાશ ધરાવતા લોકોને જ નોકરી આપવાનો

વિચાર કેમ આવ્યો તે અંગે ઓક્સફર્ડ યુનિવર્સિટીમાં અભ્યાસ કરી ચૂકેલા કંપનીના ફાઉન્ડર ધ્રુવ લાકરા કહે છે કે, ‘પ્રજ્ઞાયક્ષુ કે વિકલાંગને અનેક લોકો મદદ કરે છે. પરંતુ મૂક-બધિરતા દેખાતી નહીં હોવાથી તે વ્યક્તિઓની ભાગ્યે જ સહાય થાય છે. વિશ્વભરમાં મૂક-બધિરને મામલે ચીન બાદ આપણો દેશ બીજા ક્રમે છે. પ્રભુ ખુદ નવા વિચાર સાથે પધાર્યા હોય તેમ કુરિયર લઈને એક છોકરો આવ્યો. મેં સહી કરી અને તેણે મને બોક્સ આપ્યું. બસ, મારા પ્રશ્નોનો જવાબ મને મળી ગયો અને મેં એવી કુરિયર કંપની શરૂ કરવાનું નક્કી કર્યું જેમાં **બહેરાશની સમસ્યા ધરાવનારાને જ તક મળે.**’

ભારતમાં પ્રથમ વખત સાઇન લેંગ્વેજની ડિક્શનેરી બનાવવાનું શરૂ કરી દેવામાં આવ્યું છે. આ ડિક્શનેરીનો અંગ્રેજી - હિંદી ભાષામાં અનુવાદ કરાશે. પરંતુ તેમાં કોઈ વાત કહેવા પૂરું વાક્ય કહેવાની જરૂર નહીં પડે. દાખલા તરીકે મૂક-બધિરને ‘જમવાનું સ્વાદિષ્ટ છે’ તેવું કહેવું હોય તો જમવાનું અને સ્વાદિષ્ટ એમ બંનેના ચિહ્ન તેમાં હશે.

દૂરદર્શનમાં થોડા વર્ષ અગાઉ ખાસ મૂક-બધિરના સમાચાર આવતા. હાલ આટલી બધી ન્યૂઝ ચેનલ છે તો તેમાંથી એકાદ પણ ફક્ત મૂક-બધિરને સાંકેતિક ભાષામાં સમાચાર મળે તેના માટે દિવસની ફક્ત પાંચ મિનિટ ના ફાળવી શકે?

દરવાજે સ્માર્ટ ડોરબેલ!

ડોરબેલ દબાવીએ અને ટિંગ ટિંગ થયા પછી કોઈ થોડીવારે દરવાજો ખોલે. જોકે મોટેભાગે તો નાનકડો કાય હોય એમાંથી જોઈ શકાય કે કોણ છે.

પણ આ સિસ્ટમ તો હવે જુની થઈ. હવેની સિસ્ટમ વધારે સ્માર્ટ છે. **હવે વીડિયો ડોરબેલ માર્કેટમાં આવી છે.** નાનકડી ડોરબેલ બહાર ફીટ કરી દેવાની, જે તમારી વર્તમાન ડોરબેલના વાયર વડે જ ફીટ થઈ જશે. એ ડોરબેલમાં કેમેરા છે. એટલે પહેલા તો જે આવે તેનો ફોટો પાડી લેશે.

કેમેરા વાઈડ એંગલ હોવાથી કોઈ સામે ન હોય, સાઈડમાં હોય તો પણ કેમેરામાં કેદ થવાથી છટકી શકાતું નથી. એ પછીનો તબક્કો છે સ્માર્ટફોન, ટેબ્લેટ કે લેપટોપમાં બહાર કોણ છે, તેના દર્શન કરાવવાનો. આ ડોરબેલ સ્માર્ટ છે. એપ વડે મોબાઈલ સાથે કનેક્ટ હોય. એટલે તમારા ફોનમાં જ તમે જોઈ શકો કે બહાર આવેલ વ્યક્તિ કોણ છે? એ પછી ઘરઘણી નક્કી કરી શકે કે દરવાજો ખોલવો કે નહીં.

અમદાવાદમાં કાંકરિયા તળાવ પાસે નગીનાવાડી

અમદાવાદમાં પરિવાર સાથે સાંજે ફરવા જવા જેવું સ્થળ હોય તો તે કાંકરિયા છે.... જે એ સમયના બાદશાહ કુલ્બુદિને ઈ.સ. ૧૪૫૧માં બંધાવ્યું હતું. એ સમયે સાવ જંગલ હતું, ત્યાં આ બાદશાહે ૩૪ કોણનું વિરાટ તળાવ બંધાવીને તળાવની પેલે પાર ‘ઘટામંડળ’ નામે નાનકડો મહેલ બંધાવી દીધો. આ જગ્યા નગીનાવાડી તરીકે વર્ષોથી પંકાઈ ગઈ. ચાલુ સાલે ગુજરાતભરમાં અતિશય વરસાદ પડવાથી કાંકરિયા તળાવ પણ ચિકકાર ભરાઈ ગયું એટલે તો કાંકરિયા તળાવમાં સાંજે દસથી પંદર હોડીઓ નગીનાવાડી જવા તરતી હોય છે. આ સ્થળને તળાવને બદલે સરોવર કહી શકાય એવું લોકપ્રિય બની ગયું છે. એ પહેલાં અમદાવાદ તો હજી બાળક જેવું હતું. એનો વાડીવિસ્તાર બધો મહેમૂદ બેગડાના સમય દરમિયાન સુંદર ઈમારતો બંધાયા પછી વધ્યો. જેમ કે **મિરઝાપુરમાં રાણી રૂપમતીની મસ્જિદ તથા શાહીબાગમાં દરિયાખાનનો ઘુમ્મટ આવેલો છે.** એના સમયની વસતિ કોટ વિસ્તાર ઉપરાંત શાહીબાગ, અસારવા, રાજપુર, હીરપુર અને છેક ઉસ્માનપુરા સુધી પહોંચી હતી. મહેમૂદ બેગડાએ પાવાગઢ જીત્યા પછી ચાંપાનેરમાં જ રહીને દરિયાપુર, સારંગપુર, શાહપુર, હાજીપુર, કાળુપુર, ભંડેરીપોળ અને તાજપુર વગેરે વસાવ્યા બાદ બેગડા બાદશાહની એક હિંદુ બેગમ હરીરબાઈને એના જ નામે હરીપુર વસાવી એ બેગમને સોંપી દીધું હતું. કાંકરિયા તળાવના એક ખૂણે નગીનાવાડીમાં “ઘટા મંડળ” બંધાવ્યા બાદ **ભદ્રનો બાદશાહી મહેલ** કે જે ભદ્રકાળી માતાના મંદિરને અડીને આવેલો છે ત્યાં જવાનું બંધ કરીને બાદશાહો અહીં નગીનાવાડીમાં જ હવા ખાવા આવતા. આજે ‘ઘટામંડળ’ નાનકડો મહેલ છે અને ઘણા સમયથી બંધ છે. આ ઘટામંડળ કરતા ચઢી જાય એવા બંગલાઓ તો અમદાવાદમાં દૂર-દૂર જોવા મળે છે. હા, અહીં લીલોતરીથી ભરપૂર વૃક્ષો અને એકદમ શાંત વાતાવરણ છે. સ્ટેડિયમ જેવા પ્રેક્ષકો માટે પગથિયા બનાવ્યા છે અને એની અને મહેલ વચ્ચે ૭૦ એમએમ જેટલી જગ્યામાં ફુવારાઓ ગોઠવ્યા છે જે આજે બંધ છે. એક સમય એવો હતો કે સાબરમતીના કિનારે શાહીબાગ વિસ્તારવાળો મહેલ કે જ્યાં **રવીન્દ્રનાથ ટાગોર** ખાસ્સો સમય રહ્યા હતા ત્યાં નદીની હવા છોડીને બાદશાહના મહેમાનો છેક અહીં નગીનાવાડી હવા ખાવા આવતા હતા. આવો સમય થોડો રહ્યો. આજે ત્યાં સુમસામ છે. કોઈ શોખીન વીરલા નગીનાવાડીની હવા ખાવા ભૂલા પડે છે!!

*મોટાઈ એ ગુણ છે કે જે પદથી નહીં
પરંતુ સંસ્કારથી પ્રાપ્ત થાય છે.*

વોઈસ કન્ટ્રોલથી કામ કરતી સ્વિચ....

આપણે રૂમના આ છેડે બેઠા હોઈએ, સ્વીચ બીજા છેડે બોર્ડમાં હોય. પંખો બંધ કરવો કે લાઈટ ચાલુ કરવી હોય તો ઉભા થઈને હલચલ કરવી પડે. એટલું પણ હલન-ચલન ન કરવું હોય તો પછી **સ્માર્ટ સ્વિચ લેવી રહી જે વાઈ-ફાઈ કનેક્ટ થઈ શકે. આવી સ્વિચો ક્યારની આવી ગઈ છે.** આ સ્વિચ (ચાંપ)ને વોઈસ કમાન્ડથી એટલે કે બોલીને આદેશ આપી શકાય છે કે બંધ થાઓ, ચાલુ થાઓ. પણ એ માટે તેનું જોડાણ ગૂગલ હોમ કે પછી એમેઝોન એલેક્સા સાથે હોવું જોઈએ. અલબત્ત, આ સ્માર્ટ સ્પીકર ઉપરાંત પણ આવી સ્વિચો મોબાઈલ ફોન વડે કાબુમાં લઈ શકાય છે, ચાલુ-બંધ કરી શકાય છે. હવેની સ્વિચોની ડિઝાઈન પણ બદલી ગઈ છે. પહેલા માત્ર સ્વિચ ઉપરથી બંધ થાય, નીચે દબાવો તો ચાલુ થાય એ પ્રકારની જ આવતી હતી. હવેની આ સ્વિચો તો એકથી વધુ ઓપ્શન ધરાવે છે. તેના આધારે લાઈટ ફુલ-ડીમ, પંખો ધીમો-ફાસ્ટ... વગેરે કામ તેની પાસેથી લઈ શકાય છે.

ભાષાની ચિંતા કરશો નહીં...

કોઈ અજાણ્યા પ્રદેશમાં ફરવા જતી વખતે ખાવા-પીવા ઉપરાંત ભાષાની મુશ્કેલી પણ રહે. આપણને ભાંગ્યુ-તૂટ્યું અંગ્રેજી આવડતું હોય અથવા હિંદી આવડતું હોય તો ભારતમાં તો ચાલી જાય... પણ અજાણ્યા દેશમાં જવાનું થાય ત્યારે? **એ માટે પોર્ટેબલ ટ્રાન્સલેટર આવી ગયા છે.** વિવિધ કંપનીઓએ સ્માર્ટ લેંગ્વેજ ટ્રાન્સલેટર અથવા તો ઇલેક્ટ્રોનિક લેંગ્વેજ ટ્રાન્સલેટર તૈયાર કર્યા છે. આ સાધન તમારે કાને ભરાવી દેવાનું. પછી સામેવાળો ગમે તે ભાષા બોલે, તેનો અનુવાદ કરીને સ્પીકર આપણા કાનમાં રેડી દેશે. અલબત્ત, આવા સ્પીકરોની મર્યાદા એ છે કે હજુ તેમાં બધી ભાષાનો સમાવેશ નથી કરાયો. જેમ વ્યાપ વધતો જાય એમ ભાષા પણ વધતી જાય છે. આવા સ્પીકરનું કદ સાવ નાનું, હેન્ડ્સ ફ્રી ના છેડે સ્પીકર હોય એવડું કે ક્યારેય બ્લ્યુ ટુથ સ્ટિક જેવડું હોય છે. માટે તેને કાને ભરાવી રાખવું પણ સહેલું પડે છે.

ઈન્ટરવ્યૂ આપવા માટે જવાથી પહેલા તૈયારી...

આજની તારીખમાં જોબ મેળવવી એ ખાંડાની ધાર પર ચાલવા જેવું મુશ્કેલ કામ છે. નોકરી માટે ઈન્ટરવ્યૂ આપવા જતી વખતે અચ્છા અચ્છા લોકોને પરસેવો વળી જાય છે. પણ જો તમે ઈન્ટરવ્યૂ માટે પૂરતી તૈયારી કરીને ગયા હશો તો તમારો આત્મવિશ્વાસ બુલંદ હશે એ વાતમાં બે મત નથી. ઈન્ટરવ્યૂ માટે જવાથી પહેલા તૈયારી...

● **તમારા વર્તમાનથી વાતનો આરંભ કરો**

સામાન્ય રીતે ઈન્ટરવ્યૂના આરંભમાં કેન્ડિડેટને તેના પોતાના વિશે જણાવવાનું કહેવામાં આવે છે. અહીં જ ઉમેદવાર થથરી જાય છે. પરંતુ ઈન્ટરવ્યૂમાં તમારે તમારા જીવનનો ઇતિહાસ નથી કહેવાનો. તમારી વાતનો આરંભ તમારા વર્તમાનથી કરવાનો છે અને સામી વ્યક્તિના મગજમાં એ વાત ઠસાવવાની છે કે તમે જે નોકરી માટે આવ્યા છો તેના માટે તમે દરેક રીતે લાયક છો.

● **અભ્યાસ કરીને જાઓ**

તમે જે કંપનીમાં ઈન્ટરવ્યૂ માટે જતા હો તે ઓર્ગેનાઇઝેશનનો વ્યવસ્થિત અભ્યાસ કરીને જાઓ. તેની વેબસાઇટ ચેક કરો કે તેના વિશે અખબારોમાં જે લખાયું હોય તે વાંચી જાઓ. જેથી તેમના પૂછેલા સવાલોને તમે તમારા જવાબો સાથે સારી રીતે જોડી શકો.

● **ઉદાહરણ**

તમારી આવડત પ્રગટ કરવા તમારા અનુભવના ઓછામાં ઓછા બે ઉદાહરણ આપવાની તૈયારી રાખો. આમ કરીને તમે કંપની માટે, તેમજ તમે જે કામ માટે ઈન્ટરવ્યૂ આપી રહ્યા છો તેમાં તમે કેટલા માહિર છો તે પુરવાર કરી શકશો.

● **મોક-ઈન્ટરવ્યૂની પ્રેક્ટિસ કરો**

તમે જે ઈન્ડસ્ટ્રી સાથે સંકળાયેલા હો તેના વિશે ભરપૂર માહિતી મગજમાં ભરી રાખો. જેથી ઈન્ટરવ્યૂ લેનાર વ્યક્તિને તમે એ વાતનો અહેસાસ કરાવી શકો કે તમારો અનુભવ અને જ્ઞાન કંપનીને શી રીતે કામ આવશે. ઈન્ટરવ્યૂ માટે જવાથી પહેલા તમારા મિત્રો સાથે મોક-ઈન્ટરવ્યૂની પ્રેક્ટિસ કરો.

● **કપડાં**

ઈન્ટરવ્યૂ માટે જતી વખતે શું પહેરવું તે અગાઉથી નક્કી કરી રાખો અને તે મુજબ કપડાં સ્વચ્છ દેખાય એ રીતે ધોવડાવીને ઈસ્ટ્રી કરાવી રાખો.

● **વહેલા પહોંચો**

ઈન્ટરવ્યૂ માટે જે સમયે પહોંચવાનું હોય તેનાથી ૧૫ મિનિટ વહેલા પહોંચો. સંબંધિત સ્થળે કઈ રીતે ઝડપથી પહોંચી શકાશે તેનો વિચાર પહેલેથી કરી રાખો. જો તમને તે જગ્યા ક્યાં છે તેની જાણકારી ન હોય તો મિત્રોને પૂછીને તેના રૂટ જાણી લો.

● **આત્મવિશ્વાસ**

ઈન્ટરવ્યૂ વખતે ગભરાઈ જવાને બદલે આત્મવિશ્વાસ બુલંદ રાખો. તમારી જાતનું મૂલ્ય સામી વ્યક્તિ સામે સારી રીતે પ્રગટ કરો. આવા પ્રકારના કામ કરવાથી હંમેશાં તમે

સારા દેખાઓ તેનું લિસ્ટ તૈયાર રાખો. ઈન્ટરવ્યૂ વખતે હંમેશાં તમારામાં કોન્ફિડન્સ રાખો. તમારો કોન્ફિડન્સ જ તમને ઈન્ટરવ્યૂમાં પાસ કરાવશે તે વાત ધ્યાનમાં રાખો અને ઈન્ટરવ્યૂ આપી આવો.

જાહેર રજાના દિવસોમાં સ્ટેચ્યુ ઓફ યુનિટી માટે ફક્ત ઓનલાઇન ટિકિટ

વિશ્વની સૌથી ઊંચી પ્રતિમા ગુજરાતમાં સ્ટેચ્યુ ઓફ યુનિટી જોવા માટે મોટી સંખ્યામાં પ્રવાસીઓનો ધસારો જોવા મળી રહ્યો છે. તેમાંય પાસ કરીને રજાના દિવસે હજારોની સંખ્યામાં પ્રવાસીઓ ઉમટી પડતા હોવાના કારણે યુનિટી ખાતે રહેલી વ્યવસ્થા ખોરવાઈ જાય છે. જેના પગલે રાજ્ય સરકારે મહત્વનો નિર્ણય કર્યો છે કે રજાના દિવસોમાં સ્ટેચ્યુ ઓફ યુનિટી જોવા આવનારા પ્રવાસીઓને ઓનલાઇન ટિકિટ હાંસલ કરવી પડશે અને જો ઓનલાઇન ટિકિટનો ક્વોટા પૂર્ણ થાય ત્યારબાદ ઓફ લાઇન ટિકિટ આપવામાં આવશે.

નવી દિલ્હી ખાતે ગુજરાત ભવનનું લોકાર્પણ થયું

પાટનગર નવી દિલ્હીમાં રૂ. ૧૨૮ કરોડના ખર્ચે તૈયાર કરવામાં આવેલ ભવ્યાતિભવ્ય અને ગુજરાતી સાંસ્કૃતિક ઓળખના પ્રતીક સમાન ગરવી ગુજરાતનું ભવન પ્રધાનમંત્રીએ તાજેતરમાં લોકાર્પણ કર્યું હતું. ગરવી ગુજરાત ભવનની ભવ્ય ઈમારત ગુજરાતની સાંસ્કૃતિક ઇમેજને ઊભી કરવા ઉપરાંત આધુનિક ગુજરાત અને આધુનિક ભારતની ઓળખ પણ આપી રહી છે.

આ ઈમારતના માધ્યમથી દેશના સાંસ્કૃતિક વારસાને, દેશની પરંપરાઓને આધુનિકતા સાથે જોડીને આગળ વધવાની વાત આ ઈમારતના માધ્યમથી કરવામાં આવી છે. ગરવી ગુજરાત રાજ્યમાં રોકાણ કરવા માટે લોકો આગળ આવે તે માટે અલગ વિભાગ તેમાં તૈયાર કરવામાં આવ્યો છે. ભારતના અને વિદેશના લોકોને આ વ્યવસ્થા થકી નવી સુવિધા મળશે.

ગરવી ગુજરાત ભવન ૭૦૬૬ ચોરસ મીટરના પ્લોટ પર ૨૦૩૨૩ ચોરસ મીટરનું બાંધકામ કરીને ઊભું કરવામાં આવ્યું છે. સાત માળની અત્યાધુનિક ઈમારત ખડી કરવામાં આવી છે. તેમાં વીઆઈપી લાઉન્જ ઉપરાંત ૨૦૦ વ્યક્તિઓ રહી શકે તે માટે ૭૯ ઓરડા તૈયાર કરવામાં આવ્યા છે.

આ ભવન નવી દિલ્હીમાં ૨૫/બી અકબર રોડ પર આવેલ છે.

‘સાંભળી લેવાની’ અને ‘સંભાળી લેવાની’ કળા જાણનાર જ સફળતા પામે છે.

આંજો કાગર

‘મંગલ મંદિર’ : કચ્છના ગૌરવશાળી ઇતિહાસને ઉજાગર કરે છે... મંગલ મંદિરે આગવી ભાત ઊભી કરી છે... તેનો પોતાનો એક ચાહક વર્ગ છે....

શ્રી કચ્છી જૈન સેવા સમાજ - અમદાવાદની વાર્ષિક સામાન્ય સભા, જે તા. ૪-૭-૨૦૧૯ના યોજાઈ હતી, જેમાં ‘મંગલ મંદિર’નો ઉલ્લેખ થયો હતો કે બહુ ઓછા લોકો તે વાંચે છે. એક સભ્યશ્રીએ સૂચન કરેલું કે ‘મંગલ મંદિર’નું કદ નાનું કરી ૮/૧૦ પાનાનું કરી નાખવું જોઈએ.

આ બાબતમાં જણાવવાનું કે ‘મંગલ મંદિર’નો પોતાનો એક ચાહક વર્ગ છે તથા તેઓ દર મહિને તેની આતુરતાપૂર્વક રાહ જોતા હોય છે અને સારી રીતે વાંચન કરે છે. શ્રી કચ્છી જૈન સેવા સમાજની અનેક પ્રવૃત્તિઓ ચાલે છે તેમાંની એક પ્રવૃત્તિ ‘મંગલ મંદિર’, જે સાહિત્યિક પ્રવૃત્તિ છે તથા તેને નફા નુકસાનના ત્રાજવામાં તોળી ન શકાય. તે એક સામાન્ય ફરફરિયું નથી અને સાહિત્યની કેડી પર પોતાની આગવી છાપ છોડે છે.

વતનને જોડતી એક કડી સમાન છે. જેના દ્વારા કચ્છની મહાન વિભૂતિઓના જીવન ચરિત્ર વાંચવા મળે છે, કચ્છના ગૌરવશાળી ઇતિહાસને ઉજાગર કરે છે, કચ્છની ઐતિહાસિક ઘટનાઓ રજૂ કરી, ઇતિહાસના સાગરમાં ડૂબકી મરાવે છે. ઉપરાંત વતનના સમાચારોની ખુશ્બૂ માણવા મળે છે.

‘મંગલ મંદિર’ની અમુક ખાસ વિશેષતાઓ છે. જેમ કે દર મહિનાની ૭/૮ તારીખ સુધીમાં વાંચકો સુધી પહોંચી જાય છે. બીજી તેની એક વિશેષતા એ છે કે ક્યારે પણ તેનું મુખ્ય કવર રીપિટ થતું નથી. દર મહિને મોસમ, તહેવાર અથવા પ્રસંગને અનુરૂપ તેનું મુખ્ય કવર સજ્જજીને વાંચકોના હાથમાં પહોંચે છે. આ દરેક માટે સંપાદક મંડળને દાદ આપવી પડે.

અંતમાં, ‘મંગલ મંદિર’ વર્ષોવર્ષ પ્રગતિ કરે તેવી શુભ ભાવના. ઉપરાંત તેનો જાન્યુઆરી-૨૦૨૦નો અંક ૫૦૦મો અંક હશે. એક સંસ્થાનો ૫૦૦મો અંક પ્રસિધ્ધ થાય છે તે સંસ્થા માટે ગૌરવની વાત છે. આ ગૌરવશાળી પ્રસંગને યાદગાર બનાવવો જોઈએ તેવું મારું નમ્ર સૂચન છે.

પુશમન ગુલાબચંદ શાહ - અમદાવાદ

દુઃખ ન જોઈતું હોય તો

બીજાને દુઃખ આપવાનું બંધ કરી દેવું.

સુખ જોઈતું હોય તો

બીજાને સુખ આપવાનું ચાલુ કરી દેવું.

કચરો ખંખેરતા શીખો...

મિત્રો, જિંદગીને સરળ અને સહજ બનાવવી છે? સરળતાથી આગળ વધવું છે? વિકાસ કરવો છે? તો નીચેની વાર્તાનો મર્મ સમજો.

એક પાણી વગરના કૂવામાં બળદ પડી ગયો. કૂવો ખૂબ જ સાંકડો અને ઊંડો હતો. બળદને બહાર કાઢવા માટેની કોઈ વિશિષ્ટ સગવડો તે ગામમાં નહોતી. બળદ ભૂખ અને તરસથી બરાડા પાડતો હતો. લોકોથી તે સહન થયું નહીં. કેટલાક વડીલોએ સલાહ આપી કે બળદ રીબાઈ રીબાઈને મરે તેના કરતા તેના પર માટી નાખીએ એટલે બળદ મરી જશે અને દુઃખમાંથી તેને મુક્તિ મળશે. સૌએ આ વાત સ્વીકારી. કેટલાક માણસો માટી લાવી બળદ પર નાખવા લાગ્યા. પણ ઉલટું બન્યું. જેવી માટી બળદ પર પડે કે તરત જ બળદ શરીર હલાવે અને માટી નીચે પડી જાય. આમ સતત ચાલતું રહ્યું. માટી નીચે પડતી ગઈ અને નીચે ઢગલો થતો ગયો. બળદ તે ઢગલા પર ચડી જાય. વળી માટી નાખો, બળદ શરીર હલાવે, માટી બળદની નીચે જાય અને ઢગલો વધતો જાય.

બળદ તે માટી પર ઊભો રહે. આમ થતા એક સ્થિતિ એવી આવી કે બળદ લગભગ ઉપર આવી ગયો અને ગામલોકોએ તેને બહાર કાઢી લીધો. સૌ કોઈ આનંદિત થઈ ગયા.

આપણા જીવનમાં પણ કંઈક આવું જ બને છે. આપણું મગજ જાણે કચરા ટોપલી હોય તેમ લોકોએ સંભળાવેલી બિનજરૂરી વાતોને આપણે ભેગી કરીએ છીએ.

કોઈ અયોગ્ય ટીકા કરે, આપણું અપમાન કરે, ખોટો ગુસ્સો કરે, આપણી નિંદા કરે... આવી બધી જ બાબતોને માટીની જેમ મગજમાંથી ખંખેરી નાખો. તેની અસર મન પર ન લઈએ તો આપણે હળવાશ અનુભવી શકીએ અને વિકાસ કરી શકીએ. જો બિનજરૂરી અને આવી અર્થહીન બાબતોને આપણે મનમાં સંઘરી રાખીએ તથા તેને વારંવાર યાદ કરીએ તો આપણે તેના ભાર નીચે દબાઈ જઈએ, જે ભાર આપણને પ્રગતિના પંથ પર જતા રોકે. વળી આપણા મનમાં આપણા જ ભૂતકાળના કડવા અનુભવોને, ઝઘડાના પ્રસંગોને, ગુસ્સામાં બોલાયેલા શબ્દોને સંગ્રહ કરી રાખીએ તો આપણું મન ઉકરડો બની જાય. આ પ્રક્રિયા એટલી ધીમી અને સૂક્ષ્મ કક્ષાએ હોય છે કે આપણને તેનો ખ્યાલ પણ હોતો નથી અને આપણે પોતે જ પોતાનું નુકસાન કરી બેસીએ છીએ. તેથી શક્ય તેટલી તમામ બિનજરૂરી બાબતો ભૂલી જવામાં જ શાણપણ છે. આ બાબત થોડી અઘરી લાગશે પણ અશક્ય તો નથી જ ને? આપણે આપણી જાતને જ મદદ કરીએ... બધું ભૂલી હળવાશ અનુભવી આપણે આપણો ઉર્ધ્વવિકાસ કરીએ...

પ્રેષક : ગુલાબચંદ ડી. સાવલા

‘અલિબાબા’ના ચેરમેન જેક મા વિશે....

૧૦મી સપ્ટેમ્બરે ઈન્ફોર્મેશન ટેકનોલોજી ક્ષેત્રે બે નોંધપાત્ર ઘટના બની હતી. એક ઘટના એ કે અલિબાબાના ચેરમેન જેક મા એ રાજીનામું આપ્યું અને બીજી ઘટના એ કે એપલે નવી જનરેશનના આઈ-ફોન બહાર પાડ્યા હતા. ૧૦મી એ જેક મા એ તેમના સ્ટાફને સંવેદનશીલ સંબોધન કર્યું હતું. તેમણે કહ્યું કે માનવજાતને ઉપયોગી પ્રોડક્ટ શોધવા પર કે માનવજાતને મદદમાં આવે એવી પ્રોડક્ટ પર ધ્યાન આપવું જોઈએ.

પોતાના સ્ટાફની સામે સંબોધન કરતાં તે ભાવુક બની ગયા હતા. પોતે જે કંપની ૧૯૯૯માં સ્થાપી હતી તે ૨૦ વર્ષ પછી આજે જંગી કમાણી કરતી કંપની બની છે. એમ પણ કહી શકાય કે ઇ-કોમર્સની સિસ્ટમનો આઈડિયા આપનાર અલિબાબા છે. આજે ઓનલાઈન બિઝનેસની વાત આવે એટલે અલિબાબાને યાદ કરવા પડે છે.

ભારતના કોર્પોરેટ ક્ષેત્રમાં સ્ટાફની નિવૃત્તિની વય નક્કી થાય છે પણ તેના માલિકની નિવૃત્તિ વય ક્યારેય નક્કી નથી થતી.

જેક મા એ નિવૃત્ત થવાની વાત કરી ત્યાર પછી ૧૦મી એ સમારોહમાં તેમને ભવ્ય વિદાય અપાઈ હતી. પોતાના સંબોધનમાં જેક માએ સફળતા માટે કામને વળગી રહેવા પર ભાર મૂક્યો હતો. અને તેમની જગ્યાએ આવનાર નવા સી.ઈ.ઓ. કેનીયલ ઝાંગે ભેગા થઈને રોક ડાન્સ કરતા એક સોંગ ગાયું હતું કે... યુ રાઈઝ મી અપ...

જે લોકો ઇ-કોમર્સ પર ખરીદી કરે છે તે બધા જ અલિબાબાથી પરિચિત છે અને જેક મા થી પણ પરિચિત છે. અલિબાબાના થીમ પર અનેક નવી સાઈટો શરૂ થઈ છે.

ભારતમાં જ્યારે વિપ્રોના ચેરમેન અઝીમ પ્રેમજીએ ૭૪ વર્ષે નિવૃત્તિ જાહેર કરી ત્યારે તે બ્રેકિંગ ન્યુઝ બન્યા હતા. ચીનની ૪૬૦ અબજ ડોલરની કંપનીના માલિક જેક માએ ૫૫ વર્ષે નિવૃત્તિ જાહેર કરી ત્યારે ઈન્ફોર્મેશન ટેકનોલોજી ક્ષેત્રએ આંચકો અનુભવ્યો હતો.

ક્યાં ૭૪ વર્ષ અને ક્યાં ૫૫ વર્ષ? ખોટ ખાતી કંપની છોડવી કે દેવાથી ત્રસ્ત થવાના કારણે મેદાન છોડવું એ વાત અલગ છે અને ધરખમ કમાતી કંપની છોડવી એ વાત અલગ છે. આપણે ત્યાં ૫૫ વર્ષે તો શરૂઆત થઈ એમ કહેવાય છે જ્યારે જેક મા એ તો ૫૫ વર્ષે પોતે પરવારી ગયા છે એમ જણાવ્યું છે. ૫૫ વર્ષે ધીકતો ધંધો છોડવાની વાત કરનાર જેક મા ને ભારતના ઉદ્યોગ સાહસિકોએ વાંચવા જોઈએ.

શૂન્યમાંથી સર્જન કરનાર જેક માને નિષ્ફળતા વરેલી હતી. જેમને ગણિતમાં એક માર્ક મળ્યો હોય એ વિશ્વની બેસ્ટ ઇ-કોમર્સ કંપની ઉભી કરી શક્યા તે અનુકરણીય વાત છે. જેક મા દેખાવે સામાન્ય છે પણ તે ચીનનું ગૌરવ વધારી શક્યા છે. તેમની કંપની અલિબાબામાં ૬૬ લાખ કર્મચારીઓ છે.

૧૩ વર્ષની ઉંમરે અંગ્રેજી શીખનાર જેક મા ને આપણે ઠોઠ નિશાળીયો કહી શકીએ. સ્કૂલ લાઈફમાં ઝળકી ના શકનાર જેક મા માંડ શિક્ષણ પૂરું કર્યું હતું. તે વારંવાર કહેતા હતા કે મેં ૩૦ વાર જોબ માટે અરજી કરી હતી પણ કોઈએ મને રિસ્પોન્સ નહોતો આપ્યો. જે હાર્વર્ડ યુનિવર્સિટી તેમના લેક્ચર ગોઠવતી હતી તે હાર્વર્ડ તેમની એડમિશનની અરજીને દસ વાર રીજેક્ટ કરી હતી. હવે હાર્વર્ડના લોકો માનવા લાગ્યા છે કે જેક મા ને સાંભળવા એક લહાવો છે.

હકીકત એ છે કે લોકો તેમની સફળતાની સ્ટોરી સાંભળવા આવે છે.

જેક મા નો લૂક સામાન્ય છે પણ આ ઠંડી તાકાત ધરાવતા માણસે ઇ-કોમર્સ ક્ષેત્રે અમેરિકાને પણ હંફાવી દીધું હતું. તે કહી ચૂક્યા છે કે લૂક પર ક્યારેય સફળતા ના મળે. માત્ર કામ, કામ અને કામથી જ સફળતા મળી શકે છે. તે આઠ કલાક માટે કામના હિમાયતી હતા.

દરેક સ્ટાફના આઈડિયા જાણવા તેમણે ઓપિનિયન બોક્સ રાખ્યા હતા. એટલે જ જેક મા કહે છે કે મારી એકલાની સફળતા નથી પણ એક સિસ્ટમની સફળતા છે. જેક મા ની સફળતાના સોનેરી વાક્યો ઓનલાઈન જોવા મળે છે. તે બહુ સ્પષ્ટ માને છે કે જ્યારે તમે હાર માની લો છો ત્યારે કમનસીબીની શરૂઆત થાય છે.

જેક મા ની એક સોનેરી વાત સમજવા જેવી છે કે જો તમારી પાસે પૈસો હશે તો તમે વધુ ભૂલો કરશો. તમે જ્યાં ત્યાં પૈસા વાપરતા થશો. તે માને છે કે ક્યારેય કોમ્પિટિશનમાં ના ઉતરવું પણ કોમ્પિટિશનમાંથી ઇનોવેશન શોધવાનો પ્રયાસ કરવો જોઈએ.

૧૯૯૯માં શરૂ કરેલી અલિબાબાના સાઈટ પરથી સાડા સાત કરોડ લોકો ચીજવસ્તુઓ મંગાવે છે. જે લોકો ધંધામાં હતાશ થયેલા છે તેમણે જેક મા ને વાંચવા જોઈએ જેથી નવું જોમ મળી રહેશે. ■

માર્ગ પર આવતાં દુઃખોને સ્વીકારતા રહીએ ત્યારે મંજીલ પરના સુખો અનુભવવા મળે.

ઇન્સાન કા ઇન્સાન સે હો ભાઈચારા...

શાયર સાહિર લુધિયાનવીની

રફમી ઓક્ટોબરના પુણ્યતિથિ પ્રસંગે....

કુદરતને તો બક્ષી થી હમને એક હી ધરતી, હમને કહી ભારત, કહી ઈરાન બનાયા.

ઇન્સાનિયતના જજબાતનો લોકપ્રિય શાયર સાહિર લુધિયાનવી

રેડિયો ટી.વી. પર એ ગીતો સાંભળીએ છીએ, મન ખીલી ઊઠે છે : “મૈને ચાંદ ઓર સિતારોં કી તમન્ના કી થી, મિલે ન ફૂલ તો કાંટો સે દોસ્તી કર લી, ઈન્સાનકા ઈન્સાનસે હો ભાઈચારા, જિંદગીભર નહીં ભૂલેગી વો બરસાત કી રાત, જીઓ તો એસે જીઓ, ચલો એકબાર ફિર સે અજનબી બન જાયે હમ દોનોં, આજ સજન મોહે અંગ લગા લો...” આવા ખુશબૂદાર તાજૂ-બ-તાજૂ શબ્દોના કવિ હતા, લોકપ્રિય શાયર સાહિર લુધિયાનવી. જેમની જબાનમાંથી નીકળેલ હર એક શેર-નજમ-ગઝલ-ગીત-એ દર્દ, ઈન્સાનિયતના જજબાતમાં ડૂબેલ જિંદગીનો દસ્તાવેજ બની ગયા.

ઇ.સ. ૧૯૨૧ ચૈત્ર માસમાં લુધિયાનામાં એક જાગીરદાર પરિવારમાં અબદુલહયી ‘સાહિર’નો જન્મ થયો. નાની ઉંમરે મા સાથે ઘર છોડ્યું અને શરૂથયા જિંદગીના સીધા ચઢાણ. નાની મોટી નોકરીઓ કરી.

સાહિરની કવિતાએ આંખ ખોલી ત્યારે ઈકબાલ, જોશ, ફિરાક, ફૈઝ, મજાજના શબ્દો હવામાં ગૂંજતા હતા.

નર્મોનાજુક સ્વર, શબ્દોની સુંદર પસંદગી, વ્યક્તિ, સમાજ, મજદૂર, કિસાન, પ્રણય, વિરહ બધું જ સાહિરની કવિતામાં મહેંકી ઊઠ્યું. શ્રમજીવીઓની વાતો કરતાં કહ્યું, “હમ મેહનતવાલોંને મિલકર જબ ભી કદમ બઢાયા, સાગરને રસ્તા છોડા, પર્વતને શીશ ઝુકાયા.” પ્રેમના ઉપવનને પણ સાહિરે રમ્યમધુર સુંદર સુગંધિત શબનમથી શણગાર્યું છે.

જિંદગી કિતની ખુબસુરત હે...

કુદરતને પણ સાહિરે શબ્દોથી શણગારી :

“પર્વતોં કે પેડો પર શામકા બસેરા હે, સુરમયી ઉજાલા હે, ચમ્પઈ અંધેરા હે.”

સાહિરના કાવ્યસંગ્રહો નોંધપાત્ર છે. ‘તલખિયાં, આઓ કોઈ ખ્વાબ બુને નોંધપાત્ર છે. તેમને અનેક એવોર્ડ મળ્યા હતા. ભારતીય જવાનોએ આફરિન થઈ એક ચોકીનું નામ ‘સાહિર ચોકી’ રાખ્યું છે.

કૈફી આઝમી, શૌકત કૈફી, અમૃતા પ્રીતમ, દિલીપકુમાર, વાજિદ તબસ્સુમ, જાનીસાર અખતર, સરદાર જાફરી, મજસહ, અબ્બાસ સાહિરના મિત્રો હતા.

તા. ૨૬-૧૦-૧૯૮૦ના રોજ સાહિરનું અવસાન થયું.

સાહિર ગીત :

માલિકને હર ઈન્સાન કો ઈન્સાન બનાયા,

હમને ઉસે હિન્દુ યા મુસલમાન બનાયા

કુદરતને તો બક્ષી થી હમને એક હી ધરતી,

હમને કહી ભારત કહી ઈરાન બનાયા

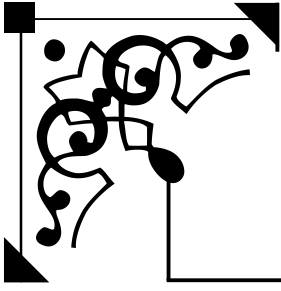
ઈન્સાનકા ઈન્સાનસે હો ભાઈચારા

યેહી પયગામ હમારા (મજલિસ મુશાયરા)

મગજને સતેજ રાખવાની ટીપ્સ

આજકાલ માનસિક તાણ એટલી વધી ગઈ છે કે અનેક લોકોની યાદશક્તિ નબળી થઈ ગઈ છે અને તેઓ ભૂલકણા બની રહ્યા છે. મગજને સતેજ કરવાના ઉપાયો અજમાવવા અત્યંત જરૂરી બની ગયા છે. **ડાચેટ અને મગજ વચ્ચે ગાઠ સંબંધ છે.** હાલમાં પ્રચલિત બનેલા જંકફૂડ આપણા મગજની કાર્યશક્તિને ધીમી પાડી દે છે. જંકફૂડમાં રહેલી ટ્રાન્સ ફેટ અને સેચ્યુરેટેડ ફેટ મગજને નબળું કરે છે. જ્યારે ઓમેગા-૩ ફેટી એસિડથી ભરપૂર બદામ, પિસ્તા, અખરોટ, કિવી ફ્રુટ, લીલા શાક, દાળ, દૂધી, ટમેટા, આદુ, જૈતુનનું તેલ, અનાનસ જેવા ખાદ્યપદાર્થ મગજને સતેજ કરે છે. **શારીરિક મહેનતની પણ આપણા મગજ પર અસર થાય છે. નિયમિત અડધો કલાક વ્યાયામ કરવાથી મગજમાંથી એવા રસાયણો છૂટા પડશે જે ન્યુરોસન્સને મજબૂત કરશે અને યાદશક્તિ વધશે.** જોકે પરસેવો પાડવા સાથે માનસિક મહેનત પણ જરૂરી છે. આથી જ અખબારો કે સામયિકમાં આવતાં કોસર્વ કે સુડોકુ પઝલને ભરો. વિવિધ જગ્યાના નામ યાદ રાખવાની રમત રમો. ક્યારેક જૂના મિત્રોના નામ-સરનામા યાદ કરવાની કવાયત કરો. આનાથી નવા નવા ન્યુરોન બનશે અને યાદશક્તિ સારી રહેશે.

હંમેશાં પોતાની યાદશક્તિ પર ભરોસો રાખો અને જે બાબતો યાદ કરી હોય તેને વારંવાર મમળાવો. આનાથી આત્મવિશ્વાસ વધશે. છેવટે શરીરના તમામ અંગોની સ્વસ્થતાની ગુરુચાવી ઊંઘ છે. યાદશક્તિ સતેજ રાખવા પૂરતી ઊંઘ લેવી જરૂરી છે. ઊંઘમાં દિવસભરની યાદને મમળાવવાનો મોકો મળે છે. વારંવાર બધું ભૂલી જવાની આદત પડી ગઈ હોય તેમણે બપોરના એકથી દોઢ કલાક સૂઈ જવું. સુવાથી મગજને આરામ મળશે. ■

ગેમ્સ ગેલેરી

અજબ સવાલના રમૂજ જવાબ

ભાવના એ. ઝવેરી

૧. નીચે આપેલા કલુના તમારી દૃષ્ટિએ રમૂજ જવાબ અથવાઅજબ-ગજબ જવાબ આપો. (સમય : ૧૦ મિનિટ)
ઉદા. : ભેંસ - દૂધ આપતી ફેક્ટરી

કલુ

૧. ઊંધિયા પાર્ટી
૨. હીરો
૩. સિંદૂર
૪. વરરાજા
૫. વિદ્યાર્થી
૬. મોબાઇલ
૭. લગ્ન દિન
૮. બેચલર પાર્ટી
૯. દાઢી
૧૦. લેર્ગીંગ્સ - શોર્ટ કૂર્તિ
૧૧. અંબોડો
૧૨. સસરા
૧૩. ખુલ્લા વાળ
૧૪. બગાસું
૧૫. રગડો - પૂરી
૧૬. હીરોઇન
૧૭. વોટ્સ એપ
૧૮. નાક
૧૯. કોલેજ
૨૦. વાંદરો
૨૧. પસ્તાવો

૨૨. મચ્છર
૨૩. છોલે પૂરી
૨૪. વૃક્ષ
૨૫. બ્યુટી પાર્લર
૨૬. મોબાઇલ કાન પર
૨૭. ઉંદર
૨૮. ચશ્મા
૨૯. થિયેટર
૩૦. હોટેલ
૩૧. ઝઘડો
૩૨. પેટ
૩૩. રસોડું
૩૪. મન
૩૫. વકીલ
૩૬. કવિ
૩૭. જીમ ટ્રેઇનર
૩૮. પોલિટિશિયન
૩૯. કૂતરો પાળવો
૪૦. ચહેરાનું સૌંદર્ય
૪૧. કિટી પાર્ટી
૪૨. લેડિઝ જીમ
૪૩. કેડિટ કાર્ડ
૪૪. હેન્ડસમ છોકરો
૪૫. મહિલા મંડળ
૪૬. એરોબિક્સ
૪૭. કિચન ક્વીન

૪૮. ગાય
૪૯. મોર્નિંગ વોકર્સ
૫૦. લેડિઝ - મોર્નિંગ વોકર્સ
૫૧. સોશિયલ વર્કર
૫૨. બાળકોનું વેકેશન
૫૩. પ્રેમમાં ભંગાણ
૫૪. ટ્રાફિક હવાલદાર
૫૫. ફેસબુક

૨. આ ગેમ બીજી રીતે પણ રમાડી શકાય. કલુના નામની એક-એક ચિટ્ટી બનાવી નાખો. બધાને એક એક ચિટ્ટી આપો. વારાફરતી ચિટ્ટીમાં જે શબ્દ નીકળે તેના અજબ - રમૂજ જવાબ આપવાના. જે વધારે સરસ જવાબ આપે તે વિનર.

૩. આ ગેમ પાસિંગ બોલની જેમ પણ રમી શકાય.

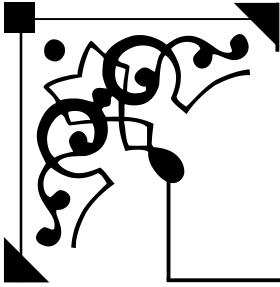
બાઉલમાં ચિટ્ટી રાખી દો. જેના હાથમાં બોલ રહે તેને બાઉલમાંથી ચિટ્ટી ઉપાડી જે શબ્દ નીકળે તેના પરથી અજબ વાક્ય બનાવીને બોલે. ત્યારબાદ તે નીકળી જાય.

આ ગેમમાં રમૂજ પણ થાય, ટાઈમ પાસ થાય અને પિકનિકમાં રમવાની મજા આવે.

(જવાબો આ જ અંકમાં અન્યત્ર આપેલા છે.)

આનંદ એ કોઈ ઘટના નથી. નથી એ બહારથી આવતી અનુભૂતિ. એ તમારી અંદર જ ઊગતી લાગણી છે. તમે એ લાગણીને સતત ઉછેર્યા કરો તો જ એ વૃદ્ધિ પામશે. જે કોઈ કાર્ય કરો તેમાં આનંદ અનુભવો. અણગમતું કાર્ય કરવાનું આવે ત્યારે પણ, કામમાં અણધાર્યો વિક્ષેપ આવે ત્યારે પણ. અણગમતી પરિસ્થિતિમાં મૂકાઓ ત્યારે પણ.

જીવનનો આનંદ ખૂબ જ નાનકડી બાબતોમાંથી મળે છે. બાળકનું સ્મિત, શાળાએ જવા નીકળતી દીકરીનું ઝડપી ચુંબન, આભારભરી એક દૃષ્ટિ, હૃદયપૂર્વક પ્રશંસા - અગણિત, અતિ સૂક્ષ્મ, સ્નેહાળ લાગણીઓની ક્ષણિક અભિવ્યક્તિમાં જ ઉછળે છે આનંદનો ઉદ્દિષ્ટ.

વૈવિધ્ય

જ્ઞાન ગમ્મત

સંકલન : કિરણબેન પી. ૬૬૬૨

મિત્રો, આપેલ પઝલમાં જુદા જુદા શબ્દો આપેલા છે. તમારે તે દરેક શબ્દમાંથી એક-એક અક્ષર ઉપાડી, દરેક લાઇનમાંથી રાજ કપૂરની એક ફિલ્મનું નામ શોધી કાઢવાનું છે. સમજૂતી માટે ઉદાહરણ (૧) આપેલ છે.

રાજ કપૂરની ફિલ્મનું નામ	શબ્દો
(૧) આવારા	(૧) આવિષ્કાર, દિવાકર, તારામતી
(૨) _____	(૨) કામેશ, વિરાસત, અનામિકા, મહેલ, ગાંજો, કમળ, રવાના
(૩) _____	(૩) કુસંપ, ગજવેલ, મહાબલેશ્વર
(૪) _____	(૪) ગરબડ, તહેવાર, કિસાન, તરીકો
(૫) _____	(૫) કાબુલ, ટબ, પોલિયો, કાલિમા, શરબત
(૬) _____	(૬) અંદામાન, દાડમ, અરબાઝ
(૭) _____	(૭) નિશદિન, વારાફરતી, પરવાના
(૮) _____	(૮) બુઝદિલ, લહે, હીના, તોરણ, હૈયાવરાળ
(૯) _____	(૯) પરચો, તરીકો, ચોકિયાત, કરીમ
(૧૦) _____	(૧૦) ભારજા, લાગત, ફતેહ, સવાર, હોનહાર
(૧૧) _____	(૧૧) છડેચોક, લિલામ, યાદગાર
(૧૨) _____	(૧૨) અજગર, નરમ, હોબાળો, ધમની
(૧૩) _____	(૧૩) જરદો, જાયદાદ, વસુલ, વારસ
(૧૪) _____	(૧૪) માલતી, કેસરી, કાદરી, કારતક, સાલસ, મહેલ
(૧૫) _____	(૧૫) શારદા, વિસ્તાર, નરમગરમ

ચાતુર્માસ ઉત્સવ ક્વિઝ

(સવાલની નીચે આપેલા ૪ ઓપ્શનમાંથી સાચો જવાબ શોધો)

- જગન્નાથ પુરીમાં નીકળતી રથયાત્રામાં ભગવાન જગન્નાથના રથનું નામ જણાવો
(અ) તાલધ્વજ (બ) નંદીઘોષ (ક) દર્પદલન (ડ) નંદી ધ્વજ
- ચાતુર્માસનો પ્રારંભ કઈ એકાદશીએ થાય છે?
(અ) અષાઢ સુદ એકાદશી (બ) અષાઢ વદ એકાદશી (ક) કાર્તિક સુદ એકાદશી (ડ) કાર્તિક વદ એકાદશી
- ગુરૂ પૂર્ણિમા કોની જન્મ જયંતી છે?
(અ) વેદ વ્યાસ (બ) કપિલ મુનિ (ક) વામનદેવ (ડ) ગુરૂ દત્તાત્રેય
- નીચેનામાંથી શાના હિંદોળા બનાવવામાં આવે છે?
(અ) અનાજ - કઠોળના (બ) ફળો - શાકભાજીના (ક) ચોકલેટ - બિસ્કિટના (ડ) આપેલ તમામના
- રક્ષાબંધનના દિવસે લક્ષ્મીજીએ કોને રાખડી બાંધી હતી?
(અ) જનક રાજા (બ) મનુ રાજા (ક) બલિ રાજા (ડ) ભરત રાજા
- જન્માષ્ટમીનો તહેવાર કેવી રીતે ન ઉજવાય?
(અ) ઉપવાસ કરીને (બ) મટકી ફોડીને (ક) કીર્તન - ભક્તિ કરીને (ડ) જુગાર રમીને
- કઈ એકાદશીએ ભગવાનને જળ વિહાર કરાવાય છે?
(અ) દેવશયની (બ) પ્રબોધિની (ક) જળજીલણી (ડ) વિજયા
- દિવાળીનો ઉત્સવ કેવી રીતે ઉજવવો તેની માહિતી કયા પુરાણમાં છે?
(અ) ભવિષ્યોત્તર પુરાણ (બ) વાયુ પુરાણ (ક) વિષ્ણુ પુરાણ (ડ) શિવ પુરાણ. (જવાબો આ ૪ અંકમાં અન્યત્ર આપવામાં આપેલ છે.)

જમ્બલ વર્ડ

નીચે આપેલ પઝલમાં જમ્બલ થયેલા અક્ષરોમાંથી માગ્યા મુજબ ત્રણ-ત્રણ નામ બનાવો. જવાબો બાજુમાં આપેલ જવાબના ખાનામાં લખો.

કસોટી	જવાબો
(૦૧) [રિ યો ગ ક ન્યૂ બે સ પે ર્ક કો] → _____	_____
	(વિશ્વપ્રસિદ્ધ શહેરોના નામ)
(૦૨) [લી ય જા સિં ની હા પા ડ] → _____	_____
	(ભાષાઓના નામ)
(૦૩) [દ દ્વિ ફા પ્રિ મ ફૂ શી બે રે ય] → _____	_____
	(સાહિત્યકારોના તખલ્લુસ)
(૦૪) [લિ એ ટા તા વા ગિ ન ક ર યો રો] → _____	_____
	(સંગીત વાદ્યોના નામ)
(૦૫) [સ સ સ પ લી ત્રી યા યા] → _____	_____
	(સંખ્યાઓના નામ)
(૦૬) [નિ ન કા સો મ લ ભ ય ક ડિ] → _____	_____
	(તત્વોના નામ)
(૦૭) [મોં ન રે ટે સ થ લિ યો ર ફો ડિ] → _____	_____
	(ઉપકરણોના નામ)
(૦૮) [પૈ સં ફ ન પ બી સ યું જ મો ર] → _____	_____
	(ફળોના નામ)
(૦૯) [શી કોં ક્ષ રા ણા ય લે ત] → _____	_____
	(રોગોના નામ)
(૧૦) [તા ડી સી સા ડી સા લં ણી ત પ ગ] → _____	_____
	(રમતોના નામ)

૧.

ગોળ ગોળ ગૂંચળાવાળું ઘર બહુ સરસ
ઘરના રૂમમાં ભર્યો, મીઠો મીઠો રસ.
જોતાં એને આવે, મોંમાં બહુ પાણી,
બુદ્ધિમાન હો તો, લો એને જાણી.

ઉખાણા

૨.

એ પાળે નહીં ભેંસ કે ગાય
છતાં ખાય દૂધ-મલાઈ.
ઘર બેઠા કરે શિકાર,
સિંહ પણ તેની સામે માને હાર.

જીવનની નૌકા શ્રદ્ધાના હલેસાંથી જ પાર પડે છે.
આત્મામાં શ્રદ્ધા, પરમાત્મામાં શ્રદ્ધા, વ્યક્તિમાં શ્રદ્ધા, સમષ્ટિમાં શ્રદ્ધા, સર્જનમાં શ્રદ્ધા,
સર્જકમાં શ્રદ્ધા, ભૂત - વર્તમાન - ભવિષ્યમાં શ્રદ્ધા.
શ્રદ્ધા વિનાનું જીવન અસહ્ય છે.

આ ૧૦ ગુણો

કોઈપણ કર્મચારી પાસે હોવા જરૂરી છે....

જેમ દરેક કર્મચારી જોબ સર્ચ કરતી વખતે એક આદર્શ બોસને પ્રાપ્ત કરવાની કોશિશ કરે છે તેમ એક બોસ પણ પોતાના કર્મચારી પ્રત્યે કેટલીક અપેક્ષાઓ રાખે છે. જેના વિશે આપણે અહીં ચર્ચા કરીશું. જેથી આપણે બોસને વધુ સારી રીતે સમજી શકીએ.

તમારા બોસ સાથેના સંબંધો તમારી કારકિર્દીના વિકાસ માટે ખૂબ જ નિર્ણાયક છે, જેથી તમારા બોસની અપેક્ષાઓને પૂર્ણ કરવી જરૂરી બને છે.

સામાન્ય રીતે તમારા બોસ તમારી પાસેથી આ મુજબની અપેક્ષાઓ રાખે છે.

૧. વફાદારી

બોસ એવા કર્મચારીની પસંદગી કરે છે જે કાર્ય પ્રત્યે વફાદાર હોય. વફાદાર કર્મચારી, એ સંસ્થા કે કંપની માટે એક મૂડી સમાન છે. જે કોઈ પણ સંજોગોમાં આત્મવિશ્વાસ ગુમાવ્યા વગર સતત મુશ્કેલ પરિસ્થિતિઓનો સામનો કરતો હોય છે. જેના પરિણામે સંસ્થાકીય ધ્યેયની પ્રાપ્તિ કરવી શક્ય બને છે.

૨. પ્રતિભાવિક અભિગમ

તમને સોંપેલા કાર્યની સ્થિતિ વિશે બોસ જાણકારી માંગે તે પહેલા તમારા કાર્યની સ્થિતિ વિશે બોસને જાણ કરો. દાખલા તરીકે તમારે ૯ વાગે પ્રેઝન્ટેશન આપવાનું છે તો તેના અડધા કલાક અગાઉ તમારા પ્રેઝન્ટેશનનું કન્ટેન્ટ તમામ સંબંધિત લોકો સુધી પહોંચવું જોઈએ. જેથી તમારા પ્રતિભાવિક અભિગમનો ખ્યાલ તમામ લોકોને આવી શકે. કેટલીકવાર કાર્ય થોડું જ પૂર્ણ થયું હોવાથી તેના અંગે કોઈ પણ જાતની પ્રતિક્રિયા આપી શકાતી નથી. તેવા કિસ્સામાં યોગ્ય જવાબ આપવાથી પણ તમે કામ કરી રહ્યા છો તેની ખાતરી આપી શકાય છે.

૩. કંઈક નવું કરવાની પહેલ

હાલના સમયમાં દરેક બોસ એવી અપેક્ષા રાખે છે કે તેમના કર્મચારીઓ કંઈક નવું કરીને ધંધાકીય ધ્યેય હાંસિલ કરવામાં મદદરૂપ થાય અથવા સંસ્થાની પ્રગતિ થાય. જો તમારા બોસને તમને દર વખતે શું કરવાનું છે તે કહેવાની જરૂર પડતી હોય તો તે બાબત યોગ્ય નથી. તમારે શું કરવું તે કહેવા માટે તમારા બોસની જરૂર હોય તો તમે તમારા બોસની જવાબદારીઓમાં વધારો કરી રહ્યા

છો. તમારે સ્વયં કામ કરવાનું શીખવું પડશે. જેના માટે પડકારોનો ચાર્જ લેવો જોઈએ. કંઈક નવું યોગ્ય રીતે કરવાની પહેલ તમને વ્યવસાયિક જીવનમાં સફળતા તરફ લઈ જશે.

૪. સમર્પણ

દરેક કર્મચારી પોતાને સોંપાયેલું કામ કરે છે પણ જો કર્મચારી સમર્પણની ભાવના સાથે થોડું વધુ કામ કરે તો તેની એક આગવી છાપ ઊભી થાય છે. કર્મચારીની આવી સમર્પણ ભાવનાને લીધે ધંધાકીય સફળતા પ્રાપ્ત કરવી આસાન બને છે. જેથી બોસ સમર્પણયુક્ત કર્મચારીની અપેક્ષા રાખે છે.

૫. ઓછી દલીલબાજી

દરેક વ્યક્તિને અન્ય વ્યક્તિ જોડે મતભેદો હોઈ શકે છે પરંતુ બોસ એવી વ્યક્તિ સાથે કામ કરવામાં સહજતા અનુભવે છે, જે ઓછી દલીલો કરે. દરેક વ્યક્તિએ સફળતા પ્રાપ્ત કરવા માટે વિનમ્ર બનવાનું શીખવું પડે છે. જેના પરિણામે બોસ સાથે દલીલબાજી કરવાની પરિસ્થિતિનું નિર્માણ થતું નથી.

૬. યોગ્યતા

દરેક બોસ એવી વ્યક્તિની કર્મચારી તરીકેની પસંદગી કરે છે જે જોબ માટેની યોગ્યતા ધરાવતો હોય. જેના માટે ઉમેદવારે વિવિધ જરૂરી કુશળતા, જ્ઞાન અને કાર્ય-અનુભવ મેળવવાનો રહે છે. કર્મચારી કઠિન પરિસ્થિતિઓમાં પોતાની સમજણશક્તિ અનુસાર વિવિધ યોજનાઓની રચના કરીને સંસ્થા કે ધંધાકીય એકમને મુશ્કેલ પરિસ્થિતિમાંથી બહાર કાઢીને પોતાની યોગ્યતા અને ક્ષમતાને સાબિત કરી શકે છે.

૭. જવાબદારીભર્યું વર્તન

દરેક બોસ એવી વ્યક્તિને જોબ પર રાખવા માંગે છે જે પ્રતિકૂળ પરિસ્થિતિઓમાં જવાબદારીભર્યું વર્તન કરે અને વ્યવસ્થાતંત્રને સફળતા તરફ લઈ જઈ શકે. એક જવાબદાર કર્મચારી મુશ્કેલ પરિસ્થિતિમાં કામના દબાણ વખતે રજા માટે માંગણી કરતો નથી અને સતત પ્રયત્નશીલ રહીને પ્રતિકૂળ પરિબળોનો સામનો કરે છે. જ્યારે કંપની નાણાકીય કટોકટીમાંથી પસાર થઈ રહી હોય ત્યારે કર્મચારી નાણાકીય વળતરની અપેક્ષા રાખ્યા વગર જવાબદારી સાથે કામ કરીને કંપનીની નાણાકીય સદ્વરતા પ્રાપ્ત થાય તેવા પ્રયત્નો કરે છે.

૮. મદદરૂપ સ્વભાવ

સ્વાભાવિક રીતે દરેક બોસ એવી વ્યક્તિની કર્મચારી તરીકે પસંદગી કરે છે જે મદદરૂપ સ્વભાવ ધરાવે છે. જો

તમે તમારા બોસના ખભા પરથી થોડું દબાણ ઓછું કરો. બોસને શક્ય તેટલા વધુ મદદરૂપ થાવ. તમારા બોસને ધંધાકીય ધ્યેય હાંસિલ થાય તેના માટે મદદરૂપ થવા તમારી જાતને અનિવાર્ય બનાવો. જો તમને એવું લાગે કે તમારા બોસ તમારી પાસેથી વધુ કામ કરાવે છે તો નમ્રતાપૂર્વક કામમાંથી બહાર નીકળવાની કોશિશ કરો.

૯. પરિપક્વતા

જેમ જેમ કર્મચારીને કાર્ય અનુભવ વધે છે તેમ તેમ બોસ તેની પાસેથી પરિપક્વતાની આશા રાખે છે. જો તમારા બોસ તમારી પાસે કોઈ કાર્ય માટે સલાહ લેવાનું નક્કી કરે તો બોસને પરિપક્વતાયુક્ત સલાહ આપો. **તમારા સૂચનો યોગ્ય અને શક્ય હોવા જોઈએ. ફક્ત પોતાની બુદ્ધિનું પ્રદર્શન કરવા માટે વિચારો રજૂ કરવા જોઈએ નહીં.** જો તમારા બોસ તમારા પાસેથી વિચારોની અપેક્ષા રાખે છે તો વિનમ્રતા અને પ્રામાણિકતા સાથે સમય અને સંજોગો અનુસાર સલાહ આપો.

૧૦. ઉત્સાહ

જો કોઈ વ્યક્તિ તમારી સાથે સતત કંટાળાજનક અને ઉત્સાહ વગરનું વર્તન કરે તો તમને તેની સાથે કામ કરવાનું ગમશે નહીં અથવા જો કોઈ વ્યક્તિ ઓફિસ કામ કરવામાં થોડો રસ બતાવતી નથી તો પણ તેની સાથે કામ કરવાની મજા આવશે નહીં. દરેક વ્યક્તિને કઠિન સમયમાંથી પસાર થવાનું રહે છે, પરંતુ હંમેશાં કામમાં રસ લઈને ઉત્સાહી વર્તન કરવાનું રહે છે. જેથી ઉત્સાહનું પ્રદર્શન કરીને કામ માટે પહેલ કરવી જોઈએ.

પ્રેષક : દિનેશ આર. મહેતા

...ઝેરી હતા

સમય કેવો સોનેરી હતો, આપણે કેવા રૂપેરી હતા, લવના પાલવ જ્યારે આપણે પહેરી લીધા હતા, પારખી લીધા પળવારમાં જ આપણે એકમેકને, હીર પારખુ, હીરા પારખુ જાણે મોટા કોઈ ઝવેરી હતા. મારી હા હતી તો તારીયે ક્યાં ના હતી, છતાં— સમજાયું ના આજ લગી કોણ આપણા વેરી હતા? મરણને શરણ થયા એ બધા જ બીજા જ પળે કરડ્યા હતા સાપ શિકાયતનાં જે બહુ ઝેરી હતા. રંગીન સંગીન આપણે ગમગીન થઈ જતા સમી સાંજે, એકાદ અઠવાડિયું જ જ્યાં રોકાયા આપણે હંગેરી હતા. આપવામાં આનંદ છે, ઉપદેશ દેવા ઊભા થયા ઉપદેશક, ખિસ્સા કાતરુઓનાં યે જેઓ ખિસ્સા ખંખેરી બેઠા હતા.

અરવિંદ સોમૈયા - નખત્રાણા, ૬૨૭

YOUTH CLUB

SOME GOLDEN RAYS....

“Don't get shaken
by temporary set backs.
Treat set backs as learning
opportunities and stay focussed
on the bigger dreams.”

A great thinker was asked
“What is the meaning of life?”
He replied,
“Life itself has no meaning
it's an opportunity to create
a meaning.”

The brain is the most
outstanding organ in the body.
It works for 24 hours a day,
365 days a year from birth
until you marry.

Life... is not about
being rich, being popular,
being highly educated
or being perfect.
It's about being
real, humble and kind.

Friendship isn't about
who you've known the longest,
its about who walked into
your life said “I'm here for you”
and proved it.

ભુજમાં છૂટ છે

અહીં ગાયોને ઢીંક મારવી છૂટ છે
 કૂતરાઓને પાછળ દોડવાની છૂટ છે
 ક્યાંક ગટરના ખાબોચિયામાં
 પગ ભીના થાય છે
 ચાલતા ચાલતા ખાડામાં
 ગભડી પડાય છે

ગમે ત્યાં વાહનો ઊભા રાખવાની છૂટ છે
 ક્યાં ચાલવું ક્યાં બેસવું
 એ ચારે તરફ બેસી ગયા છે
 સબ ભૂમિ ગોપાલ કી
 એમ બધા પેસી ગયા છે

ગમે ત્યાં થાંભલા ખોડવાની છૂટ છે
 ખાલી પડેલું તળાવ છે
 સૂકાઈ ગયેલી વાવ છે
 અને એવો થયો ચમત્કાર કે
 આવી ગઈ નવી નાવ છે.

નિતનવા કર અહીં લાદવાની છૂટ છે
 અહીં ગાયોને ઢીંક મારવાની છૂટ છે.

૨૪નીકાંત ઓગા - ભુજ

અવિશ્વાસુ ભક્ત

પથર માનો છો તમે શું પ્રભુને? શ્રી હરિને તમે કેવા જાણ્યા
 મૂર્તિમાંહી પ્રગટ રહ્યા છો તમો શાને રહ્યો છો અજાણ્યા.
 પાડા પાસે પારાયણ કરાવે એવા સંતો કદી તમે ભાળ્યા?
 તમારી આપત્તિઓના અનેક પ્રસંગો જીવતરમાં કોણે ટાળ્યા?
 તમારા આ અંતર શત્રુઓને શું શ્રીહરિએ નથી માર્યા?
 ઉપકારો અનેક તમ પર છે પ્રભુના, શ્રી હરિને શાને વિસાર્યા?

પ્રા. સૂર્યકાંત ભટ્ટ - ભુજ

....માતની બોલ

કોધની નહીં શાંતની બોલ,
 ભાષા તું તારા પ્રાંતની બોલ.
 બોલ ના ભલે બીજા કોઈની,
 જય તું ભારત માતની બોલ.

અરવિંદ સોમેવા - નખત્રાણા, કર્ણ

મુંબઈ જો રમખાણ

(કિંમત : અર્ધો આનો)

તા. ૧૫-૧૦-૧૯૩૬ના રોજે કોમી રમખાણ થયેલ તેની યાદી
 (રાગ : ડસ નાય ભુટન જો માળ)

મુંબઈ થૈઈ હુલ્લડ સે હેરાન; બેલીઆ ભુલી વ્યા એસાન
 આપશ મે તાં અથડે ધ્યા; અઈ-હિંદુ ને મુસલમાન — મુંબઈ

ભાઈખડે જે પુલ જે પણખે; વડો દસોં અસી મેદાન
 મશીદ મેં તાં અલ્લા-આયને; દેવલ મેં હુડમાન — મુંબઈ

સવરાજ ગેડે લા સંપક્યા; તેજો પણ ભૂલ્યા ભાન
 મોવાલી તાં મોજ કરીતા; ગરીભ થઆ હેરાન — મુંબઈ

ધોકાને તે તાં ધાડું પઈઉં; ને ખણી વ્યા શર-સમાન
 લુચે લક્ંગે જા કમ થઆ; શાહુકાર ભુલે તાં ભાન — મુંબઈ

દરીયાસ્થાન મેં ધ્રા નાય; રીલીફ કમેટી રખે ધ્યાન
 દાળ ભાત ને શીરા ઉલરેં; ગરીભ જમે દિલ જાન — મુંબઈ

ભાતબજાર મેંભા ભેરા થઆ; પુનશીકેણીઆ જો રખે માન
 તન મનસે સેવા કરીતાં; વદો ચડેચો એ શાન — મુંબઈ

શરકાર બાપા સાહ થઓ; તડે થધો થઓ તુફાન
 ગુંડાસાઈ એ જો જોર ઘટ્યો; થઆ આથરરોડ મેમાન — મુંબઈ

કુડકપટ જો ખ્યાલ નાંચ; હકડી મા જા અઈયું સંતાન
 રતુ ચેતો બેલી મુંજા; ફોકટ થઆ હેરાન — મુંબઈ

- રતુ (ભાચા)

દીવાદાંડી

અંધાર ઘેરી રાતમાં ભૂલી પડી'તી રસ્તામાં,
 મળશે ચોક્કસ માર્ગ સાચો, વિશ્વાસ એવો અતૂટ હૃદયમાં!

ધૈર્યની પરીક્ષા હરદમ લેતાં, કુવિચારો વાળું માંડી,
 એટલામાં ઈનામ સ્વરૂપે દેખાય ઉત્તરમયી દીવાદાંડી!

હોય ગમે તે સ્વરૂપ - વસ્તુ, વ્યક્તિ કે વિચાર,
 હે પ્રભુ! તારી હાજરી અનુભવું હું દરેકવાર!

રાહ જુએ આ મન મારું, ક્યારે આવશે નવો વળાંક?
 ક્યાં નવીન રૂપમાં આવીને, કરશો ફરી પવિત્ર મેળાપ?

કૃતિ ડી. ઠક્કર - ગાંધીધામ
 મો. ૯૦૯૯૭ ૯૯૬૬૬

સપના આવે એ માટે સૂઈ જવું જરૂરી છે, પણ સપના પૂરા કરવા માટે સમયસર જાગી જવું પણ જરૂરી છે!

સંભારણાં....

આવ્યો હતો અમારી જિંદગીમાં
તું ખુશીઓ લઈને
જાણે કેટલાય જન્મોથી અમારી સાથે
લાગણીના તાંતણે બંધાઈને
ચાંદ જેવું સુંદર મુખડું તારું
નજર ના હટે તેવું રૂપકડું
પા પા પગલી તને ભરતા જોઈ
હેયુ આનંદની છોળોએ ઝુમતું.
મીઠી કિલકારીઓ અને નિર્દોષ તોફાનો
એ અમારા જીવનનો હિસ્સો હતો ખાસ
તેં જ કરાવ્યો હતો પહેલી વખત
આ જગતમાં માં બનવાનો અહેસાસ.
દુનિયા અમારી બદલાઈ ગઈ
અને તું હતો અમારા કેન્દ્રસ્થાને
દિવસ રાતનું ન રહેતું ભાન
તારી પાછળ પાગલ બનીને.

દિવસો વિત્યા, રાત્રીઓ વીતી
તું ઊભો અમારી સમક્ષ મોટો થઈને
જોવું પડતું તારા ચાંદ સા મુખને
હવે આંખો નીચીના બદલે ઊંચી કરીને.
અમારો ગર્વ હતો તું
તું હતો અમારું અભિમાન
હરખઘેલા થાતાં અમે
સામે તને ઊભેલો જોઈને જાણે ચટ્ટાન.

પરંતુ વિધાતાની અકળલીલા ના કળી
શું કહું કેવી હતી અનર્થકારી ઘડી એ
હાથમાંથી હાથ અને સાથ છૂટી ગયો
ને તું ચાલ્યો ગયો અનંતની કેડીએ...

સજાવ્યા હતા કંઈક કેટલાય શમણાં
પણ એક જ ક્ષણમાં તૂટી ભ્રમણા
હવે 'નિશુ' થયો અમથી અળગો
કુદરત પાસે લાચાર હતા અમે ઘણાં.
હવે રહ્યા માત્ર તારી યાદોના સંભારણાં
નિરંતર મનમાં કરું હું એવી ધારણા
ફરી પાછો કોઈક જનમમાં
પુત્ર બનીને આવે મારી કૂબે
એ જ 'માં'ની મનોકામના....

સુનિતા એ. શાહ - અમદાવાદ
મો. ૯૮૨૫૧ ૫૧૫૧૩

(નિશુ - પુત્ર નિશિત)

(સુનિતાએન શાહ પોતાના પુત્ર નિશિતનું યુવાવયે આકસ્મિક અવસાન થતાં તેને શબ્દાંજલિ અર્પવા સ્વરૂપે આ દર્દભર્યા કાવ્યની રચના કરી છે.)

નથી રહેતી

ન રહેતો તુજ જીવનમાં તો હું પણ નથી રહેતી,
કહેતો'તો પ્રાણપ્યારી જે હવે તે પ્યારી નથી રહેતી;
બદલાતા સમયે ખરે જ કોઈની યારી નથી હોતી,
મૃત્યુ સમયે અરે કોઈ રાહ-રાહદારી નથી રહેતી.
મોસમ પણ કોઈ જગ્યાએ એકધારી નથી રહેતી,
જોશ અને જુવાની પણ વળી કાયમ નથી રહેતી;
વખાના માર્યા જે કોઈની જિંદગાની નથી રહેતી,
જિંદગી કોઈકને કદીક ક્યારેક વહાલી નથી રહેતી.
કોઈ પણ પીડા હરકોઈની આનંદરૂપ નથી રહેતી,
વીતી ગઈ જે કોઈ પળ ફરી પાછી નથી ફરતી;
કોઈ પણ સ્થિતિ - કોઈ હાલત કાયમ નથી રહેતી,
પ્રતિબિંબિત છબી 'આરસી'એ કે સાચી નથી હોતી.

અનંતે વિરામ

રસના ભર્યા ચટકા ઘણા ને પ્રાપ્તિ કાજ દોડ્યો ઘણો,
દેહ-નયન થાક્યા ઘણા, તેથી માંગે રોજ આરામ ઘણો.
કંઈ કેટલાય રંગો ભર્યા 'આરસી'ની જિંદગી મહી ખરે,
રોગ - શોક - જરાગ્રસ્ત દેહ ત્યાગી વિશ્રામ માંગે અરે.
ફરતો રહ્યો આ જગમહી કંઈ કેટલાય જન્મો થકી,
અતૃપ્તિ ત્યજી, પરિતૃપ્ત થઈ ઈચ્છું વિરામ અનંતે ભળી.

'આરસી' શાહ - અમદાવાદ

ફોન : (૦૭૯) ૨૭૪૩૮૧૬૩

કચ્છી હાઈકુ

કચ્છી માડુ ત
મિડે પચાઈ વને
ડુખ ધરધ

ભગવાનજા
હી ફોટા મિડે કેર?
કી પાડે હુને?

રખો બાયડી
જો ભલે, મા-પે કે કો
આંસુ ડીયોંતાં?

રૂપ નેરેને
અંજાઈ વ્યા ગુણકે
મિડે ભૂલી વ્યા!

વેણી ઈનજે
મથે મેં ને સુગંધ
તો જે ધિલમં

અરુણા અરુણા ઠક્કર - ભુજ, કચ્છ

મો. ૯૮૭૯૫૩૯૧૭૯

સંકલન : ગુલાબચંદ ધારશી રાંભિયા

બચુડો

અધા : પુત્તર બચુડા?
 બચુડો : કો અધા કુરો કમ આય?
 અધા : અજ આંઉ બેંક મેં વ્યો વો તરે પાંજે નીચેજે ફલેટમેં જગુકાકા રેંતા સે પણ આવ્યા વા ને બેંકજે મેનેજર ભેરા બેંક ક્લાર્ક છોરી વી અનગીયા વ્યા ને છોરી કે કી પુણ્યા. તરે છોરી કેબિનમેંજા બારા નકરેને જગુકાકા કે બ-ત્રે વાર ધક્કા મારે... આંઉ તા પોય ઘરે અચે વ્યો પણ મુંકે સમજ ન પઈ કે બેંકવારી છોરી જગુકાકા કે ધક્કા કુલા મારે? — સે જરા તપાસ કરે અચ.
 બચુડો : (તપાસ કરે ને ચેં) જગુકાકા ઉંમર જે કારણે ડગુમગુ થ્યા તે તેર છુરીકે બેલેન્સ ચેક કરેજો ચ્યાવા. અતરે છોરી ખાતેજો બેલેન્સ ચેક કરેને ચે જે બદલે જગુકાકા કે હણેહણે બ-ત્રે વાર ધક્કા મારે કાકાજો બેલેન્સ તપાસધી વઈ....

ખિલખ મ ભલા

શિક્ષક : આજના જમાનામાં સારી ઊંધ આવે એ માટે શું કરવું પડે છે?
 પર્વ : આજના જમાનામાં સારી ઊંધ માટે 'આંખો' નહીં પણ વોટ્સએપ બંધ કરવું પડે છે!
 નેતા : બાળ મજુરી કરાવવી એ ગુનો છે.
 મતદાર : તો પછી સ્કૂલોમાં હોમવર્ક શા માટે આપવામાં આવે છે?
 જયના : મેં ફેસબુક પર એક છોકરા સાથે ઓળખાણ કરી, વોટ્સએપમાં ચેટિંગ કર્યું, ટ્વિટર પર આઈ લવ યુ કહ્યું અને હવે અમે શાદી ડોટ કોમથી પરણી જઈશું.
 નયના : પછી?
 જયના : છોકરો સારો નીકળ્યો તો ઠીક, નહિંતર ઓએલએક્સ પર વેચી નાખીશ!!

આયોજક : હિંદી ભાષામાં માઈકમાં એનાઉન્સ કર્યું કે હમે એક બચ્યા મિલા હે. જનકા બચ્યા હે વો આકે લે જાયે....
 આલિયા : દિખાઓ... દિખાઓ... 'જન'કા બચ્યા કેસા હોતા હે?
 પ્રિન્સિપાલ : હજુ તો સ્કૂલ ચાલુ છે. ઘંટ વાગ્યો નથી ને તમે આમ ચાલુ કલાસમાંથી એકાએક ભાગવા કેમ માંડ્યા?
 વિદ્યાર્થી : સાહેબ, એમાં અમારો કોઈ વાંક નથી. ગણિતના સરે કહ્યું બાર ને પાંચે ભાગો — એટલે અમે બધા ભાગવા માંડ્યા!!
 રાહુલ : મમ્મી, ચૂંટણીમાં પણ હાર્યો અને તમારા કારણે મારી શાદી પણ નથી થતી.
 મમ્મી : એમ કેમ?
 રાહુલ : આપ બધી પ્રચાર સભાઓમાં એમ કહ્યા કરો છો કે મેરે બેટે કો બહુ-મત દેના.
 કનુ : કોઈ પણ પ્રસંગમાં સમયસર પહોંચવામાં શું મુશ્કેલી પડે છે?
 મનુ : સમયસર પહોંચનારની કદર કરનાર ત્યાં કોઈ હોતું નથી.
 છગન : અલ્યા મગન, તું તો ખરો છે! મારો નવો રેઈનકોટ તેં કેમ પહેરી લીધો?
 મગન : તો શું તારા નવા કપડા મારે પલળવા દેવાના....?
 પત્રકાર : (નેતાને) હમણાં હમણાં તમે ભાષણો ખૂબ ટૂંકા આપો છો એનું શું કારણ?
 નેતા : એ તો મારા ગળાને કારણે.
 પત્રકાર : કેમ ગળામાં કાંઈ ખરાબી છે?
 નેતા : વાત એમ છે કે કેટલાક લોકોએ એ કાપી નાખવાની ધમકી આપી છે.
 રેખા : શું વાત છે આમ અચાનક તું બચત કરવા માંડી છે? પહેલા તો પેટ ભરીને ખર્ચો કરતી હતી.
 રીટા : હા... આ મારા પતિની આખરી ઈચ્છા હતી. ડૂબતી વખતે તે મારી સામે જોઈને બોલતા હતા... બચાવો....

૮/૨૬, ગંગામણિ ફલેટ્સ, વસંતનગર સોસાયટી, ગોપાલચોક, મણિનગર, અમદાવાદ-૩૮૦ ૦૦૮. ફોન : ૨૫૪૬૮૧૬૦

એક શાંત સુંદર ઘર, એક સંપભર્યો પરિવાર, થોડાં સુંદર પુસ્તકો, ચાહવા ગમે એવા અને તમને ચાહતા મિત્રો, થોડી નિર્દોષ, નિષ્કલંક હસી-મજાક, સત્ય પરત્વે નિષ્ઠા, શ્રદ્ધા, વિશ્વાસ, પ્રેમ અને આશાથી ભર્યોભર્યો એક નિર્દોષ ધર્મ — બસ આટલું હોય તો સમગ્ર સૃષ્ટિનાં તમામ સુખો તમારાં ચરણ ચૂમતા હશે.

NanoNine® શબ્દ રમત-૧૫૬ સંકલન : રજનીકાંત પારેખ

૧	૨	૩	૪	૫	૬	૭	૮	૯	૧૦	૧૧	૧૨
૧૩	૧૪	૧૫	૧૬	૧૭	૧૮	૧૯	૨૦	૨૧	૨૨	૨૩	૨૪
૨૬	૨૭	૨૮	૨૯	૩૦	૩૧	૩૨	૩૩	૩૪	૩૫	૩૬	૩૭
૪૦	૪૧	૪૨	૪૩	૪૪	૪૫	૪૬	૪૭	૪૮	૪૯	૫૦	૫૧
૫૨	૫૩	૫૪	૫૫	૫૬	૫૭	૫૮	૫૯	૬૦	૬૧	૬૨	૬૩

શબ્દ રમત ભરનારનું નામ : _____

સરનામું : _____

_____ ફોન/મો. _____

આપશ્રીના જવાબો તા. ૩૧-૧૦-૨૦૧૯ સુધીમાં શ્રી કચ્છી જૈન ભવન - પાલડીના સરનામે મોકલાવવા વિનંતી.

- આડી ચાવીઓ**
૧. દૂધ ગરમ થાય અને _____ આવે એટલે ગેસ બંધ કરજો (૩)
 ૫. વૃંદાવનમાં આવેલ એક પર્વત (૪)
 ૯. ભ્રમ, ભ્રાંતિ, વહેમ, ભેદ (૩)
 ૧૦. પરાજય, પંક્તિ, ફૂલની મોટી માળા (૨)
 ૧૧. નકામું, વ્યર્થ (૩)
 - ૧૧એ. કટિ, કેડ, કાપ, પર્વતની ધાર (૨)
 ૧૨. રાત્રિ, રજની (૨)
 ૧૩. આડત્રીસ રૂપિયા ભાર જેટલું અંગ્રેજી વજન (૩)
 ૧૪. એક તેલી બી, તળિયું (૨)
 ૧૭. પહેલવાન, મેલ, વિષ્ટા (૨)
 ૧૮. લાલો _____ વગર લોટે નહીં (૨)
 ૧૯. નાની નહેર, નાળું, વહેળો (૪)
 ૨૧. ઘર, સ્થાન, રહેઠાણ (૩)

૨૨. નાશ, પ્રલય, ગાવાનો ઢંગ (૨)
૨૪. ચોથા ભાગનું (૧/૪) (૧)
૨૫. શિક્ષા, અમલ, રાજ્ય, આજ્ઞા (૩)
૨૬. દીકરો, સૂર્ય (ઈ) (૨)
૨૭. અક્ષત, વણ ભાંગેલા ચોખા (૨)
૨૮. વાત, અફવા (૩)
૩૧. સુંદર સ્ત્રી, લક્ષ્મી (૨)
૩૩. અપવિત્ર (ફા) (૩)
૩૫. ચામડી પર નીકળતી ગાંઠ, અર્શ (૨)
૩૭. માખણ (૪)
૩૯. ઓસડિયાં કે તેજાનાનો કાવો, કઢાપો, બાફ (૩)
૪૨. સંસ્કૃત ભાષાના એક પ્રખ્યાત કવિ (૪)
૪૬. દમવું, પીડવું, કાબૂમાં રાખવું તે (૩)
૪૭. અંતઃકરણ, દિલ, મરજી (૨)
૪૮. લપસી પડાય એવું (૪)
૪૯. આવકનો વિરોધી (૩)

૫૧. ગાયન ગાવા માટેની પદ્ય રચના (૨)
૫૨. નસીબ, કિસ્મત (૪)
૫૩. રાત્રિ (૩)

- ભાભી ચાવીઓ**
૧. નવસારી પાસે આવેલ દરિયા કિનારાનું પ્રવાસ સ્થળ (૪)
 ૨. વનવાસ વખતે રામની ગાદી સંભાળનાર (૩)
 ૩. રુવાંદું, વાળ, ઇટાલીનું શહેર (૨)
 ૪. લોહું ઘડવાનો ધંધો કરનાર (૩)
 ૬. ઝેર (૨)
 ૭. ફાયદો, કમાણી, લાભ (૨)
 ૮. સનાતન, અટ્ટલ, ભારતના વડાપ્રધાન _____ બિહારી વાજપાઈ (૩)
 - ૧૧એ. કમ્મર, કેડ, કટિ (૩)
 ૧૪. શરીર, દેહ (૨)
 ૧૫. તરંગ, મોજું, મજા, લીલા _____ (૩)
 ૧૬. જન્મેલું (૨)
 ૧૮. લાડ લડાવવા તે (૩)
 ૨૦. વાળ (ઈ) (૨)
 ૨૧. આકાશ, ગગન (૪)
 ૨૩. શાપ, બૂરી _____ ગરીબ કી કભી ન ખાલી જાય (૨)
 ૨૫. કાણું, છિદ્ર (૨)
 ૨૬. સરખું (૩)
 ૨૭. કટોકટીનો સમય, ઈમર્જન્સી (૫)
 ૨૮. રાખ, ધૂળ, નાશ (૨)
 ૩૦. કર્મ, કૃત્ય, ઈચ્છા, વાસના (૨)
 ૩૨. આબરૂ, પ્રતિષ્ઠા, આદર (૨)
 ૩૩. મા ની મા (૨)
 ૩૪. એક ટંક ખાવું તે (૪)
 ૩૬. ચંદ્રમા, શિવ, સોમવાર (૨)
 ૩૮. મૂળ ગામ કે દેશ (૩)
 ૩૯. ગમગીન, નિરપેક્ષ (૩)
 ૪૦. સાદાઈ (૩)
 ૪૧. શરીર (૨)
 ૪૨. કાળ, વખત, આગળ કે પાછળનો દિવસ (૨)
 ૪૩. હોઠ રંગવાનું એક સૌંદર્ય પ્રસાધન (૪)
 ૪૪. સેવક, નોકર (૨)
 ૪૫. આય, આવક, આયાત (૨)
 ૪૭. બુદ્ધિ, મતિ, અભિપ્રાય (૨)
 ૪૯. જાનમાં જનાર (૩)
 ૫૦. કથા, વાત, ફૂથલી, ગપ્પું (૩)

**દીવાનું પોતાનું
કોઈ ઘર હોતું નથી,
જ્યાં મૂકો ત્યાં અજવાળું કરે છે.**

NanoNine® શબ્દ રમત-૧૫૫નો ઉકેલ

ઉ	દા	હ	ર	ણ	શ	રી	ફ	કુ	
ચ	ભ	સ	મો	ણ	ર	ગ	ર	ગ	
ક	પા	સી	વે	દ	સા	લ	સ		
	થ	આ	શા	મા	ખ	ણ	દ	ગો	
આ	ર	સી	ખ	ટ	પ	ટ	લા	ટ	
કા	ણું	સા	ન	રા	મા	છ	લી		
શ	વ	દ	ન	વે	ગ	ન	ગ્ર		
વા	ધિ	ક	ર	સી	દ	મ	પ		
ણી	રો	ચ	ક	ના	ચ	ક	તિ	શિ	
	ઇ			મ	દા	હ			
સુ	વ	ર્ણ	પ	દ	ક	લા	જ	વા	બ
રા			ન	ર	મ	દિ	લ	રી	સ

માસ ઓગસ્ટ-૨૦૧૯ના અંકમાં છપાયેલ નેનો શબ્દ રમત-૧૫૪ના બધા સાચા ઉકેલ મોકલાવનારના નામ

- નરેન્દ્ર કોઠારી - અમદાવાદ
- રંજન શાહ - અમદાવાદ
- સરલા શાહ - અમદાવાદ
- મહેન્દ્ર પૂજ - અમદાવાદ
- ચેતના વોરા - અમદાવાદ
- દમયંતી દંડ - અમદાવાદ
- રેખા સંઘવી - અમદાવાદ
- જયસુખ સંઘવી - અમદાવાદ
- તૃપ્તિ સાવલા - અમદાવાદ
- ગીતા મહેતા - અમદાવાદ
- દીપા પરીખ - અમદાવાદ

- અલકા શાહ - અમદાવાદ
- ચંદુભાઈ કુબડિયા - અમદાવાદ
- ઈન્દુબેન પટેલ - અમદાવાદ
- અરવિંદ ભટ્ટ - અમદાવાદ
- ડૉ. અતુલ ધરોડ - અમદાવાદ
- નિમેષ ઝાલા - અમદાવાદ
- ઝરણા પારેખ - અમદાવાદ
- કોકિલા પરમાર - અમદાવાદ
- લક્ષ્મી ખત્રી - અમદાવાદ
- યેશા મહેતા - અમદાવાદ
- જ્યોતિ શાહ - અમદાવાદ
- પ્રવીણ દંડ - અમદાવાદ
- મૈત્રી જૈન - અમદાવાદ
- રાજકુમારી શાહ - અમદાવાદ
- બકુલ શાહ - અમદાવાદ
- હર્ષિલ મહેતા - અમદાવાદ
- વર્ષા પારેખ - અમદાવાદ
- સ્મિતા શાહ - અમદાવાદ
- ચંદ્રા શાહ - અમદાવાદ
- રીટા ગાંધી - અમદાવાદ
- કેતન શાહ - ભુજ
- ચેતના મહેશ્વરી - આદિપુર
- હંસાબેન ચાવડા - વિરમગામ
- હસમુખ દેઢિયા - અડાલજ
- પ્રભા શેઠિયા - વલસાડ
- વંદના મહેતા - ગાંધીધામ
- હર્ષા મહેતા - ગાંધીધામ
- નેહલ મહેતા - ગાંધીધામ
- હીરજી વોરા - મુંબઈ

ઉપર્યુક્ત સાચા જવાબ મોકલનારાઓમાંથી લક્ષી ડ્રો કરતાં, ત્રણ વિજેતાઓનાં નામ નીચે પ્રમાણે છે. તેઓએ પોતાના ઈનામો સમાજના પાલડી ખાતેના કાર્યાલયમાંથી મોબાઈલ નંબર : ૯૮૯૮૦ ૫૩૫૨૧ (સમય : સવારે ૯ થી ૧૨, સાંજે ૪ થી ૫) પર જાણ કરી મેળવી લેવા વિનંતી છે. બહારગામના વિજેતાઓ સંપર્ક કરી સરનામું પૂરેપૂરું મોકલશે તો કુરિયરથી ઈનામ મોકલવામાં આવશે.

- પરાગ સોની - અમદાવાદ
- જયેશ પરમાર - અમદાવાદ
- ફાલ્ગુની શાહ - આદિપુર

NanoNine® Sudoku

ઓગસ્ટ-૨૦૧૯ના અંકમાં છપાયેલ સુડોકુ-૧૧૧૨ના બધા સાચા ઉકેલ મોકલનારના નામ

- સરલા શાહ - અમદાવાદ
- ધરા વોરા - અમદાવાદ
- અવંતી દંડ - અમદાવાદ
- જયસુખ સંઘવી - અમદાવાદ
- રેખા સંઘવી - અમદાવાદ
- અરવિંદ ભટ્ટ - અમદાવાદ
- નયના કારાણી - અમદાવાદ
- અલકા શાહ - અમદાવાદ
- દીપા પરીખ - અમદાવાદ
- ગીતા મહેતા - અમદાવાદ
- ચંદુભાઈ કુબડિયા - અમદાવાદ
- ઈન્દુબેન પટેલ - અમદાવાદ (પાલડી)
- યેશા મહેતા - અમદાવાદ
- ડૉ. અતુલ ધરોડ - અમદાવાદ

- જ્યોતિ ગડા - અમદાવાદ
- જ્યોતિ શાહ - અમદાવાદ
- ઈન્દુમતી પટેલ - અમદાવાદ (માનસી સર્કલ)
- જય ગોગરી - અમદાવાદ
- પુશી વોરા - અમદાવાદ
- જસ્મીના ગાલા - અમદાવાદ
- ધ્રુવ ગાલા - અમદાવાદ
- બકુલ શાહ - અમદાવાદ
- ઝરણા પારેખ - અમદાવાદ
- ઉષ્મા શાહ - અમદાવાદ
- ચંદ્રા શાહ - અમદાવાદ
- સ્મિતા શાહ - અમદાવાદ
- હર્ષલ મહેતા - અમદાવાદ
- ભાવના દેઢિયા - અમદાવાદ
- રીટા ગાંધી - અમદાવાદ
- માણેક દેઢિયા - મુંબઈ
- વંદના મહેતા - ગાંધીધામ
- નિકુંત મહેતા - ગાંધીધામ
- રિશ્વા મહેતા - ગાંધીધામ

- રિતિકા લાલકા - માધાપર
- પ્રભા શેઠિયા - વલસાડ
- હેમલતા દેઢિયા - અડાલજ
- હંસાબેન ચાવડા - વિરમગામ
- ચેતના મહેશ્વરી - આદિપુર

ઉપર્યુક્ત સાચા જવાબ મોકલનારાઓમાંથી લક્ષી ડ્રો અનુસાર ત્રણ વિજેતાઓ નીચે પ્રમાણે છે. તેઓએ પોતાના ઈનામો પાલડી ભવન ખાતેના કાર્યાલયમાંથી મોબાઈલ નંબર : ૯૮૯૮૦ ૫૩૫૨૧ (સમય : સવારે ૯ થી ૧૨, સાંજે ૪ થી ૫) ફોન પર જાણ કરી મેળવી લેવા વિનંતી. બહારગામના વિજેતાઓ સંપર્ક કરી પૂરેપૂરું સરનામું મોકલશે તો કુરિયરથી ઈનામ મોકલવામાં આવશે.

- વિજેતાઓ :**
- રિતિકા લાલકા - માધાપર
 - ઈન્દુમતી પટેલ - અમદાવાદ
 - હંસાબેન ચાવડા - વિરમગામ

NanoNine® Sudoku

ઓગસ્ટ-૨૦૧૯ના અંકમાં છપાયેલ
સુડોકુ-૧૧૧૨ના બધા સાથા ઉકેલ મોકલનારના
નામ તથા વિજેતાઓના નામ માટે
જુઓ : પાના નંબર-૫૬

પ્રભુ

હું તને યાહું છું,
તું જે છે તેના માટે નહિં,
તારી હાજરીમાં હું જે બનું છું તેના માટે.

હું તને યાહું છું
તારા રૂપ કે વ્યક્તિત્વ માટે નહીં,
તેં મારા વ્યક્તિત્વને જે રૂપ આપ્યું છે તેના માટે.

હું તને યાહું છું, કેમકે
તું મારા હૃદયમાં ઝાંકી,
તેમાંથી દરેક મૂર્ખતા, દરેક અપૂર્ણતાને હળવેથી
દૂર કરે છે.

એ બધો કચરો તું ત્યાં જોઈ જ નથી શકતો.
જે કદી કોઈની નજરે નથી ચઢ્યો તે સદ્ગુણોનો
અમૂલ્ય ખજાનો તું દૈશ્વિગોચર કરે છે.
તું મારા જીવનને કર્કશ કોલાહલને બદલે સૂરીલા
સંગીતનું રૂપ આપે છે.

અદૃશ્ય, અસ્પર્શ્ય અને નિઃશબ્દ રહીને કરે છે તું
આ બધું,
છતાં મને રહે છે સતત તારા અસ્તિત્વનો
અહેસાસ.

હું તને વંદું છું.

— રોય કોફ્ટ

સાબાર : “સમજણના સૂર”

NanoNine® Sudoku

રજનીકાંત પારેખ (૯૯૯૯૦ ૫૩૫૨૧)

સુડોકુ ક્રમાંક-૧૧૧૪ અને રજૂ કરવામાં આવેલ છે. તેના ચારે ભાગ ભરીને ‘મંગલ મંદિર’ કાર્યાલય પર તા. ૩૧-૧૦-૨૦૧૯ સુધીમાં
મોકલી આપવા વિનંતી. તદ્દન પરા જવાબો મોકલનારનાં નામ ડિસેમ્બર-૨૦૧૯ના અંકમાં પ્રસારિત કરવામાં આવશે.

સુડોકુ ભરનારનું નામ : _____

સરનામું : _____

ફોન/મોબાઈલ : _____

A

ક્રમાંક - ૧૧૧૪

B

6			4					
8			5		3	7		
5	1	2			4		9	
2	5	9	8		6			
	4		7			9		
		7	3	2		1		5
7	3			6	5		8	
		8	7	9				4
				1				6

			2	9	7			8
2		4		3		6	7	
7	8			4				
	1	3			6	5		
6			9					1
		7	5			3	6	
			7				2	4
	9	6		1		7		5
5			3	4	9			

C

D

4	3	8			1			7
	7	5	8					
			7	3			4	2
	1	2	6				5	
3			5	9				1
	6			8	4	2		
6	4			5	2			
				3	9	6		
8			9			2	1	4

		5		1	6			3
	1							6
6		3			9			8
	3	9		4	8		7	
	6			2			9	
	7		9	3		8	4	
3			5			4		7
7	2							5
8			7	9		6		

ઉકેલ :
ક્રમાંક - ૧૧૧૩

A

7	9	1	3	4	5	8	6	2
8	5	6	1	7	2	9	4	3
4	3	2	6	8	9	1	5	7
1	7	8	2	6	4	3	9	5
5	6	4	9	3	7	2	8	1
9	2	3	5	1	8	4	7	6
3	8	9	7	2	6	5	1	4
6	1	5	4	9	3	7	2	8
2	4	7	8	5	1	6	3	9

B

7	4	9	1	6	2	8	5	3
1	3	8	9	5	4	6	7	2
2	6	5	8	3	7	1	4	9
3	9	4	2	7	8	5	6	1
8	5	1	3	9	6	4	2	7
6	2	7	4	1	5	9	3	8
9	1	6	5	2	3	7	8	4
5	8	2	7	4	1	3	9	6
4	7	3	6	8	9	2	1	5

C

1	4	5	6	7	3	8	9	2
8	9	6	2	1	4	7	5	3
7	3	2	8	5	9	6	1	4
4	2	8	7	6	5	9	3	1
3	5	1	4	9	8	2	7	6
9	6	7	1	3	2	5	4	8
6	7	9	3	2	1	4	8	5
2	1	4	5	8	7	3	6	9
5	8	3	9	4	6	1	2	7

D

8	5	3	6	1	2	7	4	9
4	2	9	8	7	5	3	1	6
7	1	6	9	4	3	2	8	5
2	8	4	3	9	1	6	5	7
1	3	5	7	2	6	8	9	4
9	6	7	5	8	4	1	2	3
6	9	2	1	5	7	4	3	8
5	7	1	4	3	8	9	6	2
3	4	8	2	6	9	5	7	1

સંકલન : દિનેશચંદ્ર જગજીવન શાહ

- ★ **કચ્છી - ખારાઈ ઊંટ જોખમમાં :** કચ્છની ઓળખસમા કચ્છી - ખારાઈ ઊંટની વસ્તી ૧૮૦૦થી પણ ઓછી રહેવા પામી છે. માલધારીઓ સારા વરસાદના કારણે પોતાના ઊંટો લઈને કચ્છમાં આવી પહોંચ્યા છે. વનખાતાના કર્મીઓ માલધારીઓને જેલમાં મોકલવાની ધમકીઓ સાથે જંગલોમાં ઉગેલા સારા ઘાસનું ચારણ કરવા દેતા નથી. આ બાબતે માલધારીઓના સંગઠને કચ્છ કલેક્ટરશ્રીને રજૂઆત કરીને યોગ્ય કરવા માંગણી કરી છે.
- ★ **‘મા’ અને પ્રધાનમંત્રી જનઆરોગ્ય સેવાઓ ખાનગી દવાખાનામાં નહીં થાય :** ‘મા’ અને પ્રધાનમંત્રી જન આરોગ્ય સેવાઓ હેઠળની ૧૯૫ જેટલી સારવાર પ્રોસીજર હવેથી સરકારી દવાખાનામાં કરાવવાની રહેશે. આ યોજના હેઠળ અગાઉ પાંચ સરકારી હોસ્પિટલો જાહેર થઈ હતી. તેમાં વધુ ૧૧ સારવાર હોસ્પિટલોને આવરી લેવાઈ છે.
- ★ **ભયાઉ સામખિયાળી રેલવે સ્ટેશને લિફ્ટ લાગશે :** કચ્છ પ્રવાસી સંઘ અને વાગડ વીસા ઓસવાળ સમાજના પ્રયાસો દ્વારા કચ્છના સામખિયાળી અને ભયાઉ સ્ટેશને પ્રવાસીઓની સગવડ માટે લિફ્ટ બેસાડવાનું નક્કી થયેલ છે. ભયાઉ રેલવે સ્ટેશને વાગડ ચોવીસી મહાજન લિફ્ટ બેસાડશે. તદ્દુપરાંત વેઈટિંગ રૂમનું નૂતનીકરણ તથા રોડ અને અન્ય સગવડો બાબત તંત્ર સહમત થયેલ છે.
- ★ **કચ્છના અબડાસામાં કપાસના તેમજ અન્ય પાકોનું ધોવાણ :** ચાલુ સીઝનમાં કચ્છના અબડાસા તાલુકામાં ભારે વરસાદ થતાં ખેતરોમાં પાણી ભરાઈ જતાં ખેડૂતોએ વાવેલ કપાસના તેમજ અન્ય પાકોનું મોટા પાયે ધોવાણ થઈ ગયેલ છે.
- ★ **કચ્છ યુનિવર્સિટીની પહેલ - એક નવતર પ્રયોગ :** કચ્છ યુનિવર્સિટીના ડિપાર્ટમેન્ટ ઓફ કોમર્સ એન્ડ મેનેજમેન્ટ દ્વારા ‘પ્રોજેક્ટ હેપ્પીનેસ’નો પ્રયોગ હાથ ધરવામાં આવ્યો હતો. આનાથી ભુજ શહેરનું હેપ્પીનેસ ઈન્ડેક્સ તૈયાર કરી ભુજના લોકો વ્યક્તિગત કેટલા સુખી છે તેનો પણ અભ્યાસ કરવામાં આવશે. આ પ્રોજેક્ટથી માણસ કેટલો સુખી છે તેનો ખ્યાલ આવી જશે.
- ★ **પર્યાવરણ સંદર્ભે ગાંધીધામ રેલવે સ્ટેશન આઈ.એસ.ઓ.**

દ્વારા પ્રમાણિત : તાજેતરમાં સ્વચ્છતાના સર્વેક્ષણમાં પ્રથમ ક્રમ હાંસલ કરનાર અમદાવાદ ડિવિઝનના ગાંધીધામ રેલવે સ્ટેશનને આઈ.એસ.ઓ. પ્રમાણપત્ર પર્યાવરણ, સ્વચ્છતા, પ્રવાસી સુવિધા વગેરે સંદર્ભે એનાયત કરવામાં આવેલ હતો.

- ★ **ઇકોનોમી આંતરરાષ્ટ્રીય કોન્ફરન્સમાં કચ્છી ચુવકનું પેપર શ્રેષ્ઠ :** તાજેતરમાં જયપુરમાં યોજાયેલી બિઝનેસ મેનેજમેન્ટ, ડિજિટલ ઇકોનોમી રિસર્ચ એન્ડ ટેકનોલોજીની ઇન્ટરનેશનલ કોન્ફરન્સમાં ૧૮૦ જણાએ રજૂ કરેલ પેપરમાંથી દેશલપર (કંઠી)ના હર્ષ વીરાએ ડિજિટલ માર્કેટિંગ વગેરે વિષય પર રજૂ કરેલ પેપર સર્વશ્રેષ્ઠ જાહેર થયો હતો અને તેને બેસ્ટ રિસર્ચ પેપરનો એવોર્ડ મળ્યો હતો.
- ★ **કચ્છની ખારેકમાંથી ‘ખજૂર’ બનાવવાની યોજના :** જરૂરિયાત એ શોધની જનેતા છે. કચ્છની ખારેકમાંથી કેમ ‘ખજૂર’ બનાવવી તેનું સંશોધન કચ્છ યુનિવર્સિટીના રસાયણ વિભાગના પ્રોફેસરો, વિદ્યાર્થીઓ દ્વારા કચ્છમાંથી અલગ અલગ સ્થળોએથી ખારેક એકઠી કરી તેના ઉપર સંશોધન કાર્ય શરૂ કર્યું છે.
- ★ **કચ્છના વેદરાજને નવી પોસ્ટલ ટિકિટમાં સ્થાન :** તા. ૩૦ સપ્ટેમ્બર, ૨૦૧૯ના પ્રધાનમંત્રી નરેન્દ્ર મોદી દ્વારા ‘માસ્ટર હીલર ઓફ આયુષ’ની છાપવાળી પોસ્ટલ સ્ટેમ્પનું અનાવરણ દિલ્હીના વિજ્ઞાન ભવન ખાતે કરવામાં આવ્યું હતું. જેમાં ઔષધોપચાર ક્ષેત્રના ૧૨ મહાનુભાવોમાં મૂળ કચ્છ જિલ્લાના લખપત તાલુકાના વતની વૈદ્ય જાદવજી ત્રિકમજી આચાર્યનો પણ આ ટપાલ ટિકિટમાં સમાવેશ થયેલ છે.
- ★ **મેઘ લાડુ - એક પરંપરા :** કચ્છના ઉત્સવધેલા અલબેલા ભુજ નગરની અનેક વિશિષ્ટતાઓ છે, એમાંની એક ‘મેઘલાડુ’ છે. કચ્છ રાજ્યના સમયમાં ભુજનું હમીરસર તળાવ છલકાય ત્યારે મોં મીઠું કરવાની પરંપરામાં ‘મેઘલાડુ’નું ભોજન નગરપતિ દ્વારા જનતાને તળાવ વધાવાની ખુશીમાં અપાય છે.
- ★ **ટપ્પર ડેમ નર્મદા નીરથી છલકાયો :** કચ્છની જીવાદોરી સમો ટપ્પર ડેમ નર્મદા નીરથી છલકાતાં તેને રાજ્યમંત્રીની હાજરીમાં આનંદપૂર્વક વધાવાયેલ.
- ★ **અબડાસા તથા લખપત તાલુકામાં વરસાદનો વહાલપ :** કચ્છના છેવાડાના અબડાસા તથા લખપત તાલુકામાં ૧૫થી ૩૫ ઈંચ જેટલા વરસાદે વહાલ વરસાવતા બંને તાલુકામાં અનેક ડેમ તળાવો ઓગની ગયા છે.
- ★ **બિદડામાં ૧૩૫ બોર રિચાર્જનું કામ થયું :** કચ્છના માંડવી તાલુકાના બિદડા ગામે પાટીદાર સમાજ દ્વારા જળકાંતિ અભિયાન શરૂ થતાં પાણીના સંગ્રહ માટે બિદડા પાટીદાર સમાજ ૧૩૫ જેટલા બોર રિચાર્જ કરશે તેવું જણાવાયું હતું. ■

શ્રી કચ્છી જૈન સેવા સમાજ - અમદાવાદ

બાળ કલ્યાણ સમિતિ

સમિતિ તરફથી બાળકો માટે એક નિબંધ સ્પર્ધાનું આયોજન કરવામાં આવ્યું હતું. વય મર્યાદા મુજબ બે શ્રુપમાં કુલ ૪૮ સ્પર્ધકોએ ભાગ લીધો હતો. ૧૫મી ઓગસ્ટના રોજ સ્પર્ધકોને ઈનામોથી નવાજવામાં આવ્યા હતા.

નિબંધ હરીફાઈમાં નિર્ણાયક તરીકે કોલેજના પૂર્વ પ્રોફેસર શ્રીમતી વીણાબેન શેઠે પોતાની સેવા આપી હતી. નિબંધ સ્પર્ધાનું પરિણામ નીચે મુજબ જાહેર થયેલ.

વિભાગ "A" (૧૪ વર્ષ સુધીના)

પ્રથમ : તીર્થ પ્રિયેશ સંઘવી

દ્વિતીય : તનુષી તુષાર શાહ

તૃતીય : (૧) ફેરી રાહુલ નાગડા
(૨) ખુશાલી ત્રેવડિયા
(૩) યેશા અનિલ મહેતા

વિભાગ "B" (૧૪ વર્ષથી ઉપરના)

પ્રથમ : દષ્ટિ અનિલ મહેતા

દ્વિતીય : વૃષ્ટિ અનિલ મહેતા

તૃતીય : (૧) શ્રેયા સુનિલ છેડા
(૨) રિયા રાહુલ નાગડા
(૩) ધૈર્ય એ. શાહ

ઉપરોક્ત પારિતોષિક મેળવનાર વિદ્યાર્થીઓ સિવાય નિબંધ સ્પર્ધામાં ભાગ લેનાર દરેક સ્પર્ધકોને NANO-9 તરફથી આકર્ષક આશ્વાસન ઈનામો આપવામાં આવ્યા હતા.

આ ઈનામો સમારંભના મુખ્ય મહેમાન સી.એ. શ્રી નૌતમભાઈ વકીલ, NANO-9 ના પ્રતિનિધિ શ્રી જેકીન ઠક્કર અને નેહાબેન ઠક્કર, નિર્ણાયક શ્રીમતી વીણાબેન શેઠ તેમજ

નિબંધ હરીફાઈના વિજેતાને ઈનામ આપતા નેનો નાઈનના પ્રતિનિધિ શ્રી જેકીન ઠક્કર

નિબંધ હરીફાઈના વિજેતાને ઈનામ આપતા નેનો નાઈનના પ્રતિનિધિ શ્રીમતી નેહા ઠક્કર

સંસ્થાના હોદ્દેદારો અને ટ્રસ્ટીઓના હાથે એનાયત કરવામાં આવ્યા હતા. અંતમાં સમિતિના કન્વીનર શ્રી રજનીકાંત પારેખે આભારવિધિ કરી હતી.

● આગામી કાર્યક્રમ ●

બાળ કલ્યાણ સમિતિ તરફથી બાળકો માટે હાસ્ય અને બૌદ્ધિક પિક્ચર શો તા. ૧૭-૧૧-૨૦૧૯ના રોજ સાંજે ૪ વાગે શ્રી કચ્છી જૈન ભવન - પાલડી ખાતે રાખવામાં આવેલ છે. કાર્યક્રમ બાદ ભોજનની વ્યવસ્થા કરવામાં આવી છે.

રજનીકાંત પારેખ, કન્વીનર - બાળ કલ્યાણ સમિતિ

શ્રી કચ્છી જૈન સેવા સમાજ - અમદાવાદ : વયસ્ક સમિતિ

વયસ્ક સમિતિ દ્વારા યોજવામાં આવેલ પંચતીર્થ યાત્રા પ્રવાસ દરમિયાન સ્પોન્સરશિપ આપનાર દાતાશ્રીઓનું સમિતિના સભ્યો દ્વારા સન્માન કરવામાં આવેલ.

● **સ્વામિવાત્સલ્ય જમણની ઉત્તમ વ્યવસ્થા**

સ્વામિવાત્સલ્ય જમણ સમિતિ તથા તેના સ્વયંસેવકો દ્વારા ટેસ્ટકુલ વ્યંજનો સાથે ભોજનની ઉત્તમ વ્યવસ્થા કરવામાં આવી હતી. સવારથી બપોરના ૩ વાગ્યા સુધી તેના કાર્યકરો ખૂબ જ કાર્યરત રહ્યા હતા.

સમગ્ર કાર્યક્રમ દરમિયાન સમાજના હોદ્દેદારો, વિવિધ સમિતિઓના કાર્યકર્તાઓ, સ્વયંસેવકો તથા સમાજ કાર્યાલયના મેનેજર તથા સ્ટાફગણની કામગીરી ઉત્તમ રહેવા પામી હતી.

સ્ટાફવર્ગના માનવતા અને પ્રામાણિકતાના કાર્યથી શ્રી કચ્છી જૈન સેવા સમાજ - અમદાવાદની સામાજિક સેવા ક્ષેત્રની કામગીરીને ચાર ચાંદ લાગે છે....

વાત છે.... શ્રી કચ્છી જૈન સેવા સમાજ - અમદાવાદના સ્ટાફવર્ગની. તે પૈકી કેટલાક કર્મચારીઓ સમાજ કાર્યાલય ઉપરાંત અતિથિ ભવનમાં પોતાની ફરજ ખૂબ જ નિષ્ઠાપૂર્વક બજાવતા હોય છે. તેઓની ફરજમાં સ્વચ્છતા, અતિથિ ભવનના રૂમોની વ્યવસ્થા, અતિથિઓને સંતોષ થાય તેવી કાર્યપ્રણાલી વગેરે હોય છે. કેટલાક કિસ્સાઓમાં અતિથિ ભવનમાં પધારતા મહેમાનો ધ્યાન બહાર અથવા ઉતાવળના કારણે પોતાના આભૂષણો, રોકડ રકમ, કિંમતી સામાન, મોબાઇલ જેવી ચીજવસ્તુઓ ભૂલી જતા હોય છે. ત્યારે સમાજનો સ્ટાફ તેના અસલ માલિકોને શોધી, તપાસ કરીને તેમને પરત કરતા હોય છે. આવા અનેક કિસ્સાઓ સમાજના હોદ્દેદારોના ધ્યાન પર આવ્યા છે અને તેની યોગ્ય નોંધ લેવામાં આવી છે.

સમાજના સ્ટાફવર્ગ પૈકી સર્વશ્રી કૃષ્ણકાંત મોદી, અમૃતભાઈ પરમાર, ભાવેશ સુથરીયા, કમલેશ સોલંકી, સુરેશ વાઘેલા તથા હંસાબેન ચાવડાએ આ પ્રકારની નિષ્ઠા, માનવતા તથા પ્રામાણિકતાના દર્શન છેલ્લા કેટલાક સમયમાં કરાવીને ખૂબ જ ઉમદા ઉદાહરણો રજૂ કર્યા છે અને સમાજની પ્રતિષ્ઠામાં ચાર ચાંદ લગાવ્યા છે.

ઉપરોક્ત કર્મચારીઓની ઉચ્ચ કાર્યદક્ષતા બદલ સમાજના ઉપર જણાવેલ કાર્યક્રમ દરમિયાન તેમને યોગ્ય પુરસ્કાર સાથે પ્રમાણપત્ર એનાયત કરીને તેમનું જાહેરમાં ઉચિત બહુમાન કરવામાં આવ્યું હતું.

કર્મચારીઓની આ પ્રકારની અન્યોન્ય કામગીરીથી પ્રભાવિત થઈને ઉપસ્થિત પરિવારજનોએ તેઓને અભિનંદન આપ્યા હતા.

અહેવાલ : દિનેશ આર. મહેતા

સાભાર સ્વીકાર

શ્રી કચ્છી જૈન સેવા સમાજ - અમદાવાદની વિવિધ સેવાકીય યોજનાઓ માટે નીચે મુજબ દાતાશ્રીઓ તરફથી દાન / ભેટ પ્રાપ્ત થયેલ છે.

વૈયાવર્ય ખાતે

- રૂા. ૧૫,૨૧૫/- તા. ૧૫-૦૯-૨૦૧૯ના સંસ્થાના સ્વામિવાત્સલ્ય જમણવારના દિવસે સમાજના સદ્ગૃહસ્થો તરફથી મળેલ સપ્રેમ ભેટ
- રૂા. ૫૦૧/- શ્રી નારાણજી શામજી મૈશેરી - અમદાવાદ નૂતન ગૃહ પ્રવેશ નિમિત્તે સપ્રેમ ભેટ

વચસ્ક સમિતિ ખાતે

- રૂા. ૫,૦૦૦/- શ્રી રમેશ ઉમરશી સાવલાની પુણ્યતિથિ નિમિત્તે હ. હંસાબેન આર. સાવલા (વાંકી - અમદાવાદ)

જલારામ અન્નક્ષેત્ર ખાતે

- રૂા. ૫,૦૦૦/- શ્રી રમેશ ઉમરશી સાવલાની પુણ્યતિથિ નિમિત્તે હ. હંસાબેન આર. સાવલા (વાંકી - અમદાવાદ)

સંસ્થા ઉપરોક્ત તમામ દાતાશ્રીઓનો ખૂબ ખૂબ આભાર માને છે.

ટેલિફોન નંબર ફેરફાર

- બિપેન્દ્ર મેઘજી ગોગરી
ફોન : (રહે.) (૦૭૯) ૭૯૬૦૨૧૭૧

અવસાન નોંધ

- શનિવાર, તા. ૭-૯-૨૦૧૯
અજિત મનહરલાલ મહેતા (ઉ.વ.-૮૩) (ભુજ - અમદાવાદ)
પ્રભુ સદ્ગતશ્રીના આત્માને શાંતિ આપે તેવી પ્રાર્થના.

શ્રી કચ્છી જૈન સેવા સમાજ - અમદાવાદ

ઉચ્ચ શિક્ષણ તથા સર્વાંગી વિકાસ સમિતિ

વિદ્યાર્થી સક્ષમ યોજના

ઘોરણ ૬ થી ૧૨ના વિદ્યાર્થીઓ માટે

આ યોજનામાં મુખ્ય પ્રવૃત્તિ કેરિયરને અનુલક્ષીને કરવામાં આવશે. જેમાં કેરિયરને મધ્યમાં રાખીને વિદ્યાર્થી પોતાના લક્ષ્યાંકો, ઉચ્ચ શિક્ષણ, સંસ્કારો, કાર્યમાં નિપુણતા, દૂરંદર્શિતા, પોતાના શોખ / રસના વિષયોની પસંદગી કરીને મેળવી શકે.

આ સંપૂર્ણ કાર્યક્રમ એક વર્ષ માટેનો છે, જે વિદ્યાર્થીઓના ૩૬૦° ડિગ્રીના વિકાસ માટે કટિબદ્ધ છે. ૬ થી ૧૨ ધોરણના વિદ્યાર્થીઓને આવરી લઈને તેમને પોતાની કેરિયર નક્કી કરવા માટે સક્ષમ બનાવવા પડે. જેના માટે નીચેના વિવિધ પાસાઓ આવરી લેવામાં આવશે.

★ એપ્ટિટ્યૂડ ટેસ્ટ ★ વન-ટુ-વન કાઉન્સેલિંગ ★ પુસ્તક વાંચન ★ વાંચવાની આદતો / પદ્ધતિ ★ વાતચીતની કળા ★ ઓરિએન્ટેશન ★ મલ્ટિપલ ઇન્ટેલિજન્સ ★ કેરિયર બનાવવા માટેનો અભિગમ શીખવવો ★ ભવિષ્યની જરૂરિયાત માટેની હોંશિયારી / કુશળતા ★ HSPQ, MBIT કેરિયરના વિવિધ પ્રકારો ★ ચિંતા / તનાવમુક્ત પરીક્ષા આપવી ★ ગુસ્સો કેમ ઓછો કરવું તેનું માર્ગદર્શન / જ્ઞાન ★ ઇન્ટરવ્યૂ આપવાની કળા અને પ્રેક્ટિકલ અનુભવ આપવા.

પ્રોજેક્ટની ડિઝાઇન અને ડેવલપમેન્ટ ૩૦થી વધારે વર્ષના અનુભવી, કેરિયર ડેવલપમેન્ટ માટેના પ્રખ્યાત સાઈકોલોજિસ્ટ ડૉ. શૈલેન્દ્ર ગુપ્તા તથા ડૉ. નીરવ ઠક્કર દ્વારા કરવામાં આવેલ છે તથા સંપૂર્ણ પ્રોજેક્ટનું વર્ષ દરમિયાન સંચાલન તેમના દ્વારા કરવામાં આવશે.

૧ વર્ષના પ્રોજેક્ટ માટે વિદ્યાર્થી દીઠ રૂ. ૩,૬૦૦/- ભરવાના રહેશે. વધુ વિગત માટે કાર્યાલય કાઉન્ટર પર સંપર્ક કરશો.

શ્રી કચ્છી જૈન સેવા સમાજ - અમદાવાદમાં ધોરણ ૬ થી ૧૨ના અંદાજે ૨૨૫ વિદ્યાર્થીઓ છે, જેમાંથી વહેલા તે પહેલાના ધોરણે ફક્ત ૫૦ વિદ્યાર્થીઓ લેવાના હોવાથી તાત્કાલિક તમારા નામ રજિસ્ટર કરાવશો. ઓક્ટોબર-૨૦૧૯થી ઉપરોક્ત પ્રોજેક્ટ “સક્ષમ” ચાલુ થઈ જશે તેની નોંધ લેશો. હાલમાં ૧૫ જેટલા વિદ્યાર્થીઓના રજિસ્ટ્રેશન થઈ ગયા છે.

વધુ માહિતી માટે સંપર્ક :

દેવેન છેડા : ૯૮૨૪૦ ૦૮૪૭૪

દેવેશ દંડ : ૯૩૨૭૯ ૧૮૫૭૭

દેવેન મેઘજી છેડા,
કન્વીનર - ઉચ્ચ શિક્ષણ તથા સર્વાંગી વિકાસ સમિતિ

શ્રી કચ્છી જૈન સેવા સમાજ - અમદાવાદ

લાઈબ્રેરી સમિતિ

શ્રી કચ્છી જૈન સેવા સમાજ - અમદાવાદ દ્વારા સંચાલિત પુસ્તક લાઈબ્રેરી મે-૨૦૧૯થી ખૂબ જ વ્યવસ્થિત રીતે સક્રિય થઈ ગયેલ છે. આ લાઈબ્રેરીમાં હાલ ૨૫૦૦થી વધારે અલગ અલગ વિષયોના પુસ્તકો છે. તે સિવાય ગુજરાતી અને અંગ્રેજી ભાષાના માધ્યમવાળા નવા પુસ્તકો ટૂંક સમયમાં આવી જશે. તેમાં મોટીવેશન, અંગ્રેજી નોવેલ્સ, બાળકો તેમજ યંગ જનરેશનને વાંચવા લાયક ઘણાં પુસ્તકો સામેલ છે. આ લાઈબ્રેરીમાં ખૂબ જાણીતા અને સાહિત્ય ક્ષેત્રના તજજ્ઞ લેખકોના અનેક પુસ્તકો ઉપલબ્ધ છે. લાઈબ્રેરીના પુસ્તકોનું લિસ્ટ વાચકવર્ગને મળે એવી વ્યવસ્થા પણ કરવામાં આવી છે. પુસ્તક વાંચનમાં રસ ધરાવતા દરેક સભ્યોએ આ લાઈબ્રેરીની એક વખત મુલાકાત લેવા વિનંતી છે.

પુસ્તક લાઈબ્રેરીનો સમય :

સવારના ૧૧.૦૦ વાગ્યાથી સાંજના ૫.૦૦ વાગ્યા સુધી

કન્વીનર - લાઈબ્રેરી સમિતિ

શ્રી કચ્છી જૈન સેવા સમાજ - અમદાવાદ

મેરેજ બ્યુરો સમિતિ

શ્રી કચ્છી જૈન સેવા સમાજ - અમદાવાદની ઉપરોક્ત સમિતિ શ્રી કચ્છી જૈન ભવન - પાલડી ખાતે સમસ્ત જૈન પરિવારોના લગ્નોત્સુક ઉમેદવારો માટે કાર્યરત છે.

આજની આધુનિક ટેકનોલોજીના યુગમાં લગ્નોત્સુક ઉમેદવારોની માહિતી વેબસાઈટ પર મળી રહે તે માટે નવું પોર્ટલ શરૂ કરી રહ્યા છીએ.

ઉપરોક્ત સમિતિમાં સમાજના તેમજ સમસ્ત જૈન સમાજના લગ્નોત્સુક લગભગ ૫૦૦ જેટલા ઉમેદવારોની માહિતી છે. આ પ્રકારની અતિ ઉપયોગી વેબસાઈટનો લાભ લેવા માટે આ સમિતિમાં રજિસ્ટ્રેશન કરાવવું જરૂરી છે. ત્યારબાદ ઉમેદવાર પોતાની પસંદગીના પાત્રની વિગત ઓનલાઈન મેળવી શકશે.

તે સિવાય, રજિસ્ટર્ડ થયેલ ઉમેદવાર તથા તેમના પરિવારના સભ્યો દર શનિવારે બપોરે ૩.૩૦થી ૫.૩૦ દરમિયાન શ્રી કચ્છી જૈન ભવન - પાલડી ખાતે મેરેજ બ્યુરો સમિતિના સભ્યોની રૂબરૂ મુલાકાત કરીને લગ્નોત્સુક ઉમેદવારોની માહિતીના ડેટા બેંકનો લાભ પણ લઈ શકે છે.

અમી નીતિન શાહ
કન્વીનર - મેરેજ બ્યુરો સમિતિ

શ્રી કચ્છી જૈન સેવા સમાજ - અમદાવાદ

વયસ્ક સમિતિ

સમિતિ તરફથી પર્યુષણ મહાપર્વ નિમિત્તે તા. ૧૯-૦૮-૨૦૧૯ અને તા. ૨૦-૦૮-૨૦૧૯ના રોજ પંચતીર્થ યાત્રા પ્રવાસ યોજવામાં આવ્યો હતો.

૬૦ વડીલો સાથે તા. ૧૯-૦૮-૨૦૧૯ના સવારે છ વાગે બસ દ્વારા પ્રયાણ કરીને ૮ વાગે નવનિર્મિત રાજગૃહી તીર્થ અને ત્યારબાદ પાલિતાણા પહોંચ્યા હતા. ત્યાં ભોજન બાદ સૌએ હસ્તગિરી તરફ પ્રયાણ કર્યું હતું. જ્યાં પર્વતની ટોચે બિરાજતા તીર્થ પર ખૂબ જ આહલાદક વાતાવરણ વચ્ચે પ્રભુના દર્શન અને સામૂહિક ચૈત્યવંદન ભાવપૂર્વક સૌએ કર્યા. ચૌવિહાર કરી સૌ રોહિલ શાળા આવ્યા અને ખળખળ વહેતી શેત્રુંજી નદી અને તેના પર બાંધેલા ઘાટ જોઈને સૌ નદીના સૌમ્ય વાતાવરણમાં સરી પડ્યા. ક્ષિતિજે સૂર્ય નારાયણ વિદાય લઈ રહ્યા હતા. આકાશ લાલ અને છેલ્લે નારંગી રંગથી રંગાઈ ચૂક્યું હતું. ત્યારે ગિરીરાજની અને ત્યારબાદ શત્રુંજય નદીની આરતી ઉતારવામાં આવી. તે સમયે લગભગ એકસો વ્યક્તિના હાથમાં દીપક પ્રજ્વલિત હોતાં એક નયનરમ્ય દૃશ્ય સર્જાયું હતું. ત્યારબાદ શ્રી આદિનાથ અને શ્રી શાંતિનાથજી ભગવાનની આરતીનો લાભ લઈ સૌ પરત ફર્યા.

તા. ૨૦-૦૮-૨૦૧૯ના મળસ્કે સૌ તળેટી આવ્યા. વહેલી સવારમાં વાસકેપ પૂજા અને ચૈત્યવંદનથી વાતાવરણ ભક્તિમય બની ગયું હતું. ત્યારબાદ સૌએ મહુવા તરફ પ્રયાણ કર્યું. અહીં દેવદર્શન કરી બપોરે ૪ વાગે સૌ ડેમ પર આવીને સોનગઢ જૈન આશ્રમમાં આવ્યા. ૪૫૦ વિદ્યાર્થીઓને શિક્ષણ સાથે સંગીત, કોમ્પ્યુટર, વિજ્ઞાન, બેન્ડવાજા અને ધાર્મિક શિક્ષણની વ્યવસ્થા જોઈ સૌ સ્તબ્ધ થઈ ગયા હતા. ત્યાં ભાવના ભાવીને સૌ અમદાવાદ પરત ફર્યા હતા.

આ કાર્યક્રમ માટે શ્રીમતી કંચનબેન નરેન્દ્ર હરિલાલ સંઘવી તરફથી રૂ. ૫,૦૦૦/-, શ્રીમતી નીતા નવીનચંદ્ર વાડીલાલ મહેતા તરફથી રૂ. ૫,૦૦૦/-, શ્રીમતી દર્શના દિલીપ જયસુખલાલ સંઘવી તરફથી રૂ. ૧,૦૦૦/- અને શ્રીમતી બેલાબેન દીપક શાહ (ભગત) તરફથી રૂ. ૧,૧૦૦/-ની સ્પોન્સરશિપ મળી હતી.

(કાર્યક્રમની તસવીરો માટે જુઓ પાના નં. - ૬૦)

શ્રી કચ્છી જૈન સેવા સમાજ - અમદાવાદ
બાળ કલ્યાણ સમિતિ
(સમિતિનો અહેવાલ : જુઓ પાના નં.-૬૦)

● આગામી કાર્યક્રમ ●

તા. ૧૭-૧૧-૨૦૧૯ને રવિવારે સાંજે ૪ વાગે વયસ્ક સમિતિ તરફથી એક કાર્યક્રમ શ્રી કચ્છી જૈન ભવન - પાલડી ખાતે રાખવામાં આવેલ છે. તમારી સંપત્તિનું જતન કેવી રીતે કરશો તેના વિશે વાર્તાલાપ અને ત્યારબાદ અંતાક્ષરી, હાઉસી અને વિવિધ રમતો રમાડવામાં આવશે. કાર્યક્રમના અંતે ભોજન લઈને છૂટા પડીશું.

રજનીકાંત પારેખ, કન્વીનર - વયસ્ક સમિતિ

યુવા વિકાસ સમિતિ

જવાઇ ડેમ ટ્રેકિંગ એન્ડ એડવેન્ચર ટુર

યુવા વિકાસ સમિતિ દ્વારા દર વર્ષની જેમ આ વર્ષે પણ ટ્રેકિંગ અને એડવેન્ચર ટુરનું આયોજન કરવામાં આવ્યું છે.

આ ટુર રાજસ્થાન પાસે આવેલ Leopard Sanctuaryની ૨ દિવસ અને ૧ રાત્રિની રાખેલ છે.

આ પ્રોગ્રામ Open Jeep Leopard Safari (110 Km.), Trekking, Leopard hills, Night trekking in Leopard caves, 4 Km water trekking in water valley, water fall, જવાઈ ડેમની મુલાકાત, Camp fire with DJ વગેરેનો આનંદ માણીશું.

આ Program દરમિયાન Stay ૨ દિવસનો Swiss Tent (with attach Toilet Bathroom)માં રહેશે.

તા. ૨૦-૧૨-૨૦૧૯ શુક્રવારના રોજ શ્રી કચ્છી જૈન ભવન - પાલડીથી રાત્રે ૧૦.૦૦ વાગે બસ ઉપડશે અને તા. ૨૨-૧૨-૨૦૧૯ની રાત્રે અમદાવાદ પરત આવવાનું રહેશે.

ખાસ નોંધ : ચોવિહારનો આગ્રહ રાખવો નહીં.

વધુ વિગત માટે સંપર્ક :

ડૉ. કેતન શાહ : ૯૮૨૫૬ ૮૭૭૪૧

રોહિત સંઘવી : ૯૮૨૪૦ ૦૬૬૪૮

ડૉ. કેતન શાહ - કન્વીનર, યુવા વિકાસ સમિતિ

ખુલાસો

‘મંગલ મંદિર’ના માસ સપ્ટેમ્બર-૨૦૧૯ના અંકમાં પાના નં.-૫૬ ઉપર સમાજના ટ્રસ્ટ મંડળના સભ્યોની યાદી વર્ષ ૨૦૧૯-૨૦૨૦ પ્રકાશિત થઈ છે. જેમાં ક્રમાંક નં.-૭ અને ૮માં જણાવાયેલ કારોબારી સમિતિના હોદ્દદારશ્રીઓની સામે સરતચૂકથી ટ્રસ્ટી છપાયેલ છે. તેઓશ્રી અધિકૃત રીતે ટ્રસ્ટી નથી પરંતુ કારોબારી સમિતિમાં તેમના હોદ્દાની રૂએ ટ્રસ્ટ મંડળની મીટિંગમાં માત્ર ઉપસ્થિત રહી શકે છે.

નૂતન વર્ષાભિનંદન

દીપોત્સવ તેમજ નૂતનવર્ષ પ્રસંગે સ્વજનો-મિત્રોને ભેટ આપવા જેવાં અણમોલ પુસ્તકો

ઉત્સવ-પર્વ

[ગુજરાતનાં ઉત્સવો, પર્વો અને મેળાઓ]

સદાચાર

પ્રસન્નતાની પાંખડીઓ

ઉજાસ

ચાલતા રહો, ચાલતા રહો

માનવસંબંધો

વીરતા પરમો ધર્મ:

ઈદમ્ ચરિત્રમ્

ભજ આનંદમ્

રંગતરંગ-૧

શ્રી કૃષ્ણની અલીકિક લીલા

હિમાલયમાં ઉદ્ભવજીની કૃષ્ણકથા

શ્રીકૃષ્ણ ઉત્તર આપે છે

લોકોનાં દિલ જીતવાની કલા (અંગ્રેજી)

૪૨ પ્રેરણાત્મક પ્રસંગો

બ્રહ્મ સત્યથી જગત સત્ય ભણી

જ્ઞાતથી અજ્ઞાત ભણી

ગુજરાતી કથાગીતો

જીવનયોગ

સેલિબ્રિટિ સાથે સંવાદ

સફળ જિંદગી જીવવાની જડીબુટ્ટી

જીવન એક ઉત્સવ

સાણનો ઉત્સવ

જીવન અને પોઝિટિવિટી

લેખસંગ્રહ

લેખસંગ્રહ

લેખસંગ્રહ

લેખસંગ્રહ

લેખસંગ્રહ

લેખસંગ્રહ

પરમવીર ચક્ર અને મહાવીર ચક્રથી

સન્માનિત સૈનિકોની ચરિત્રકથાઓ

હાસ્ય ચરિત્રકથાઓ

હાસ્યલેખો

હાસ્યલેખો

આધ્યાત્મિક

આધ્યાત્મિક

આધ્યાત્મિક

લેખસંગ્રહ

ડેલ કાર્નેગી, અનુ. પી.જી. શાહ, અચલા વોરા ૧૯૫

પ્રેરક પ્રસંગો

લેખસંગ્રહ

લેખસંગ્રહ

આસ્વાદ

યોગ વિષયક

ઈન્ટરવ્યૂ

લેખસંગ્રહ

લેખસંગ્રહ

સત્યકથાઓ

જીવનપ્રેરક

કમલેશ ચાવડા ૧૩૦

ફાધર વાલેસ ૧૨૫

ફાધર વાલેસ ૮૦

મોહમ્મદ માંકડ ૫૦૦

મોહમ્મદ માંકડ ૧૫૦

સ્વામી સચ્ચિદાનંદ ૧૩૦

સ્વામી સચ્ચિદાનંદ ૧૫૦

વિનોદ ભટ્ટ ૧૮૦

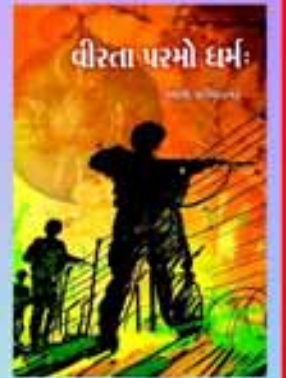
રતિલાલ બોરીસાગર ૧૭૦

જ્યોતીન્દ્ર દવે ૧૬૦

ભાણદેવ ૨૮૦

ભાણદેવ ૫૦૦

ભાણદેવ ૫૦૦

ગુર્જર
ગ્રંથરક્ષા
કાર્યાલય

ગુર્જર સાહિત્યભવન

રતનપોળનાકા સામે, ગાંધી માર્ગ, અમદાવાદ - ૩૮૦ ૦૦૧

ફોન : ૦૭૯-૨૨૧૪૪૬૬૩.

e-mail : goorjar@yahoo.com

ગુર્જર સાહિત્ય પ્રકાશન

૧૦૨, લેન્ડમાર્ક બિલ્ડિંગ, ટાઈટેનિયમ સિટીસેન્ટર પાસે, સીમા હોલની સામે,

૧૦૦ ફૂટ રોડ, પ્રહલાદનગર, અમદાવાદ-૧૫ ફોન : ૨૬૯૩૪૩૪૦, મો. ૯૮૨૫૨૬૮૭૫૯

ઈમેલ : gurjarprakashan@gmail.com

वर्ष १९५४थी आजा भारतमा लोडस्ट्रीट सोल्युशन आपनी कंपनी

800+
MODERN
VEHICLES

22
STATES+
4 UTs

650+
BRANCHES

अगरी विशेषताओ - सिंगल बिन्डो प्लेटफोर्म

- VT/VX नी ३५०+ शाखाओ
- ISO 9001:2015 प्रमाणित कंपनी
- Robust Systems & Processes पर निर्भरत
- Trace & Track Facility साथी संपूर्ण क्रोमसुटारफा नेटवर्क
- लुकींग वी डिमिण्टी सुधी साथीअने Complete Insurance Cover
- १० डिग्रीची कुल २९ लोड सुधीना पारसल स्वीकरीअे टीअे
- १०००००+ संवृष्ट गाडीओ
- Hard Freight Surface Transportation मां ५ टाषाओ अनुमत्य
- रीड, अेर अने रैपल द्वारा Door to Door Express Cargo
- विस्तृत वरद राडी Supply Chain & Inventory Management

V-TRANS

Driving Excellence

Our other Divisions

Unit 6, Corporate Park, VN Purav Marg, Chembur, Mumbai, Maharashtra - 400071
Toll Free: 1800 220 180 / Website: vtransgroup.com / Email: info@vtransgroup.com
Download: V-Trans APP from Google/IOS

દરેક દર્દીને “ની રીપ્લેસમેન્ટ” ની જરૂર નથી

માઈક્રોપ્લાસ્ટી

આધુનિક અભિગમ

- ઓછી પીડા - ઓછો હોસ્પિટલ સ્ટે - ઓછો રક્તસાવ - ઓછી ફીઝીયોથેરાપી - ઓછો ખર્ચ
- વધુ કુદરતી અનુભવ - વધુ સલામત - વધુ સંતોષ - વધુ ફલેક્સીબીલીટી - વધુ સ્ટેબીલીટી

ડૉ. હેમાંગ બી. અંબાણી

M.B.M.S

જોઈન્ટ રીપ્લેસમેન્ટ સર્જન

નિષ્ણાંત, માઈક્રોપ્લાસ્ટી, પ્રાઈમરી એન્ડ રીવીઝન
ની રીપ્લેસમેન્ટ સર્જરી
ફેલો એટલાન્ટા એન્ડ ઈન્ડીયાનાપોલીસ યુ.એસ.એ.,
વુઝબર્ગ જર્મની, બ્રેશીયા ઈટાલી

ડૉ. અમીર સંઘવી

જોઈન્ટ રીપ્લેસમેન્ટ
ફેલો ઓસ્ટ્રેલીયા, યુ.એસ.એ. યુ.કે.

ડૉ. ચિરાગ પટેલ

જોઈન્ટ રીપ્લેસમેન્ટ
ફેલો ઓસ્ટ્રેલીયા સીડની

ડૉ. અતીત શર્મા

જોઈન્ટ રીપ્લેસમેન્ટ
ફેલો બેંગલુરુ, સીંગપુર, જર્મની. યુ.એસ.એ.

E-mail : h_amani@hotmail.com

Website : www.hemangambani.com | www.shivamhospitalinfo.co | www.shreeorthocare.com

એપોઈન્ટમેન્ટ : ૦૭૯-૨૬૩૦૧૯૮૬, ૨૬૩૦૮૯૭૬, ૦૯૪૨૮૫૯૫૩૦૨, ૯૮૨૪૦૩૩૩૬૦

"Mangal Mandir" - Regd. under Postal Registration No. GAMC-315/2018-2020 Valid upto 31st December, 2020
issued by the SSPO's Ahmedabad City Division, permitted to post at Ahmedabad PSO on 5th of Every Month.
R.N.I. No. of RNP is 33266/1978 • Published on 1st of Every Month

શ્રી કચ્છી જેન સેવા સમાજ - અમદાવાદ

શ્રી કચ્છી જેન સેવા સમાજ - અમદાવાદ સંબંધિત
મનુશ્રી હંદુભેન હાનગુજરાલ સ્વસ્થ (નવની ભવનભવન))
શ્રી કચ્છી જેન સેવા ભવન
સેન. ડી. સેન પાર્ટ, અમદાવાદ.

શ્રી કચ્છી જેન સેવા સમાજ - અમદાવાદ સંબંધિત
મનુશ્રી સાકરબહેન સ્વસ્થ મોરારજી લાલ (કોડાય - સુધીભવાલા)
શ્રી કચ્છી જેન ભવન, પાલડી, અમદાવાદ.

શ્રી કચ્છી જેન સેવા સમાજ - અમદાવાદ સંબંધિત
શ્રી કચ્છી વિશ્રામ ગૃહ, શાહીબાગ, અમદાવાદ.

શ્રી કચ્છી જેન સેવા સમાજ - અમદાવાદ સંબંધિત
શ્રી નવનીત ભવન (આવાસ યોજના), બહેરામપુરા, અમદાવાદ.

If undelivered please return to :

શ્રી કચ્છી જેન સેવા સમાજ - અમદાવાદ

શ્રી કચ્છી જેન ભવન,

૪૩-૪૪, બ્રાહ્મણ મિત્રમંડળ સોસાયટી,
નવચેતન હાઈસ્કૂલની સામે, પાલડી - એલિસબ્રિજ,
અમદાવાદ-૩૮૦ ૦૦૬.

ફોન : (૦૭૯) ૨૬૫૭ ૮૮૯૨, ૨૬૫૮ ૧૫૦૧

To,
